

Suomalaisten näkemykset tekijänoikeusjärjestelmästä

Tiina Kautio

Katja Oksanen-Särelä

Ari Kurlin Niiniaho

Cuporen verkkojulkaisuja 61

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

© Tekijät ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö

Ulkoasu ja taitto: Oy Graaf Ab

ISBN 978-952-7200-51-3 (pdf) ISSN 1796-9263 (pdf)

Kesäkuu 2020

Julkaisussa esitetyt linkit tarkistettu 11.5.2020.

Tiivistelmä

● Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore selvitti vuosina 2019–2020 toteuttamassaan tutkimushankkeessa tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta suuren yleisön näkökulmasta. Tutkimuksen teemat koskivat suuren yleisön tekijänoikeustietämystä, digitaalisessa muodossa olevien sisältöjen luvallista ja luvatonta käyttöä, teosten luovaa jatkokäyttöä, sekä tekijänoikeusjärjestelmään liittyviä käsityksiä ja mielipiteitä. Painopisteenä oli digitaalisessa ympäristössä tapahtuva sisällön käyttö. Tutkimuksen tavoiteperusjoukkona oli Suomen 15–79 -vuotias väestö lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Tutkimusaineisto kerättiin henkilökohtaisina haastatteluina osana Taloustutkimus Oy:n valtakunnallista Omnibus -tutkimusta.

Digitalisaatio on muuttanut voimakkaasti sisältöjen tuotanto- ja jakelumalleja ja teoksia on saatavilla internetissä yhä kattavammin. Suomalaisten keskuudessa erilaisen digitaalisten sisältöjen käytössä kaikkein yleisintä on suoratoistopalveluiden kautta tapahtuva musiikin kuunteleminen (80 %) sekä elokuvien, tv-sarjojen tai videoiden katselu (69 %). Digitaalisten sisältöjen käyttäminen on sidoksissa ikään. Yli 65-vuotiaista 36 prosenttia ei ole käyttänyt mitään tekijänoikeuden alaisia verkkosisältöjä, kun alle 45-vuotiaissa tällaisia vastaajia ei ole käytännössä lainkaan.

Kolmasosa suomalaisista on jakanut muiden tekemää sisältöä internetissä viimeisen vuoden aikana. Heistä vajaa kolmannes on jakanut sisältöä laajemmin kuin perheelleen ja lähimmälle ystäväpiirilleen. Tästä joukosta 40 prosenttia on kohdannut tilanteen, jossa ei ollut varma sisällön jakamisen sallittavuudesta. Jakaminen on yleisempää nuoremmissa ikäryhmissä.

Tekijänoikeutta koskevan tietämyksen merkitys kasvaa mediaympäristön moninaistuessaa ja erilaisten aineistojen digitalisoituessa. Suomalaisista puolet arvioi oman tekijänoikeustietämyksensä joko hyväksi tai melko hyväksi. Toisaalta viidennes arvioi sen joko heikoksi tai melko heikoksi. Nuoremmat ikäluokat arvioivat tietämyksensä paremmaksi kuin vanhemmat. Tietoa tekijänoikeusasioista on saatavilla riittävästi 63 prosentin suomalaisista mukaan. Yleisimmin tietoa saadaan uutismediasta (43 %), ystäviltä, tuttavilta tai kollegoilta (30 %), ja internet-palvelujen tai -alustojen kuten YouTube:n ja Spotifyn käyttöehdoista (30 %). Alle 35-vuotiailla tietolähteistä korostuvat erityisesti internet-palvelujen tai -alustojen käyttöehdot sekä sosiaalisen median kanavat. Kaikista nuorimmalla ikäryhmällä peruskoulu ja lukio on tietolähteenä selvästi merkittävin.

Selkeä enemmistö (78 prosenttia) kaikista suomalaisista ja 92 prosenttia 15–24-vuotiaista kokee, että he osaavat tunnistaa, milloin sisältöjen katselu, kuuntelu, lukeminen ja pelaaminen on sallittua. Hieman pienempi osuus, noin 71 prosenttia kaikista

suomalaisista, osaa mielestään tunnistaa, milloin sisällön jakaminen internetin alustapalveluissa (kuten YouTube tai Facebook) on sallittua.

Miltei kolmannes suomalaisista ja noin puolet alle 45-vuotiaista arvioi joskus joko käyttäneensä luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioineensa tai ladanneensa käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. Sukupuolten välillä on havaittavissa eroa: miehistä 37 prosenttia ja naisista vain 22 prosenttia on joskus tehnyt näin. Tyypillisimmin luvatta käytettyjä sisältöjä ovat elokuvat ja muu audiovisuaalinen sisältö, musiikki ja valokuvat.

Viimeisen vuoden aikana 13 prosenttia suomalaisista on käyttänyt luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. Vähintään kerran kuukaudessa jotakin luvatta saatavilla olevaa sisältöä käyttäviä on kuitenkin vain viisi prosenttia, ja kerran viikossa käyttäviä noin kolme prosenttia väestöstä. Luvaton käyttö on sidoksissa ikään: 15–24-vuotiaista 29 prosenttia on joko käyttänyt luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioinut tai ladannut sisältöä käyttöönsä viimeisen vuoden aikana. Miehet ovat viimeisen vuoden aikana tehneet näin kaksi kertaa useammin kuin naiset. Kuitenkin on merkkejä pantavaa, että nuorten osalta eroa sukupuolten välillä ei ole havaittavissa. Luvatta sisältöjä käyttävät ovat samalla aktiivisia luvallisten sisältöjen käyttäjiä ja he käyttävät muita aktiivisemmin kaiken tyyppisiä luovia sisältöjä.

Joka kymmenes suomalainen on joskus luvatta jakanut tekijänoikeuden alaista sisältöä. Kuitenkin 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä on jakanut sisältöä luvatta noin joka neljäs. Viimeisen vuoden aikana luvatta jakaneita on kolme prosenttia kaikista suomalaisista, ja hieman tätä suurempi osuus alle 35-vuotiaista.

Suomalaisista 70 prosenttia kiinnittää vähintään jossain määrin huomiota käyttämiensä sisältöjen luvallisuuteen internet-ympäristössä. Sisältöjen luvallisuutta arvioidaan julkaisijatahon perusteella, sekä sen perusteella, kuinka luotettavalta sisältöä tarjoava lähde vaikuttaa. Luvaton käyttö ei aineiston perusteella ole yhteydessä tekijänoikeustietämyksen puutteeseen; luvaton sisältöä usein käyttävät arvioivat tietämyksensä keskimäärin paremmaksi kuin muut suomalaiset.

Selkeä enemmistö luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä käyttäneistä ilmoitti laillisen tarjonnan paremman saatavuuden vähentäneen omaa luvattoman sisällön käyttöään. Samalla yleisimmin esitetyt syyt luvattomalle käytölle ovat laillisesti saatavilla olevan tuote- ja palveluvalikoiman puutteellisuus ja se, että luvaton sisältö on helposti ja nopeasti saatavilla. Vaikuttaakin siltä, että lailliset palvelut eivät edelleenkaan aina kykene vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Tärkeimmät motiivit luvallisen sisällön valinnalle luvattoman sijaan ovat näkemykset siitä, että lakia tulee noudattaa, sekä siitä, että luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä.

Digitaalisessa ympäristössä kansalaiset ovat entistä useammin aiempiin teoksiin perustuvien jälkiperäisteosten tekijöitä ja jakajia. Reilu kolmannes kaikista ja yli puolet 15–44-vuotiaista suomalaisista on luonut itse uutta sisältöä – tyypillisimmin videon tai muuta audiovisuaalista sisältöä, jonka on myös jakanut internetissä. Itse uutta sisältöä luoneista puolet on käyttänyt muiden tekemää luovaa sisältöä osana itse tekemäänsä sisältöä. Lupa aiempien teosten käyttöön osana omaa teosta pyydetään vain joissain tilanteissa. Syynä tälle on ollut useimmiten se, ettei luvan pyytäminen tuntunut tärkeältä tai että lupaa ei tarvittu esimerkiksi teoksen lisenssiehtojen vuoksi. Myös epätietoisuus luvan tarpeellisuudesta tai oikeudenhaltijasta oli yleisesti esitetty syy. Sisällön jatkokäyttöön liittyvät ongelmat ovat koskeneet esimerkiksi sitä, että oikeudenhaltijaa ei tavoiteta tai ei ole tiedossa, mistä käyttö lupaa voisi kysyä.

Selkeä enemmistö suomalaisista pitää tekijänoikeuslainsäädäntöä tarpeellisenä, ja näin kokevat myös sisältöjä luvatta käyttäneet. Tyypillisesti ollaan sitä mieltä, että luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä ja että tekijä tulee mainita jaettaessa teoksia sosiaalisessa mediassa. Toisaalta puolet suomalaisista kokee vähintään jossain määrin, että tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaan käyttöön. Vaikka tekijänoikeuteen liittyy myös kriittisiä mielipiteitä, selkeä enemmistö suomalaisista pitää tekijänoikeusjärjestelmää ja -lainsäädäntöä legitimiinä.

Suomalaiset suhtautuvat melko myönteisesti sisältöjen käyttöä ja jakamista koskevaan sääntelyyn. Selvästi yli puolet hyväksyy sen, että laki säätelee sitä, miten sisältöjä käytetään tai jaetaan toisten käytettäväksi. Kuitenkin reilu neljännes suomalaisista ja 40 prosenttia 15–24-vuotiaista kokee ainakin jossain määrin, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa luovien sisältöjen saatavuutta. Viidennes kokee vähintään jossain määrin, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa uuden luomista, mutta vain harva on täysin tätä mieltä. Lisäksi neljännes kokee, että luovia sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia tai videoita tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa. Nuoret, 15–24-vuotiaat, kannattavat muita ikäryhmiä yleisemmin jakamisen vapautta. Suomalaiset ovat selkeästi sitä mieltä, että tekijänoikeuden loukkauksilla tulee olla seuraamuksia. Viimeisen vuoden aikana sisältöjä luvatta käyttäneet suhtautuvat kuitenkin seuraamusten olemassaoloon muita kielteisemmin.

Asenteet sisällön luvatonta käyttöä kohtaan ovat tuomitsevia silloin kun sisällön käyttöön liittyy myös jakamista muiden käyttöön, erityisesti jos toiminnalla on kaupallisia tarkoituksia. Internetissä luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelu ja katselu on vähintään jossain määrin hyväksyttävää miltei joka viidennen suomalaisen mielestä. Sisältöjen luvatonta jakamista internetissä muiden käyttöön pitää ainakin jossain määrin hyväksyttävänä vain seitsemän prosenttia suomalaisista ja luvatonta jakamista taloudellisessa hyötymistarkoituksessa neljä prosenttia suomalaisista.

Suomalaisten mukaan tekijänoikeusjärjestelmää tulisi kehittää selkeämmäksi ja tietoa tekijänoikeudesta ja sallituista käyttötavoista tulisi olla saatavilla helpotajuisessa ja käytännön tilanteita helpottavassa muodossa. Tulosten perusteella tarvitaan selkeää teos- ja tekijätietoa sisältöjen käyttöön liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vähentämiseksi, sekä erilaisia luparatkaisuja sisältöjen ei-kaupallisen jatkokäytön helpottamiseksi. Luvallisen käytön edistämisessä laillisen tuote- ja palveluvalikoiman saatavuus on keskeistä.

Sammanfattning

● Det kulturpolitiska forskningscentret Cupore genomförde 2019–2020 ett forskningsprojekt som undersökte allmänhetens uppfattningar om upphovsrättssystemet. Teman i forskningen rörde allmänhetens kunskap om upphovsrätt, tillåten och otillåten användning av digitalt innehåll, kreativ vidareanvändning av verk samt åsikter och uppfattningar om upphovsrättssystemet. Tyngdpunkten var användning av innehåll i digitala miljöer. Målgruppen för undersökningen var 15–79 åriga invånare från hela Finland utom landskapet Åland. Forskningsmaterialet samlades in i intervjuform som en del av Taloustutkimus Ab:s nationella Omnibus-undersökning.

Digitaliseringen har kraftigt förändrat innehållens produktions- och distributionsmodeller, och det är allt lättare att få tag på verk på nätet. De vanligaste digitala innehållen finländare använder är streaming av musik (80%) samt film, tv-serier eller videor (69%). Användningen av digitala innehåll är kopplad till ålder. 36% av alla över 65 år har inte alls använt något innehåll som omfattas av upphovsrätten, medan det i praktiken inte finns någon bland respondenterna under 45 år som inte använt sådant innehåll.

En tredjedel av alla finländare har under det senaste året delat innehåll på nätet som någon annan skapat. En knapp tredjedel av dem har också delat innehållet till andra utöver den egna familjen eller innersta vänskretsen. Av den här gruppen har 40% upplevt en situation där man inte varit säker på om det är tillåtet att dela innehållet. Att dela innehåll är vanligare bland yngre åldersgrupper.

Betydelsen av kunskap om upphovsrätt växer i och med att mediemiljön blir mångsidigare och att olika material digitaliseras. Hälften av alla finländare upplever att deras kunskap om upphovsrätt antingen är bra eller ganska bra. Å andra sidan säger en femtedel att deras kunskap är svag eller ganska svag. De yngre åldersklasserna anser att deras kunskap är bättre än föräldrarnas. 63% av alla finländare upplever att det finns tillräckligt med tillgänglig information om upphovsrätt. Oftast kommer informationen från nyhetsmedier (43%), vänner, bekanta eller kolleger (30%), och från

nättjänster som YouTubes eller Spotifys användarvillkor (30 %). Bland respondenter under 35 år betonas här speciellt nättjänsternas användarvillkor eller sociala medier. Bland den allra yngsta åldersgruppen är grundskolan och gymnasiet den absolut viktigaste informationskällan.

En klar majoritet (78 %) av alla finländare och 92 % av alla 15–24-åringar upplever att de kan uppfatta när det är tillåtet att titta, lyssna, läsa eller spela olika innehåll. En något mindre andel, ungefär 71 % av alla finländare upplever att de kan uppfatta när det är tillåtet att dela innehåll på nätplattformar (t.ex. YouTube eller Facebook).

Nästan en tredjedel av finländarna och ungefär hälften av alla under 45 år uppger att de någon gång använt innehåll som finns på nätet utan tillstånd nätet eller otillåtet kopierat eller laddat ner innehåll på nätet som är skyddat av upphovsrätten. Det går att se skillnader mellan könen: 37 % av männen och bara 22 % av kvinnorna uppger att de någon gång gjort så här. De vanligaste innehållen är filmer och annat audiovisuellt innehåll, musik och fotografier.

Under det senaste året har 13 % av alla finländare antingen använt innehåll på nätet som finns på nätet utan tillstånd eller kopierat eller laddat ner upphovsrättskyddat innehåll till eget bruk utan tillstånd. Bara 5 % använder minst en gång om månaden något innehåll som delas utan tillstånd på nätet, 3 % av finländarna använder sådant innehåll en gång i veckan. Den otillåtna användningen hänger ihop med ålder: av 15–24-åringar har 29 % antingen använt innehåll som finns på nätet utan tillstånd eller kopierat eller laddat ner innehåll utan tillstånd till eget bruk under det senaste året. Det här var två gånger vanligare bland män under det senaste året. Det är ändå anmärkningsvärt att det inte går att se en skillnad mellan könen bland unga. Personer som använder innehåll utan tillstånd använder också aktivt innehåll från lagliga källor och är aktivare användare av olika sorters kreativa innehåll.

Var tionde finländare har någon gång delat upphovsrättsskyddat innehåll utan tillstånd. Ändå har ungefär var fjärde finländare i åldersgruppen 25–34 delat innehåll utan tillstånd. Under det senaste året har 3 % av alla finländare delat innehåll utan tillstånd, och en något större del av respondenter under 35 år.

70 % av alla finländare fäster själv i alla fall någon grad uppmärksamhet på om innehållen de använder på nätet är tillåtna. Huruvida innehållen är tillåtna uppfattas genom vem som är publiceraren och på hur pålitlig källan för innehållet verkar vara. Otillåten användning hänger inte på basis av materialet ihop med brist på kunskap om upphovsrätt; de som ofta använder innehåll utan tillstånd upplever att deras kunskap om saken i regel är bättre än andra finländares.

En klar majoritet av dem som använt innehåll på nätet utan tillstånd uppgav att den bättre tillgången till lagligt utbud minskat deras användning av otillåtet innehåll. Samtidigt var de vanligaste angivna orsakerna till användningen av innehåll utan

tillstånd bristen på lagligt tillgängliga tjänster och produkter samt att det gick enkelt och snabbt att få tag på innehållet utan tillstånd. Det verkar också som att de lagliga tjänsterna fortfarande inte alltid kan svara på konsumenternas behov. De största motiven för att välja innehåll från lagliga källor är att man skall följa lagen och att de som jobbar med kreativt arbete ska få skälig kompensation för användningen av deras verk.

I dagens digitala miljö är finländarna allt oftare delare och upphovsmän av versioner som baserar sig på tidigare verk. En dryg tredjedel av alla finländare och över hälften av åldersgruppen 15–44 har skapat eget innehåll – vanligast är video eller annat audiovisuellt innehåll som man också delat på nätet. Av dem som själv skapat nytt innehåll har hälften använt innehåll av andra skapare som en del av innehållet de själva skapat. Endast i vissa fall ber man om tillstånd att använda andras tidigare verk som en del av egna verk. Orsaken till det här har oftast varit att det inte har känts viktigt att be om lov eller så har man inte behövt tillstånd på grund av verkens licensvillkor, eller så är orsaken okunskap om att man behöver tillstånd eller att man inte känner till vem som äger rättigheterna. Problem som hänger ihop med vidare användning av innehåll har till exempel varit att det inte går att nå rättighetsinnehavaren eller på att man inte vet var man ska fråga efter användningsrätt.

En tydlig majoritet av alla finländare tycker att upphovsrättslagstiftningen är nödvändig, även de som använder innehåll utan tillstånd är av samma åsikt. Den allmänna åsikten är att det kreativa verkets upphovsman skall få ersättning för användning av verken och att upphovsmannen i någon form skall nämnas när verken delas i sociala medier. Å andra sidan upplever hälften av alla finländare i någon mån att upphovsrätten endast borde täcka användning som är vinstbringande. Även om det finns kritiska åsikter om upphovsrätten är en klar majoritet av finländarna av åsikten att upphovsrättssystemet och -lagstiftningen är berättigad.

Finländarna är ganska positivt inställda till regelverken gällande användning och delning av innehåll. Drygt hälften accepterar att lagen reglerar hur innehållen används eller delas till andra. Ändå upplever en dryg fjärdedel av alla finländare och 40 % av 15–24-åringarna i någon mån att upphovsrätten begränsar tillgången till kreativa innehåll för mycket. En femtedel upplever i någon mån att upphovsrätten för mycket begränsar nyskapande, men endast få är helt av den här åsikten. Utöver det upplever en fjärdedel att kreativa innehåll som till exempel bilder, musik eller videor borde få delas fritt på sociala medier. Unga 15–24-åringar är mera positivt inställda till fritt delande än andra åldersgrupper. Finländarna är klart av den åsikten att brott mot upphovsrätten skall ha konsekvenser. De som använt innehåll utan tillstånd under det senaste året är mera negativt inställda till att det för med sig konsekvenser.

Attityderna till användning av innehåll utan tillstånd är mera fördömande när det hänger ihop med delande till andra, speciellt då verksamheten har ekonomiska

intressen. Att lyssna och titta på olovligt delat innehåll på nätet är enligt var femte finländare i någon mån acceptabelt. Att dela innehåll utan tillstånd på nätet för andras användning är i någon mån acceptabelt enligt bara 7 % av alla finländare och delning utan tillstånd i vinstbringande syfte av 4 %.

Finländarna tycker att upphovsrättssystemet borde utvecklas till att bli tydligare och att information om upphovsrätt och tillåten användning borde vara tillgänglig i en form som är lätt att förstå och som förenklar praktiska situationer. Enligt resultaten behövs tydlig information om verk och upphovsman för att minska på rättsliga oklarheter gällande användningen, samt olika licenslösningar för icke-kommersiellt vidare bruk. Centralt för att främja lovligt bruk är tillgången till ett lagligt utbud av produkter och tjänster.

Summary

● During the years 2019 and 2020, the Center for Cultural Policy Research Cupore conducted a research project on public perceptions on the operation of the copyright system. The research themes included the general public's copyright awareness, the authorized and unauthorized use of digital content, use of existing works for follow-on creation, and opinions on the copyright system. The focus was on the use of content in the digital environment. The target population consisted of the Finnish population aged between 15 and 79 with the exception of the Åland Islands. The research data was collected through face-to-face interviews conducted as part of nationwide omnibus survey carried out by Taloustutkimus.

Digitalization has radically changed content production and distribution, and there is an ever-expanding range of works available on the internet. Among the Finnish population, the most popular forms of digital content use are listening to music through streaming services (80 %) and watching movies, TV series or videos (69 %). Use of digital content is age-dependent. Of the over 65-year-olds, 36 % have never used any copyrighted content online, whereas practically no such respondents can be found among those under the age of 45.

One third of Finns have shared content created by others on the internet in the last year. Just under a third of these respondents have shared content with others than their family members and closest friends. Of this group, 40 % have encountered a situation where they have not been certain whether sharing the content is allowed. Sharing is more common in the younger age groups.

Copyright awareness becomes increasingly important with the diversification of the media environment and the digitalization of various materials. Half of the Finnish

population considers their copyright knowledge to be either good or relatively good. On the other hand, one in five considers it either poor or relatively poor. Younger age groups consider their copyright knowledge to be better than older ones. According to 63 % of Finns, enough information on copyright issues is available. The most common information sources are news media (43 %), friends, acquaintances or colleagues (30 %), and the terms of use of internet services or platforms such as YouTube or Spotify (30 %). Among those under 35, the most important information sources are the terms of use of internet services or platforms and the social media channels. For the youngest age group, comprehensive school and upper secondary school stand out as the most important information sources.

A clear majority of all Finns (78 %) and 92 % of 15–24-year-olds consider themselves able to tell when watching, reading or listening to content or playing a game is allowed. A slightly smaller share, around 71 % of all Finns, believes they know when sharing content on an internet platform service (e.g. YouTube or Facebook) is allowed.

Nearly a third of all Finns and around 50 % of those under the age of 45 say they have at some point either used unauthorized content available on the internet or copied or downloaded copyrighted content online without authorization. The genders differ: the figure is 37 % for men and 22 % for women. Most typically, unauthorized use concerns movies and other audiovisual content, music and photographs.

In the last year, 13 % of Finns have either used unauthorized content available on the internet or copied or downloaded copyrighted online content for their own use without authorization. However, only 5 % of the population uses unauthorized online content at least once a month, and around 3 % once a week. Unauthorized use is age-dependent: of 15–24-year-olds, 29 % have either used unauthorized content available on the internet or copied or downloaded copyrighted content online without authorization in the last year. Men have done this twice as often as women in the last year. It is, however, notable that among the young there is no perceived difference between the genders. Unauthorized use is accompanied by active use of authorized content and generally all types of creative works.

One Finn in ten has shared copyright-protected content without authorization at some point. In the 25–34 age group, however, one in four has engaged in unauthorized sharing of content. In the last year, 3 % of all Finns have shared content without authorization. The percentage is slightly higher for those under the age of 35.

70 % of the Finnish population pays at least some attention to whether the content they use on the internet is subject to authorization or not. This is assessed on the basis of the publisher and the perceived reliability of the source offering the content. The data suggests that unauthorized use is not associated with lack of copyright

awareness; frequent users of unauthorized content generally consider their awareness better than other Finns.

A clear majority of those who have used unauthorized content available on the internet reported that better access to legal offer had reduced their own use of unauthorized content. At the same time, lack of lawfully available products and services and quick and easy access to unauthorized content are the most frequently reported reasons for unauthorized use. It seems, therefore, that lawful services still cannot always fulfill the consumers' needs. The most important motives for choosing authorized instead of unauthorized content are the views that law has to be abided by and that creators should be remunerated for the use of their works.

In the digital environment, citizens are more frequently creators and sharers of derivative works based on existing works. A good third of all Finns and more than half of those aged between 15 and 44 have created new content themselves, typically a video or other audiovisual material that they have also shared on the internet. Of those having created their own content, 50 % have used creative content produced by others as part of their own content. License for this has only been obtained in some situations. The most common reasons for not requesting a license are that it didn't seem important and that a license was not needed because of the license conditions. Another reason is uncertainty about the necessity of the license or about the right holder. Problems related to follow-on creation include not being able to contact the right holder or not knowing where to ask for the license.

A clear majority of Finns consider copyright legislation necessary, a view shared by those who have used content without authorization. Most people think that creators should be remunerated for the use of their works and that the creator must be mentioned when a work is shared on social media. On the other hand, half of the population feels at least to some extent that copyright should only apply when content is used for profit. In spite of some criticisms, a clear majority of the Finns consider the copyright system and legislation legitimate.

Finns take a relatively favorable view of the rules governing the use and sharing of content. Well over half accept that law regulates the use of content and sharing it for others to use. However, more than one fourth of all Finns and 40 % of 15–24-year-olds think at least to some extent that access to creative content is excessively limited by copyright. One in five Finns feels at least to some extent that copyright is too restrictive of the creation of new content, but only a few completely agree with this view. In addition, one in four is of the opinion that creative content, such as pictures, music or videos, should be freely sharable on social media. The young, i.e. respondents aged between 15 and 25, are more in favor of free sharing than other age groups. Finns clearly think that copyright infringement should be sanctioned. Those who have used

content without authorization in the last year are, however, more critical towards the existence of sanctions.

Attitudes towards unauthorized use of content are more judgmental when use is accompanied by sharing for others to use, particularly if this is done for commercial purposes. Nearly one Finn in five considers it at least somewhat acceptable to listen to and watch unauthorized content available on the internet. Unauthorized sharing of content on the internet for others to use is deemed acceptable at least to some extent by only 7 % of Finns, and unauthorized sharing for commercial gain by only 4 %.

According to the Finns, the copyright system should be made clearer and information on copyright and authorized uses should be available in a form that is easy to use in practical situations. The results indicate that clear information on works and authors is needed to reduce legal uncertainty related to content use. Different licensing solutions to facilitate non-commercial follow-on creativity are also necessary. Wide access to lawfully distributed products and services is crucial for the promotion of authorized use.

Sisällys

Tiivistelmä	3
Sammanfattning	6
Summary	9
Johdanto	15
Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät	18
Tutkimuksen päämäärät	18
Tutkimuksen toteuttaminen	19
Kyselylomake	19
Aineistonkeruu	20
Painotus	21
Aineiston rakenne	22
Tulokset	23
Tekijänoikeustietämys	23
Sisältöjen luvallinen käyttö verkkoympäristössä	26
Tekijänoikeudella suojatun sisällön luvaton käyttö	30
Tekijänoikeuden alaisen sisällön luvaton kopioiminen, lataaminen tai jakaminen	34
Luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käyttäminen	35
Luvattoman käytön syyt	38
Sisällön luvallisuuden arvioiminen	42
Teosten luova jatkokäyttö	44
Näkemykset ja mielipiteet tekijänoikeusjärjestelmästä	46
Tekijänoikeusjärjestelmän ongelmat ja muutostarpeet	53
Johtopäätökset ja suositukset	57
Digitaalisten sisältöjen käyttö on yleistä	57
Tekijänoikeuksien hahmottaminen digitaalisessa toimintaympäristössä on välillä haasteellista	58
Sisältöjen saatavuus ja laillisen valikoiman puutteellisuus ovat keskeisiä vaikuttimia luvattomalle käytölle	58
Teosten luovaan jatkokäyttöön liittyy oikeudellista epävarmuutta	60
Toimintaympäristön muutokset haastavat tekijänoikeusjärjestelmän legitimitettä	60
Suositukset	62
Lähteet	64
Kirjallisuus	64
Tilastot ja verkkoaineistot	65
Liitteet	66
Liite 1. Kyselylomake	66
Liite 2. Tutkimuksen virhemarginaalit	81

Kuviot ja taulukot

Taulukko 1. Aineiston rakenne sukupuolen, ikäryhmän ja suuralueen mukaan	22
Kuvio 1. Miten kuvailisitte tietämystänne tekijänoikeudesta?	24
Kuvio 2. Mistä olette saanut tietoa tekijänoikeusasioista?	25
Kuvio 3. Sisältöjen sallitun verkkokäytön tunnistaminen, % kaikista vastaajista	26
Kuvio 4. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttänyt? Vastaukset sukupuolittain . .	29
Kuvio 5. Tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä luvatta käyttäneet ikäryhmittäin	32
Kuvio 6. Tekijänoikeuden alaisen verkkosisällön luvaton käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana sukupuolittain	33
Kuvio 7. Verkkosisällön luullinen käyttö luvatta verkkosisältöjä käytävillä	34
Kuvio 8. Luvatta tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä kopioineet, ladanneet tai jakaneet.	35
Kuvio 9. Luvatta saatavilla olevan sisällön käyttö teostyypeittäin, % luvatta saatavilla olevaa sisältöä käyttäneistä	37
Kuvio 10. Mitkä ovat pääasialliset syyt siihen, että olette käyttänyt kuluneen 12 kuukauden aikana verkkosisältöä, jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.	39
Kuvio 11. Miten laillisen tarjonnan (kuten Spotify, Netflix ja Elisa Viihde) parempi saatavuus on vaikuttanut kohdallanne luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käytön määrään viimeisten vuosien aikana?	40
Kuvio 12. Mistä syistä käytätte tai käyttäisitte ennemmin luvallista kuin luvatta saatavilla olevaa sisältöä? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.	41
Kuvio 13. Aiempien teosten käyttö osana vastaajan omaa luovaa toimintaa	44
Kuvio 14. Oletteko pyytänyt luvan muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teostanne?	44
Kuvio 15. Suhtautuminen luovan työn tekijän oikeuksiin	47
Kuvio 16. Mielipiteet koskien tekijänoikeuden rajoittavuutta	49
Kuvio 17. Suhtautuminen sisältöjen käytön ja jakamisen vapauteen	50
Kuvio 18. Mielipiteet koskien seuraamuksia tekijänoikeuden loukkauksista	51
Kuvio 19. Suhtautuminen sisältöjen luvattomaan käyttöön	52
Taulukko L1. Luotettavuusrajataulukko 95 prosentin tasolle	81

Johdanto

● Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore selvitti suomalaisten näkemyksiä tekijänoikeudesta vuosina 2019–2020 toteuttamassaan tutkimushankkeessa. Tutkimuksen teemat koskivat suuren yleisön tekijänoikeustietämystä, digitaalisessa muodossa olevien sisältöjen luvallista ja luvaton käyttöä, teosten luovaa jatkokäyttöä, sekä tekijänoikeusjärjestelmään liittyviä mielipiteitä. Painopisteenä oli digitaalisessa ympäristössä tapahtuva sisällön käyttö. Tutkimuksessa käsiteltiin suuren yleisön rooleja niin teosten loppukäyttäjänä kuin myös uusien teoksien luoja ja teosten välittäjänä erityisesti verkkoympäristössä. Käsillä olevassa raportissa esitetään hankkeen keskeiset tulokset ja johtopäätökset.

Tekijänoikeus syntyy automaattisesti luovan työn tekijälle. Tekijänoikeussuojaa saa mikä tahansa teos, joka ylittää ns. teoskynnyksen eli on tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Tekijänoikeudet koskevat kaikkia kirjallisia ja taiteellisia teoksia kuten musiikkia, kuvateoksia, kirjallisia teoksia, elokuvia, pelejä ja tietokoneohjelmia. Tekijänoikeus ei suojaa tietosisältöä tai ideoita, vaan tiettyä ilmaisumuotoa. Oikeudenhaltijalla on tekijänoikeuslain nojalla yksinomainen oikeus määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita¹ ja saattamalla se yleisön saataviin². Teosten kopiointiin ja jakamiseen tarvitaan näin ollen lupa oikeudenhaltijalta, jonka on myös mahdollista saada käytöstä korvaus. Lisäksi tekijänoikeus suojaa moraalisia oikeuksia: tekijä on ilmoitettava teoksensa tekijänä ja teosta ei saa muuttaa tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, tai saattaa yleisön saataviin tekijää loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. (Tekijänoikeuslaki 2§ ja 3§.) Tekijänoikeuslaki sisältää lisäksi rajoitussäännöksiä, joiden taustalla on tavoite yleisen edun toteutumisesta tai sivistykselliset ja käytännön syyt. Julkistetusta teoksesta saa rajoitussäännösten nojalla valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöä varten (TekijäL 12§). Julkistettua teosta saa myös ilman erillistä lupaa siteerata tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa (TekijäL 22 §).

Tekijänoikeuden alaisten sisältöjen tuotanto- ja kulutustavat ovat moninaistuneet digitaalisen teknologian kehityksen myötä. Suoratoistoteknologian yleistymisen ja alustatalouden³ kehitys ovat moninaistaneet tuotanto- ja jakelukanavia ja hämärtäneet tekijä- ja käyttäjärooleja. On syntynyt uusia toimintatapoja ja liiketoimintamalleja, jotka perustuvat vuorovaikutteisuuteen ja yhteisölliseen sisällöntuotantoon avoimilla

¹ Kappaleen valmistamisella tarkoitetaan myös teoksen osittaista ja tilapäistä kopiointia.

² Teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle, esitetään tai näytetään julkisesti, tai kun sen kappaleita levitetään yleisön keskuuteen.

³ Alustatalous on digitaalisen teknologian mahdollistama vuorovaikutukseen perustuva organisaatiomalli. Digitaalisten alustojen käyttäjät tuottavat, välittävät, jatkojalostavat ja kuluttavat sisältöä alustan yhteisten toimintaperiaatteiden mukaisesti.

verkkoalustoilla. Yksinoikeuden hyödyntämiseen perustuvat liiketoimintamallit ovat saaneet rinnalleen vapaasti jaettavaan sisältöön perustuvia vaihtoehtoja; esimerkiksi Creative Commons -lisenssejä, joiden avulla voi määrittää verkossa jaetun teoksen tai aineiston käyttöehdot on laajalti käytössä, ja avoimen lähdekoodin ohjelmistot ovat yleistyneet tietokoneohjelmien tuottamis- ja kehitysmenetelmänä.

Edellä kuvatusta kehityksestä huolimatta suojattuun aineistoon perustuva liiketoiminta pohjautuu edelleen usein tekijänoikeuden tuottamaan yksinoikeuteen määrätä aineistosta. Kaupallisen sisällön osittaisesta demokratisoitumisesta huolimatta oikeudenhaltijoiden ja kuluttajien, sekä tekijöiden ja sisältöteollisuuden välillä on havaittavissa eri tyyppisistä näkökulmista ja tavoitteista johtuvia jännitteitä. Lisäksi alustapalvelun tarjoajan rooliin sekä eri toimijoiden vastuisiin liittyy uuden tyyppisiä tekijänoikeudellisia kysymyksiä. Keväällä 2019 hyväksytyn Euroopan Unionin tekijänoikeusdirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/790) tarkoituksena on mukauttaa tekijänoikeuslainsäädäntöä digitaalisen toimintaympäristön tuomiin muutoksiin⁴.

Teknologisen kehityksen ja palveluympäristön muutoksen myötä tekijänoikeuskysymykset koskevat aiempaa selkeämmin suurta yleisöä. Tekijänoikeuden alaisia sisältöjä on laajasti saatavilla erilaisten internet-palveluiden kautta ja eri medioiden välityksellä. Erityyppisiä sisältöjä myös jaetaan internet-alustoilla ja itse tuotettuun sisältöön saatetaan liittää muiden teoksia. Yhä kehittyneempiä välineitä uuden sisällön luomiseen ja jakamiseen on kaikkien saatavilla. Kansalaiset voivat vaihtelevasti toimia sisällön käyttäjän, tekijän ja välittäjän rooleissa. Tilanteessa, jossa kansalaisten tekijänoikeudellinen toimintaympäristö on muuttunut, on aiheellista selvittää, miten tekijänoikeus ymmärretään ja kuinka sitä sovelletaan arjessa.

Tekijänoikeutta koskevassa lainvalmistelussa oikeudenhaltijoilla, ammattimaisilla tekijänoikeuden käyttäjillä ja asiantuntijoilla on ollut vahvempi rooli kuin loppukäyttäjillä, mikä johtuu paljolti siitä, että loppukäyttäjien etuja ajavia organisaatioita on vähäisesti⁵. On kuitenkin tärkeää, että kansalaisten näkemyksiä pystytään ottamaan huomioon tekijänoikeuspolitiikan suuntaviivoja kehitettäessä. Suuren yleisön näkemyksiä tekijänoikeusjärjestelmästä ei ole toistaiseksi kuitenkaan Suomessa systemaattisesti kartoitettu.⁶

4 Tekijänoikeusdirektiivi toi omalta osaltaan tekijänoikeuskysymyksiä yleiseen tietoisuuteen. Sitä koskeva julkinen keskustelu on koskenut erityisesti artiklaa 17, joka edellyttää, että alustapalvelut (esim. YouTube, Facebook tai Twitter) hankkivat tekijänoikeusluvut niiden kautta jaettavaan sisältöön, jolloin myös mahdolliset tekijänoikeusrikkomukset ovat palvelun vastuulla. Uudistus on herättänyt jonkin verran pelkoa siitä, että alustapalvelujen tarjoajat alkaisivat suodattaa myös sallittua, kuten parodian piiriin luettavaa sisältöä ja siten rajoittaisivat ilmaisunvapautta.

5 Pilottitutkimusraportti *Assessing Copyright and Related Rights Systems: Public Consultation on Law Proposals. Report on Piloting in Finland*, Cuporen verkkojulkaisu 39:11 (2016), https://www.cupore.fi/images/tiedostot/pilottitutkimusraportti/pilottireport_mc5publicconsultationonlawproposals.pdf.

6 Aihetta on käsitelty mm. vuosittaisissa Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n (aiemmin Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Lyhty -verkoston) toimeksiannosta toteutetuissa Tekijänoikeusbarometri-tutkimuksissa, jossa on selvitetty erityisesti luvaton käyttöä ja siihen liittyviä asenteita. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n verkkosivut, <https://ttvk.fi/tekijanoikeusbarometri-2019-kolmasosalla-vaikeuksia-erottaa-laillinen-palvelu-laittomasta>.

Tutkimushankkeen tavoitteena oli tuottaa tietoa julkisen keskustelun taustaksi sekä poliittisen päätöksenteon tarpeisiin. Avoimesti julkaistua tietoa voivat hyödyntää kaikki tekijänoikeusjärjestelmän toiminnasta kiinnostuneet. Näin ollen tutkimus lisää tekijänoikeusjärjestelmän avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä ymmärrystä järjestelmän toiminnasta.

Tutkimuksen rahoittajana oli opetus- ja kulttuuriministeriö. Hanke toteutettiin aikavälillä 1.4.2019 –31.5.2020. Kyselylomakkeen suunnittelu- ja testausvaihe ajoitui touko-elokuulle 2019. Aineistonkeruu toteutettiin lokakuussa 2019. Menetelmävalintoja kommentoi Helsingin yliopiston tilastotieteen professori emeritus Seppo Laaksonen. Opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehiä kuultiin erityisesti tutkimuskysymysten määrittelyvaiheessa. Hankkeen ohjausryhmän jäseniä olivat Marjo Mäenpää Cuporesta, Viveca Still, Jorma Waldén ja Anna Vuopala opetus- ja kulttuuriministeriöstä, sekä tekijänoikeuspolitiikan ja -järjestelmän asiantuntijat Jukka Liedes, Olli Pitkänen ja Pekka Tarkela.

European Union Intellectual Property Office (EUIPO) on julkaissut vuonna 2019 luvaton verkkokäyttöä musiikki- ja audiovisuaalisilla aloilla käsittelevän tutkimuksen sekä toteuttanut vuosina 2016 ja 2019 Intellectual Property and Youth Scoreboard -tutkimuksen, jossa tarkasteltiin eurooppalaisten 15–24-vuotiaiden nuorten luvaton käyttöä (ks. European Union Intellectual Property Office (2019). *Online Copyright Infringement in the European Union. Music, Films and TV (2017-2018), Trends and Drivers*, https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online-copyright_infringement_in_eu_en.pdf; European Union Intellectual Property Office (2019). *Intellectual Property and Youth Scoreboard 2019*, https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_youth_scoreboard_study_2019/IP_youth_scoreboard_study_2019_en.pdf; European Union Intellectual Property Office (2016). *Intellectual Property and Youth Scoreboard 2016*, https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_youth_scoreboard_study/IP_youth_scoreboard_study_en.pdf.

Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät

Tutkimuksen päämäärät

● Tutkimus käsittelee tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta suuren yleisön näkökulmasta. Teemoina ovat suuren yleisön tekijänoikeustietämys, digitaalisessa muodossa olevien sisältöjen luvallinen ja luvaton käyttö, teosten luova jatkokäyttö, sekä tekijänoikeuteen liittyvät mielipiteet.

Tutkimuksessa pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Tunnetaanko tekijänoikeus -käsite ja osataanko erottaa ne tilanteet, joissa sisältöjen käyttö ei ole sallittua?
- Kuinka tavallista on eri tyyppisten verkkosisältöjen luvallinen käyttö?
- Kuinka yleistä on sisältöjen luvaton verkkokäyttö, mitkä ovat tyypillisimmät syyt luvattomalle käytölle, ja kiinnitetäänkö sisältöjen luvallisuuteen huomiota internet-ympäristössä?
- Kuinka tavallista on teosten luova jatkokäyttö ja millaisia ongelmia jatkokäyttöön liittyy?
- Millaisia ovat tekijänoikeuteen liittyvät näkemykset ja asenteet?
- Kuinka hyväksyttävänä ja legitiiminä tekijänoikeusjärjestelmää pidetään kansalaisten keskuudessa?

Digitaalisessa muodossa olevien sisältöjen käyttämiseen ja jakamiseen voi liittyä oikeudellista epävarmuutta. Tutkimuksessa selvitetään, missä käyttötilanteissa epävarmuus korostuu, sekä sitä, missä määrin tekijänoikeuskysymyksiin ylipäänsä kiinnitetään huomiota verkkosisältöjä käytettäessä. Osassa tutkimusteemoista korostuu suuren yleisön rooli teosten loppukäyttäjänä ja osassa taas rooli uusien sisältöjen luojana sekä teosten välittäjänä. Tutkimuksen painopiste on digitaalisessa käyttöympäristössä tapahtuvassa sisältöjen käytössä.

Tutkimuksen avulla saadaan esiin erilaisia näkökulmia tekijänoikeusjärjestelmän toimivuudesta sekä objektiivisesti analysoitua tietoa, joka on hyödyllistä arvioitaessa tekijänoikeusjärjestelmän kehitystarpeita. Tutkimuksen tulokset julkaistaan avoimesti ja ovat siten kaikkien tekijänoikeusjärjestelmän toiminnasta ja kehittämisestä kiinnostuneiden saatavilla. Tavoitteena on muodostaa johdonmukaisesti jäsennelty tietopohja tekijänoikeusjärjestelmään liittyvistä näkemyksistä. Suuren yleisön omakohtaisista Suomen tekijänoikeusjärjestelmää koskevista kokemuksista ja mielipiteistä on ole-

massa tällä hetkellä vain niukasti tietoa, jonka lisäksi saatavilla oleva tieto perustuu usein eri intressitahojen tilaamiin tutkimuksiin.

Tutkimus on osa Cuporessa toteutettavaa Suomen tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden jatkuvaa arviointia. Cuporen aiemmin toteuttamassa, vuonna 2016 päättyneessä Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden arviointimetodologiahankkeessa on muodostettu arviointimenetelmien kokonaisuus ja kyselypohja, joihin tutkimus osittain perustuu.⁷

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen tavoiteperusjoukkona oli Suomen 15–79 -vuotias väestö lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Otoksiksi määritettiin tuhat vastaajaa⁸, minkä arvioitiin määrältään edustavan riittävän luotettavasti tutkittavaa perusjoukkoa. Aineiston keruutavalla ja kiintiöinnillä pyrittiin varmistamaan, että vastauksia saadaan monipuolisesti eikä aineisto rajoitu vain joihinkin väestöryhmiin, kuten aktiivisesti internetiä tai digitaalisia sisältöjä käyttäviin.

Kyselylomake

Cuporessa toteutetut työvaiheet sisälsivät kyselyn muodostamisen ja testauksen, tiedonkeruun toteuttamistavan määrittämisen sekä tulosten analysoimisen ja raportoinnin. Vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin toteutettu, joten työprosessissa painottuivat tutkimuskysymysten ja -menetelmien määrittäminen sekä kyselylomakkeen pilotointi. Kyselylomakkeen ymmärrettävyyttä ja käytettävyyttä testattiin Cuporessa toteuttamalla yhteensä 19 koehaastattelua heinäkuussa 2019⁹. Koehaastatteluisa kerättiin tietoa kysymysten sisällön ja lomakkeen rakenteen kehittämistä varten.

Kysely sisälsi sekä strukturoitua että avoimia kysymyksiä. Eri aihekokonaisuuksia käsitteleviä kysymyksiä edelsi lyhyt kuvausteksti. Kysymykset pyrittiin muotoilemaan

7 Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden arviointimetodologiahankkeessa määritetyt arviointiteemat ja -menetelmät on kootusti esitetty metodologiakäsikirjassa *Assessing the Operation of Copyright and Related Rights Systems: Methodology Framework*. (Kautio, T., Lefever, N. & Määttä, M., 2016, <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tiina-kautio-nathalie-lefever-ja-milla-maatta-assessing-the-operation-of-copyright-and-related-rights-systems>).

Metodologiakäsikirjassa on esitetty usea indikaattori, joiden pääasialliseksi tutkimusmenetelmäksi ehdotetaan suurelle yleisölle suunnattavaa kyselytutkimusta. Käsikirjaa täydentävässä *Toolkit of Questionnaires for Interviews, Focus Group Studies and Surveys* -julkaisussa esitetty kyselypohja *Questionnaire for the public at large* (s. 60–68) perustuu näihin indikaattoreihin. Siinä esitetyt kysymykset toimivat perustana käsillä olevassa tutkimuksessa käytetylle kyselylle. (Kautio, T., Lefever, N. & Määttä, M., 2016, <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tiina-kautio-nathalie-lefever-ja-milla-maatta-2016-assessing-the-operation-of-copyright-and-related-rights-systems>).

8 Toteutunut vastaajamäärä n=1005.

9 Suurin osa koehaastatteluista tehtiin kasvokkain, mutta muutamia tehtiin käytännön syistä myös sähköpostitse tai postitse. Kasvokkaisissa haastatteluissa sai täsmällisempää tietoa kuin sähköpostitse, koska tuolloin oli mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä.

Koehaastatteluista saatiin ymmärrystä siitä, mitä täsmennyksiä kyselylomakkeeseen tarvitaan esimerkiksi terminologian osalta ja mitä muotoiluja tulisi muuttaa arkikielisemmiksi. Lisäksi saatiin esille uusia näkökulmia, joita hyödynnettiin kysymyksenasetteluissa. Haastattelujen perusteella tehtiin myös joitakin vastaajien kokemuksiin perustuvia lisäyksiä vastausvaihtoehtoihin.

mahdollisimman yksiselitteisiksi ja sellaisiksi, joihin vastaamiseen ei tarvita tekijänoikeustietämystä. Teknisimmät termit kuvattiin haastattelijoille annetussa ohjeistuksessa, ja haastattelutilanteissa termit selitettiin tarvittaessa vastaajille tutkijoiden määrittämällä tavalla.¹⁰ Kyselyn runko on esitetty julkaisun liitteessä 1.

Aineistonkeruu

Tutkimusaineisto kerättiin henkilökohtaisina haastatteluina osana Taloustutkimus Oy:n valtakunnallista Omnibus -tutkimusta. Haastattelujen avulla kerättiin tietoa 1005 vastaajan otoksesta, jonka avulla voitiin tilastollisten menetelmien keinoin tehdä koko perusjoukkoa koskevia päätelmiä. Otos muodostettiin kiintiöpoiminnalla, jossa kiintiöt perustuvat Suomen väestön valtakunnalliseen ikä-, sukupuoli-, maakunta-, ja kuntatyypijakaumaan. Haastatteluja tehtiin yhteensä 90 paikkakunnalla. Tiedonkeruu toteutettiin aikavälillä 9.10.–30.10.2019. Haastattelut tapahtuivat pääsääntöisesti vastaajien kodeissa. Suurimmissa kaupungeissa haastatteluja tehtiin lisäksi ostoskeskusten yhteydessä.

Haastattelutyöhön osallistui 46 Taloustutkimus Oy:n koulutettua tutkimushaastattelijaa, jotka saivat haastattelujen toteuttamista varten kirjalliset ohjeet¹¹. Haastattelujen aloitusosoitteet valittiin satunnaisesti aluekiintiöiden sisällä. Vastaukset seurattiin, mutta tarkempaan katoanalyysiin tarvittavaa dataa ei ole saatavilla¹².

Tutkimusaineiston keruutapa määritettiin tietoisena siitä, että osassa kysymyksistä kysytään luottamuksellista tietoa. Tästä syystä nähtiin tärkeäksi varmistaa, että vastaaminen anonyymisti on mahdollista¹³. Toisena kriteerinä aineistonkeruun toteutustavan valinnalle oli sen soveltuvuus kysymyksille, jotka sisältävät teknisiä termejä. Omnibus-tutkimuksessa haastattelija syöttää vastaukset kannettavalle tietokoneelle. Vastausvaihtoehdot esitetään monimutkaisten kysymysten kohdalla vastaajalle kortilta. Tietokoneavusteisuus mahdollistaa valikoituihin, esimerkiksi arkaluonteisiin kysymyksiin vastaamisen siten, että haastattelija ei näe vastauksia. Tällöin haastateltava syöttää vastauksensa tietokoneelle itse.

¹⁰ Haastattelijoilta saatiin palautetta kyselylomakkeen toimivuudesta ja kuultiin kokemuksia haastateltavien suhtautumisesta kyselyyn. Kaiken kaikkiaan lomaketta ja siinä esitettyjä kuvaustekstejä pidettiin toimivina. Aihepiiri todettiin ymmärrettäväksi internetiä käyttäville, mutta osin haastavaksi iäkkäämmille vastaajille. Luottamuksellisuutta vaativiin kysymyksiin vastaamista ei yleisesti ottaen koettu ongelmalliseksi. Moni haastattelija kertoi, että aihepiiri oli koettu tärkeäksi tai kiinnostavaksi. Yksi haastattelu oli keskeytetty, koska vastaaja oli kokenut, ettei ymmärrä kysymyksiä.

¹¹ Haastattelijoiden työtä valvottiin seuraamalla haastattelujen kestoja ja tekemällä vastaajille tarkistussoittoja.

¹² Tietoa kerättiin esimerkiksi siitä, kuinka usein kieltäydytään haastattelusta tai siitä, kuinka usein vastaajaa ei tavoiteta. Haastattelusta kieltäytyi ovelta 2432 henkilöä. Haastattelua ei voitu toteuttaa, koska henkilö ei sopinut kiintiöön 787 tilanteessa, ja koska osoitteesta ei ollut ketään paikalla 3263 tilanteessa. Yksi haastattelu keskeytettiin vastaajan toiveesta, koska hän koki, ettei ymmärrä kysymyksiä.

¹³ Koska mukana on arkaluonteisia teemoja, pyrittiin vastaustilanne luomaan sellaiseksi, että vastaaja kokisi voivansa vastata rehellisesti. Vastaamisen anonyymiteettiä korostettiin, ja vastaaja pystyi vastaamaan arkaluonteisiin kysymyksiin itsenäisesti. Vastaustilanteen strukturoinnista huolimatta on mahdollista, että kysymysten arkaluonteisuus vaikuttaa vastauksiin.

Painotus

Aineistoa painotettiin analyysivaiheessa taustaryhmittäin, jolloin aineisto saadaan vastaamaan Suomen väestöä mahdollisimman hyvin. Tutkimuksessa käytettiin Taloustutkimuksen rakentamaa painotusta iän, sukupuolen, alueen (seitsemän maakuntayhdistelmää¹⁴) ja talouden koon mukaisesti. Korkeimmat painokertoimet selittyivät talouden koon huomioimisella osana painotusta, mikä ei sisällynyt haastattelujen kiintiöintiin. Painokertoimet vastasivat Omnibus-tutkimusten tyypillisiä jakaumia. Kaikki raportissa esitetyt tulokset perustuvat painotettuihin lukuihin.

Professori Seppo Laaksonen tarkasteli aineistonkeruun toteutusta sekä tutkimuksessa käytettyjen painokertoimien laatua muodostamalla vaihtoehtoiset painokertoimet ja analysoimalla niiden vaikutuksia tuloksiin. Tällöin mahdolliset vastausvirheet säilyvät mutta vastaajien rakenne pyritään saamaan lähemmäksi tavoiteperusjoukkoa.¹⁵ Laaksonen arvion mukaan kysely käyntihaastattelulla näyttää onnistuneen varsin hyvin. Tarkastelun perusteella vaihtoehtoisten painokertoimien vaikutukset tuloksiin eivät olleet huomattavia, suurimmillaan vain muutamia prosenttiyksikköjä, mikä lisää varmuutta tulosten tulkintaan. Alueellisen kiintiöinnin tarkkuustasosta johtuen oli esimerkiksi pääkaupunkiseudulla Helsingistä suhteessa enemmän vastaajia kuin Espoosta ja Vantaalta. Lisäksi joiltakin Suomen alueilta ei ole aluekiintiöiden sisällä vastaajia ollenkaan, eikä ole helppoa arvioida miten tarkempi alueiden kiintiöinti vaikuttaisi tuloksiin. Pieniä ryhmiä koskevat estimaatit voivat kuitenkin olla epävarmoja aineiston koko huomioon ottaen. Näin ollen erityisesti pieniä osajoukkoja koskevien tulosten tulkinnassa on noudatettava varovaisuutta, mikä on otettu huomioon tulosten tulkinnassa.

¹⁴ 1) Suur-Helsinki (HKI, Espoo, Vantaa ja Kauniainen), 2) Muu Uusimaa, 3) Varsinais-Suomi ja Satakunta, 4) Pirkanmaa, Päijät-Häme ja Kanta-Häme, 5) Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo ja Pohjois-Savo, 6) Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa ja Pohjanmaa, 7) Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.

¹⁵ Vaihtoehtoisissa painokertoimissa otettiin huomioon myös vastaajien koulutustaso, kieli ja alueellinen jakauma ja pyrittiin esimerkiksi tasapainottamaan helsinkiläisten vastaajien suhteellisesti suurta osuutta aineistossa.

Aineiston rakenne

Tutkimusaineisto koostuu 1005 henkilökohtaisella haastattelulla kerätystä vastauksesta.

Taustamuuttuja	Vastaajat (painottamattomat luvut, n=1005)		Suomen 15–79 -vuotias väestö pl. Ahvenanmaa (painotetut luvut, n=4 309 750)
SUKUPUOLI			
Nainen	513	51 %	50 %
Mies	492	49 %	50 %
IKÄRYHMÄ			
15–24	193	19 %	14 %
25–34	178	18 %	16 %
35–44	146	15 %	16 %
45–54	133	13 %	16 %
55–64	133	13 %	17 %
65–79	222	22 %	21 %
SUURALUE			
Uusimaa	320	32 %	31 %
Etelä-Suomi (pl. Uusimaa)	203	20 %	18 %
Länsi-Suomi	234	23 %	28 %
Pohjois- ja Itä-Suomi	248	25 %	23 %

Taulukko 1. Aineiston rakenne sukupuolen, ikäryhmän ja suuralueen mukaan

Omnibus -tutkimus toteutetaan ainoastaan suomen kielellä, mikä voi rajoittaa niiden väestönosien, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, osallistumista. Tutkimukseen vastanneista on ruotsi äidinkielenä 2,6 prosentilla ja jokin muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi 2 prosentilla vastaajista.

Tutkimukselle määritettyjen taustamuuttujien lisäksi tausta-aineistoksi saatiin Taloustutkimuksen Omnibus-tutkimusten vakiotautatietoihin perustuva data.

Tutkimuksen tulokset ovat otokseen perustuvia estimaatteja, joihin sisältyy satunnaistekijöiden aiheuttamaa virhettä. Tulosten virhemarginaalin suuruus määräytyy otoksen tai osaotoksen koon sekä tulokseksi saadun prosenttiluvun perusteella. Tutkimuksen kokonaistulosten virhemarginaali on 95 prosentin luottamustasolla enimmillään $\pm 3,2$ prosenttiyksikköä. Virhemarginaali on laskettu olettaen, että vastaajat ovat valikoituneet kussakin ryhmässä satunnaisotoksen perusteella. Luottamusväli-
taulukko 95 prosentin luottamustasolla on esitetty julkaisun liitteessä 2.

Tutkimusaineisto arkistoidaan raportin julkaisun jälkeen Tietoarkistoon (<https://www.fsd.tuni.fi/fi/>), josta se on saatavilla myöhempää tutkimuskäyttöä varten.

Tulokset

● Tutkimusaineisto antoi uutta tietoa siitä, miten tekijänoikeuskysymykset ovat esillä suomalaisten arjessa, sekä osoitti tekijänoikeusjärjestelmän kipukohtia ja kehitystarpeita. Tässä luvussa esitetään tutkimuksen tulokset aihepiireittäin jaoteltuina. Kyselyn runko on esitetty julkaisun liitteessä 1.

Tekijänoikeustietämys

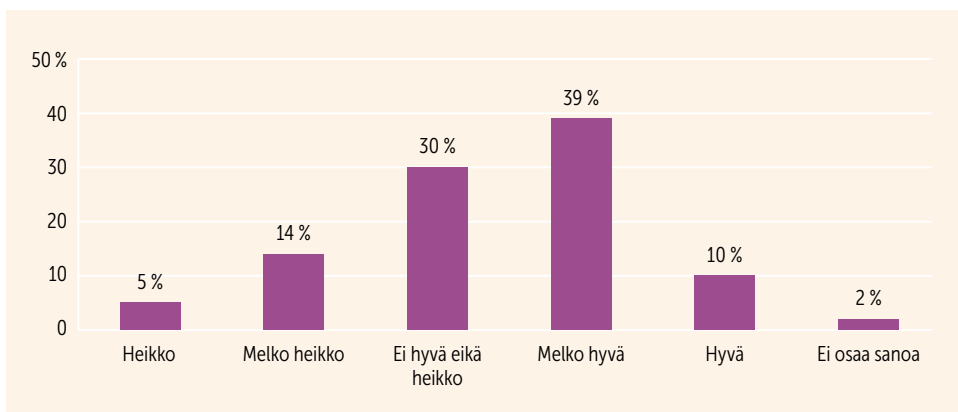
Mediaympäristön moninaistuessa ja erilaisten aineistojen digitalisoituessa kansalaiset kohtaavat kasvavassa määrin tilanteita, joissa tapahtuu jotain tekijänoikeudellisesti relevanttia. Teknologinen kehitys on tuonut uuden tyyppisiä mahdollisuuksia suojattujen sisältöjen käyttämiseen ja jakamiseen sekä aiempaa laajemmat mahdollisuudet luoda sisältöjä, joissa hyödynnetään olemassa olevia tekijänoikeuden alaisia aineistoja. Tämän myötä tekijänoikeutta koskevan tietämyksen merkitys kasvaa. Tietoa tekijänoikeudesta on saatavilla esimerkiksi internet-sivustojen, tiedotuskampanjoiden, lakitietokantojen sekä koulutuksen kautta. Voimassa olevissa kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa on tekijänoikeusasioiden opetus otettu huomioon osana eri oppiaineiden opetussisältöjä.¹⁶

Suomalaisista puolet arvioi oman tekijänoikeustietämyksensä joko hyväksi tai melko hyväksi, ja viidennes arvioi sen joko heikoksi tai melko heikoksi¹⁷ (Kuvio 1). Vanhimmat ikäluokat arvioivat nuoria useammin tekijänoikeustietämyksensä heikoksi tai melko heikoksi; kolmannes yli 65-vuotiaista arvioi tietämyksensä näin. Arvioitu tietämys nousee koulutusasteen nousun myötä. Kun korkeintaan peruskoulututkinnon suorittaneista 36 prosenttia arvioi tietämyksensä hyväksi tai melko hyväksi, korkeakoulututkinnon suorittaneista 66 prosenttia arvioi näin.

16 Vuonna 2014 hyväksytyissä kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa tekijänoikeusasiat ovat mukana tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen -aihealueella (kolmannelta luokalta alkaen), osana kotimaisten kielten ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteita (kolmannelta luokalta alkaen) ja musiikin oppiaineen tehtävän kuvauksessa (seitsemänneltä luokalta alkaen). Opetushallituksen verkkosivut, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>.

17 Kysymys 1. Miten kuvailisitte tietämystänne tekijänoikeudesta?

Ennen kysymyksen esittämistä haastateltaville esitettiin seuraava tekijänoikeuden määritelmä: *Tekijänoikeus syntyy luovan työn (kirjallisen tai taiteellisen teoksen) tekijälle. Sen nojalla tekijällä tai muulla oikeudenhaltijalla on yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä. Teosten kopiointiin ja jakamiseen tarvitaan lupa oikeudenhaltijalta, jonka on myös mahdollista saada käytöstä korvaus. Tietyissä tilanteissa teoksen käyttö ilman erillistä lupaa on sallittua: teoksesta voi esimerkiksi valmistaa muutaman kopion omaan yksityiseen käyttöön, ja teosta voi siteerata jos tekijän nimi mainitaan.*

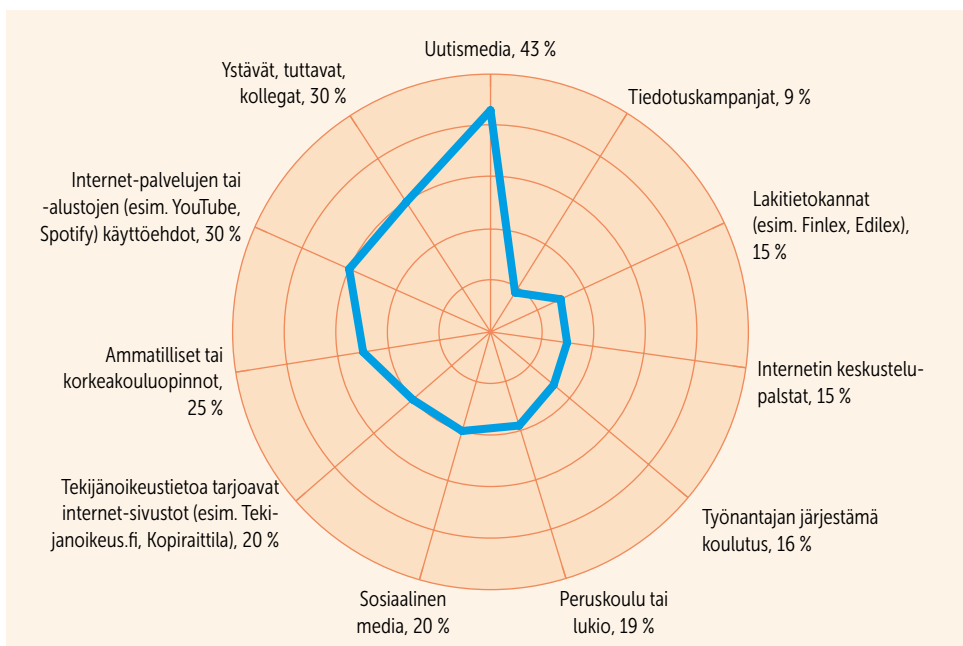

Kuvio 1. Miten kuvailisitte tietämystänne tekijänoikeudesta? (n=1005)

Tietoa tekijänoikeusasioista on saatavilla riittävästi 63 prosentin suomalaisista mukaan¹⁸. Korkeammin koulutetut, jotka keskimäärin kokevat tietämyksensä paremmaksi, myös kokevat muita useammin, että tietoa on riittävästi saatavilla. Yleisimmin tietoa saadaan uutismediasta (43 %), ystäviltä, tuttavilta tai kollegoilta (30 %), ja internet-palvelujen tai -alustojen kuten YouTube:n ja Spotifyn käyttöehdoista (30 %)¹⁹. Ammatilliset tai korkeakouluopinnot mainitsee tietolähteenä joka neljäs. Sosiaalisen median taas mainitsee joka viides. Niin ikään viidennes on hankkinut tietoa tekijänoikeustietoa tarjoavilta internet-sivustoilta kuten tekijänoikeus.fi ja Kopiraattila.fi. Noin joka kymmenes mainitsi tiedonlähteenä tiedotuskampanjat, joskaan tiedottajatahoa ei tuolloin tyypillisesti mainittu. (Kuvio 2).

¹⁸ Vastaus ”Kyllä, riittävästi tarpeisiini nähden” kysymyksessä 2. Onko tietoa tekijänoikeusasioista mielestänne saatavilla?

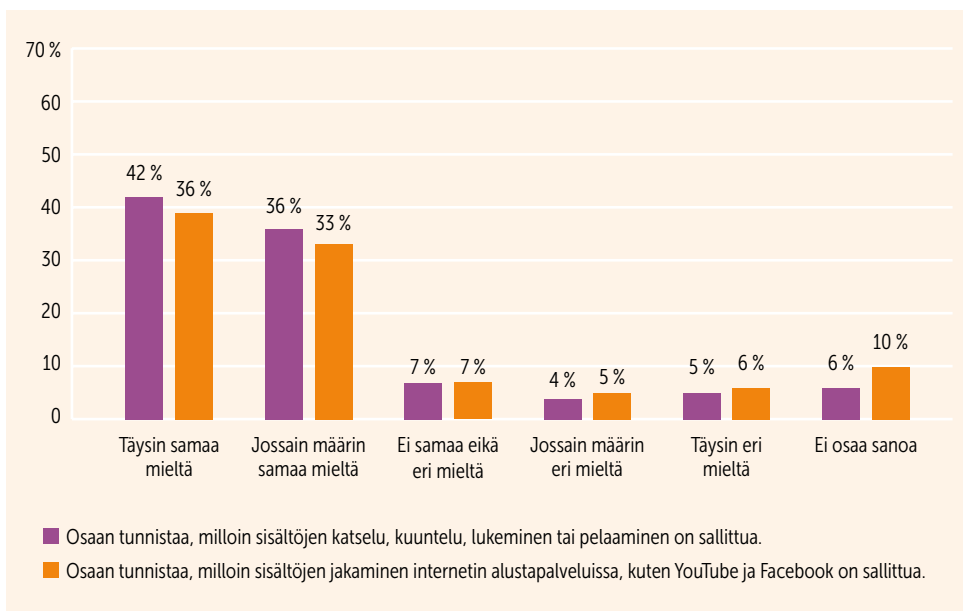
¹⁹ Kysymys 3. Mistä olette saanut tietoa tekijänoikeusasioista?

Kuvio 2. Mistä olette saanut tietoa tekijänoikeusasioista? (n=1005)

Tietolähteistä uutismedian merkitys kasvaa iän myötä. Iäkkäämmillä tiedonsaanti myös keskittyy selkeämmin yhteen tiedonlähteeseen, uutismediaan, kun nuoremmat hankkivat tietoa tyypillisesti useista lähteistä. Alle 35-vuotiailla tietolähteistä korostuvat erityisesti internet-palvelujen tai -alustojen käyttöehdot sekä sosiaalisen median kanavat. Kaikista nuorimmalla ikäryhmällä peruskoulu ja lukio on tietolähteenä selvästi merkittävin: 58 prosenttia 15–24-vuotiaista mainitsee koulun tietolähteenä. Tekijänoikeustietoa tarjoavien internet-sivustojen ja lakitetokantojen käyttö on selvästi yleisempää korkeakoulutettujen keskuudessa.

Sosiaalisen median käytön yleistyminen ja lisääntyneet mahdollisuudet hyödyntää ja jakaa sisältöjä voivat lisätä epävarmuutta sallitun käytön rajoista. Tekijänoikeustietämystä tarkasteltiin myös tarkemmin digitaalisten sisältöjen kuluttamisen ja jakamisen näkökulmista. Selkeä enemmistö suomalaisista kokee, että he osaavat tunnistaa, milloin sisältöjen katselu, kuuntelu, lukeminen ja pelaaminen on sallittua. Miltei yhtä moni osaa mielestään tunnistaa, milloin sisällön jakaminen internetin alustapalveluissa (kuten YouTube tai Facebook) on sallittua. Joka kymmenes ei tunnista, milloin sisältöjen katselu, kuuntelu, lukeminen ja pelaaminen on sallittua (vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa). Samoin joka kymmenes ei tunnista, milloin jakaminen on sallittua. (Kuvio 3.) Lukujen yhdenmukaisuus viittaa siihen, että yleinen koettu varmuus tai epävarmuus sallituista käyttötavoista ulottuu erilaisiin käyttötilanteisiin.

Kuvio 3. Sisältöjen sallitun verkkokäytön tunnistaminen, % kaikista vastaajista (n=1005)

Siinä missä nuorista 15–24-vuotiaista 92 prosenttia on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että osaa tunnistaa, milloin sisältöjen katselu, kuuntelu, lukeminen tai pelaaminen on sallittua, yli 65-vuotiaista vain 56 prosenttia on tätä mieltä. Lisäksi viidesosa vanhimmasta ikäluokasta ei osannut ottaa kantaa kysymykseen. Myös Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n Tekijänoikeusbarometrissa (2019)²⁰ on havaittu, että kyky tunnistaa lailliset ja laittomat palvelut toisistaan on kytköksissä ikään: alle 50-vuotiaat kokevat erottavansa lailliset ja laittomat palvelut selvästi vanhempia ikäluokkia paremmin.

Sisältöjen luvallinen käyttö verkkoympäristössä

Teknologinen kehitys on monimuotoistanut sisältöjen jakelua ja käyttöä. Tekijänoikeudella suojattuja teoksia, kuten musiikkia, elokuvia ja kirjallisuutta on saatavilla internetissä yhä kattavammin erilaisten kaupallisten ja ei-kaupallisten palveluiden välityksellä sekä avoimen lisensoinnin kautta.²¹ Sisältö saadaan käyttöön tyypillisesti

²⁰ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n tilaama ja Taloustutkimus Oy:n toteuttama Tekijänoikeusbarometri 2019.

²¹ Tyypillisiä digitaalisen sisällön jakelumalleja ovat

- Yksittäisostoihin perustuva malli: digitaalinen teoskappale tai käyttöoikeus hankitaan pysyvästi maksua vastaan
- Tilauspalvelumalli: käyttäjälle tarjotaan käyttöoikeus tiettyyn aineistokokonaisuuteen jatkuvaan tai määräaikaan perustuen
- Vuokrauspalvelumalli: käyttöoikeus tiettyyn sisältöön saadaan kertamaksua vastaan rajatuksi ajaksi
- Ilmaispalvelumalli: sisältö tarjotaan ilmaiseksi ja rahoitetaan usein mainostuloilla
- Lainaustilaukset: usein osa julkisia kirjastopalveluita, jolloin käyttöoikeus sisältöön saadaan rajoitetuksi ajaksi
- Catch up –palvelu: pääsy sisältöön saadaan määräajaksi sen virallisen lähetyksen jälkeen. Erityisesti televisioyhtiöt tarjoavat tätä palvelua ja se on usein saatavilla alkuperäisen lähetyksen kohderyhmälle
- Pre-review –palvelumalli: sisältö tarjotaan kuluttajan saataville ennen varsinaista lähetyksensä usein lisämaksua vastaan.

lataamalla (downloading) tai suoratoistamalla eli striimaamalla²². Sisältöjen kuluttamisessa suoratoiston ja lataamisen yleisyys riippuu sisältötyypistä. Erityisesti musiikissa²³ ja elokuvissa²⁴ on suoratoisto yleistynyt 2010-luvulla kaupallisten palveluiden kuten Spotifyn ja Netflixin alettua saada jalansijaa, ja sen suosio on edelleen kasvussa. Digitaalisten pelien kohdalla suoratoistopalveluiden käyttö on lisääntynyt lataamisen suosion säilyessä. Kirjallisuudessa painetun kirjan asema on edelleen melko vahva, vaikkakin erityisesti äänikirjojen osuus on nousussa. Suomessa julkaistuista uusista nimekkeistä e-kirjojen osuus vuonna 2018 oli noin viidesosa ja äänikirjojen osuus noin kymmenesosa.²⁵ Kaiken kaikkiaan digitalisaatio on muuttanut voimakkaasti sisältöjen tuotanto- ja jakelumalleja. Esimerkiksi musiikin kohdalla kehitys näkyy siinä, että kun vuonna 2009 äänilevyihin käytettiin Suomessa kymmenen kertaa enemmän rahaa kuin digitaalisiin latauksiin ja suoratoistoon, vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla tilanne oli päinvastainen²⁶.

Suurin osa suomalaisista toimii arjessaan digitaalisessa ympäristössä. Tilastokeskuksen mukaan alle 45-vuotiaista 100 prosenttia on käyttänyt internetiä viimeisen 3 kuukauden aikana, ja myös vanhemmissa ikäryhmissä käyttö on miltei yhtä yleistä (45–54-vuotiaat 98 %, 55–64-vuotiaat 96 %, 65–74-vuotiaat 80 %)²⁷. Vastaavasti käsillä olevan tutkimuksen vastaajista internetiä käytti 93 prosenttia vastaajista, ja päivittäin tai lähes päivittäin 88 prosenttia.²⁸

Erilaisten digitaalisten sisältöjen käytössä kaikkein yleisintä on suoratoistopalveluiden kautta tapahtuva musiikin kuunteleminen (80 %)²⁹ sekä elokuvien, tv-sarjojen tai videoiden katselu (69 %). Puolet suomalaisista on kuunnellut radiota internetin kautta, ja livelähetystä on seurannut 44 prosenttia. Digitaalisia aineistoja julkisten palvelujen kuten kirjastojen e-lainauspalvelun kautta on käyttänyt kuudesosa vastaajista. E-aineistojen käyttö kirjastoissa on kirjastojen käyttötilastojen mukaan lisääntynyt

22 Ladattaessa käyttäjälle jää pysyvä teoskappale, kun taas suoratoistoteknologiaa hyödynnettäessä sisältö saadaan käyttöön siten, että siitä ei jää pysyvää kopiota käyttäjälle.

23 Yleisyydestä maailmanlaajuisesti: *IFPI Global Music Report 2019*, <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2019>, s. 13; IFPI Music Listening 2019, <https://www.ifpi.org/downloads/Music-Listening-2019.pdf>.

24 Eurostat. *Culture Statistics – use of ICT for Cultural Purposes*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Culture_statistics_-_use_of_ICT_for_cultural_purposes.

25 Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:n verkkosivut, <https://www.ficom.fi/ict-ala/tilastot/e-kirjat>.

26 Musiikkituottajat – Ifpi Finland ry:n verkkosivut, <https://www.ifpi.fi/tutkimukset-ja-tilastot/>.

27 Suomen virallinen tilasto. Väestön tieto- ja viestintätieteiden käyttö. Helsinki: Tilastokeskus, <http://www.stat.fi/til/suti-vi/2019/index.html>, Liitetaulukko 11. Internetin käyttö ja käytön useus 2019, %-osuus väestöstä.

28 Taustakysymys T8. Kuinka usein olette yhteydessä Internetiin?

29 Musiikkituottajat – Ifpi Finland ry:n julkaiseman tilastotiedon mukaan digitaalisten palveluiden markkinaosuus oli vuonna 2018 87 prosenttia, ks. Musiikkituottajat – Ifpi Finland ry:n verkkosivut, <https://www.ifpi.fi/tutkimukset-ja-tilastot/>.

Polaris Nordicin vuonna 2020 julkaiseman tutkimuksen mukaan (Røssel, T. & Brandt, C. L., 2020) 90 prosenttia suomalaisista kuuntelee musiikkia suoratoistopalvelun kautta, mutta maksullisen musiikin suoratoistopalvelun tilaajia on vain 32 % väestöstä. Tämä on selvästi vähemmän kuin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, https://www.teosto.fi/sites/default/files/files/Full_Report_Polaris_Nordic_Digital-Music-in-the-Nordics-2020.pdf.

muiden paitsi musiikkiaineistojen osalta³⁰. Noin joka kymmenes suomalainen ei ole käyttänyt mitään kysymyksessä 4 lueteltuja verkkosisältöjä.³¹

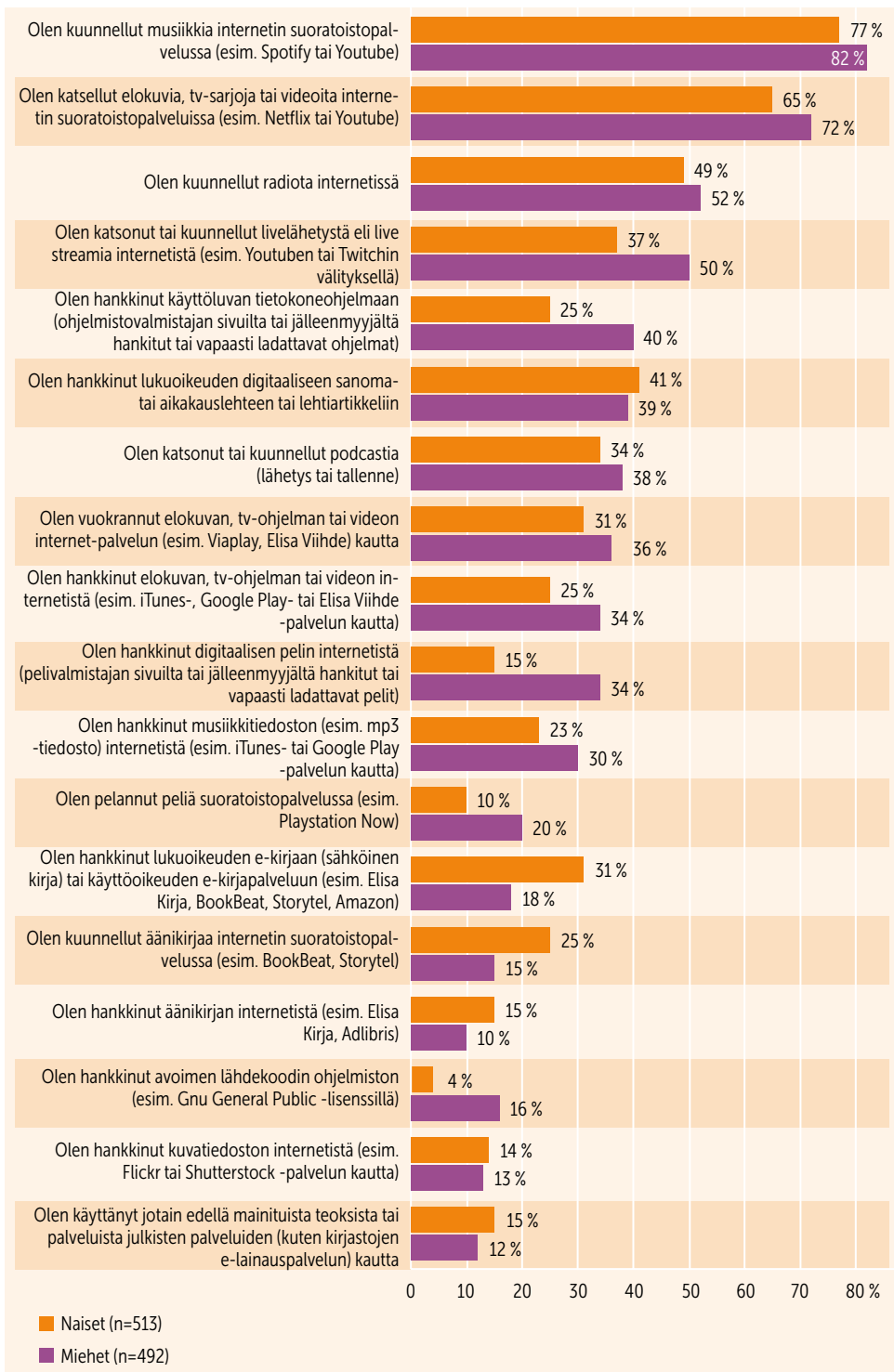
Digitaalisten sisältöjen käyttäminen on sidoksissa ikään. 55–64-vuotiaista 15 prosenttia ja yli 65-vuotiaista 36 prosenttia ei ole käyttänyt mitään kuvatuista verkkosisällöistä, kun alle 45-vuotiaissa tällaisia vastaajia ei ole käytännössä lainkaan. Alle 45-vuotiaista yli 96 prosenttia on kuunnellut musiikkia ja yli 92 prosenttia on katsellut elokuvia internetin suoratoistopalveluissa. Vanhempien ikäluokkien tiheimmin käyttämät palvelut (suoratoistettu musiikki ja elokuvat) ovat samat kuin nuorempien, mutta suhteutettuna muun digitaalisen sisällön kuluttamiseen digitaalisten lehtien lukeminen on yleisempää kuin nuoremmilla. Nuorin ikäluokka erottuu aktiivisena digitaalisten pelien käyttäjänä: kun kaikista suomalaisista kuudesosa on pelannut peliä suoratoistopalveluissa, 15–24-vuotiaista 42 prosenttia on tehnyt niin.

Sukupuolittain tarkasteltuna naiset ovat miehiä aktiivisempia e-kirjojen ja äänikirjojen käyttäjiä³². Tässä sukupuolten välinen ero korostuu nuorimmassa ikäluokassa: miltei puolet 15–24-vuotiaista naisista, mutta vain kuudesosa saman ikäisistä miehistä on hankkinut lukuoikeuden e-kirjaan tai kuunnellut äänikirjaa suoratoistopalvelussa. Miehet ovat naisia useammin hankkineet käyttöluvan tietokoneohjelmaan, hankkineet digitaalisen pelin tai pelanneet peliä suoratoistopalvelussa. Kiinnostavaa on, että nuorimmassa ikäluokassa naisten ja miesten välinen ero pelaamisen yleisyydessä on pienempi kuin vanhemmilla. Lisäksi 15–24-vuotiaat tytöt ja naiset ovat pelanneet digitaalisia pelejä selvästi enemmän kuin 25–34-vuotiaat naiset, kun taas miesten kohdalla ei ole samanlaista eroa näiden ikäluokkien välillä. Tämä antaa viitteitä siitä, että pelaamisen sukupuolittuneisuus olisi vähenemässä. (Kuvio 4).

³⁰ Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2018, <https://tilastot.kirjastot.fi/>.

³¹ Kysymys 4. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttänyt? Kysymyksellä tarkoitetaan sekä ostamista että muuta käyttöä, jonka arvioitte olevan sallittua.

³² Äänikirjaa kuunnelleet ja/tai äänikirjan hankkineet.

Kuvio 4. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttäneet? Vastaukset sukupuolittain. (n=1005)

Sen lisäksi, että musiikki, elokuvat, tv-sarjat ja videot ovat suosituimpia mediasisältöjä, niitä kulutetaan myös tiheimmin³³. Verkkosisältöä luvallisesti käyttäneistä vähintään kerran viikossa musiikkia kuuntelee 64 prosenttia ja audiovisuaalisia sisältöjä katsoo 61 prosenttia. Yleisesti ottaen alle 45-vuotiaat käyttävät digitaalisia sisältöjä tiheimmin kuin tätä vanhemmat.

Kolmasosa suomalaisista on jakanut muiden tekemää sisältöä internetissä viimeisen 12 kuukauden aikana.³⁴ Heistä kaksi kolmasosaa on jakanut sisältöä vain perheelleen ja lähimmälle ystäväpiirilleen, ja vajaa kolmannes laajemmin. Tekijänoikeudellisessa mielessä merkityksellistä on jakaminen laajemmin kuin omassa perhe- ja ystäväpiirissä, jolloin kohteena on potentiaalisesti rajaamaton yleisö³⁵. Sisältöjen jakaminen on yhtä yleistä naisten ja miesten keskuudessa. Nuorimmasta ikäryhmästä noin puolet on jakanut muiden tekemää sisältöä internetissä. Jakaminen on melko yleistä alle 45-vuotiaiden keskuudessa, kun taas yli 55-vuotiaat jakavat sisältöjä internetissä selkeästi vähemmän kuin muut ikäluokat.

Kuudesosa suomalaisista on kohdannut viimeisen 12 kuukauden aikana tilanteen, jossa ei tiennyt, onko jonkin sisällön, kuten kuvan, musiikin tai videon jakaminen internetissä sallittua³⁶. Kolmasosa niistä, jotka ovat olleet epävarmoja jakamisen sallittavuudesta, on jakanut sisällön siitä huolimatta. Epävarmuus jakamisen sallittavuudesta näkyy selkeämmin heidän kohdallaan, jotka ylipäänsä jakavat sisältöjä internetissä: niistä, jotka ovat viimeisen vuoden aikana jakaneet muiden tekemää sisältöä lähipiiriään laajemmalle, 40 prosenttia on kohdannut tilanteen, jossa ei ollut varma sisällön jakamisen sallittavuudesta. Heistä lähes kaksi kolmannesta oli kyseisessä tilanteessa jakanut sisällön epävarmuudesta huolimatta.

Tekijänoikeudella suojatun sisällön luvaton käyttö

Tekijänoikeuslain mukaan teoksen kopiointiin ja välittämiseen omaa lähipiiriä laajemmalle joukolle tarvitaan lupa oikeudenhaltijalta. Teosten käyttäminen tekijänoikeuslain vastaisesti on tekijänoikeuden loukkaus³⁷. Tietyissä tilanteissa teoksen käyttö ilman

33 Kysymys 5. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttänyt viimeisen kuukauden aikana vähintään kerran viikossa? Kysymyksellä tarkoitetaan sekä ostamista että muuta käyttöä, jonka arvioitte olevan sallittua.

34 Kysymys 6. Oletteko jakanut muiden tekemää sisältöä, kuten kuvan, musiikkia tai videon internetissä viimeisen 12 kuukauden aikana? Jakamisella tarkoitetaan tässä lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

Tekijänoikeudellisen tulkinnan kannalta on merkityksellistä, ladataanko sisältö sivustolle vai jaetaanko hyperlinkki toiselle sivustolle.

35 Suppean tulkinnan mukaan yksityisenä käyttönä pidetään ainoastaan puhtaasti henkilökohtaisiin tarpeisiin tapahtuvaa käyttöä omassa sekä perhe- ja ystäväpiirissä, ks. esim. Harenko, K. & Niiranen, V. & Tarkela, P. (2016), s. 123.

36 Kysymys 7. Oletteko kohdannut viimeisen 12 kuukauden aikana tilanteen, jossa ette tiennyt, oliko jonkin sisällön, kuten kuvan, musiikin tai videon jakaminen internetissä (esim. sosiaalisessa mediassa) sallittua? Jakamisella tarkoitetaan tässä lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

37 Esimerkkejä tekijänoikeuden loukkauksista:

- luvaton teoskappaleiden valmistaminen tai kopiointi

erillistä lupaa on sallittua: teoksesta voi esimerkiksi valmistaa muutaman kopion yksityiseen käyttöön, tai julkistettua teosta voi siteerata jos tekijän nimi mainitaan, sitaatilla on asiallinen yhteys ja sitaatin laajuus on tarkoituksen edellyttämä.

Sisältöjen digitalisoitumisen ja teknologisen kehityksen, kuten entistä nopeam-pien laajakaistayhteyksien sekä laitteiden ja palvelujen tallennustilojen kasvun myötä teosten luvaton kopiointi ja jakaminen on aiempaa helpompaa. Tietoverkoissa louka-taan tekijänoikeuksia tyypillisesti kopioimalla, lataamalla tai suoratoistoteknologiaa hyödyntäen. Yleisimpiä tekniikoita ovat esimerkiksi niin sanottu suoratoistorippaus³⁸,-verkkojakelutekniikka (peer to peer) tai pilvitallentamiseen perustuvat menetelmät (cyberlockers), joiden käyttäjät lataavat tiedostoja ulkopuoliseen verkkotallennusti-laan. Tyypillisin tekninen tekijänoikeuden loukkaamistapa riippuu mediasisällöstä; esimerkiksi elokuvien luvaton käyttö perustuu useimmiten suoratoistoon, kun taas musiikissa suoratoistorippauksen rinnalla käytetään muitakin menetelmiä³⁹.

Oikeudenhaltijat valvovat oikeuksiensa toteutumista itse tai valtuuttamiensa ta-hojen kautta. Suomessa valvontaa toteuttavat esimerkiksi tekijänoikeusjärjestöt sekä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus. Niin sanotussa kirjevalvonnassa oikeu-denhaltijoiden edustajat ovat lähettäneet luvattomasta verkkojakelusta epäillyille yk-sityishenkilöille kirjeitä, joissa on ilmoitettu toiminnan loukkaavan oikeudenhaltijan yksinoikeutta ja vaadittu hyvitystä teoksen käyttämisestä⁴⁰. Tekijänoikeusloukkauksen seuraamuksena voidaan määrätä maksettavaksi kohtuullinen hyvitys tai vahingonkor-vaus. Rikosoikeudenkäynneissä voidaan määrätä sakkoja ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Vankeusrangaistuksia on kuitenkin käytetty erittäin harvoin ja aina ehdollisena.

Seuraavassa tarkastellaan luvattoman käytön yleisyyttä, käytön tapoja ja luvatto-maan käyttöön liittyviä motiiveja. Selkeyden vuoksi käytetään termiä ”luvaton käyttö” kattamaan tilanteet, joissa henkilö on a) käyttänyt luvatta saatavilla olevaa verkko-sisältöä tai b) itse luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. On huomioitavaa, että luvaton käyttö-termiä käytetään tässä yhteydessä

-
- esityksen luvaton tallentaminen
 - sisältöjen luvaton jakaminen esim. vertaisverkko-ohjelmaa tai suoratoistopalvelua käyttäen
 - teoskappaleiden lataaminen laittomasta lähteestä
 - luvatta valmistettujen teoskappaleiden maahantuonti ja levittäminen
 - äänitteen tai elokuvan julkinen esittäminen ilman lupaa
 - yksityiseen käyttöön kopioidun äänitteen tai elokuvan levittäminen yksityisen piirin ulkopuolelle
 - teoksen suojana olevan tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertäminen
 - oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen (esimerkiksi metadatan, jonka avulla tunnistetaan teos tai oikeudenhaltija) poistaminen tai muuttaminen.

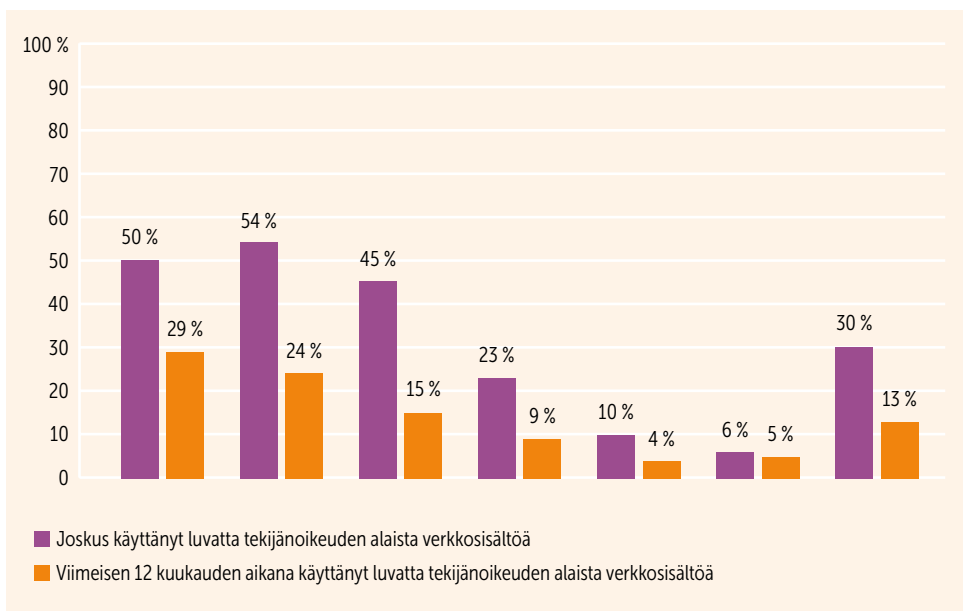
38 Rippaus eli siirtokopiointi on menetelmä, jolla video- tai äänitiedosto voidaan tallentaa tietokoneen kiintolevylle. Suoratoistorippauksella tarkoitetaan suoratoistopalveluissa olevien sisältöjen siirtokopiointia. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus. *Mitä on internet-piratismi*, <https://ttvk.fi/piratismi/nettipiratismi>.

39 European Union Intellectual Property Office (2019). *Online copyright infringement in the European Union*, s. 26, 31; *IFPI Music Listening 2019*, s. 21.

40 Kirjevalvontamenettelyjen kirjavuuden vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö loi suositukset kirjevalvonnan hyvistä käytän-nöistä vuonna 2018. Ks. *Hyvät käytännöt yksityishenkilöihin kohdistuvassa kirjevalvonnassa*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:2, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-543-3>.

laajasti kattamaan myös sellaisia sisällön käyttötapoja, jotka eivät edellytä loppukäyttäjältä lupaa tekijänoikeuslain mukaan. Näissä tilanteissa sisältö on saatettu yleisön saataville luvatta ja sisällön luvaton käyttö on tapahtunut muiden tahojen kuin itse vastaajan toimesta. Kyselyssä näistä kahdesta luvattoman käytön tyyppistä esitettiin erilliset kysymykset. Aiheen arkaluonteisuuden vuoksi vastaamisen anonymiteettiä korostettiin, ja vastaaja pystyi vastaamaan luvattonta käyttöä koskeviin kysymyksiin itsenäisesti.

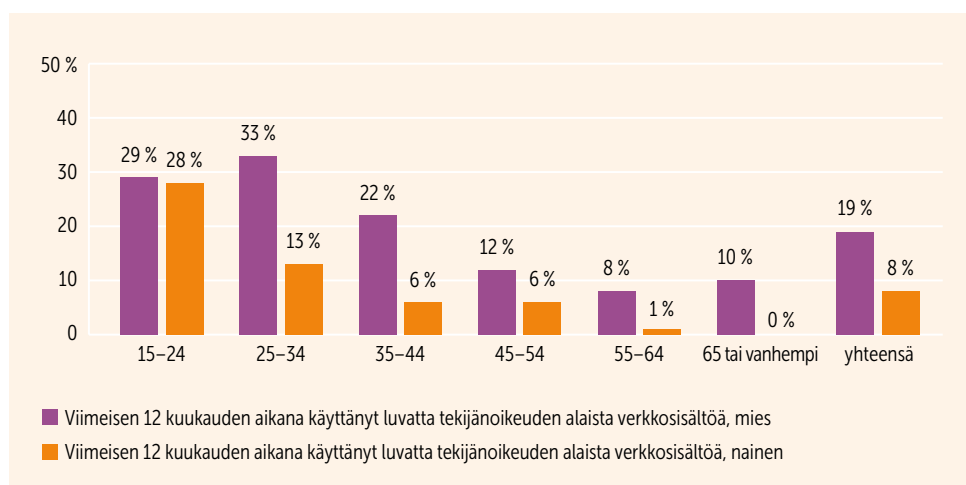
Miltei kolmannes (30 %) suomalaisista arvioi joskus käyttäneensä luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioineensa tai ladanneensa käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. Luku on selvästi tätä suurempi alle 45-vuotiaiden osalta: heistä on sisältöjä joskus käyttänyt luvatta noin puolet. (Kuvio 5.) Sukupuolten välillä on havaittavissa eroa: miehistä 37 prosenttia ja naisista vain 22 prosenttia on käyttänyt sisältöjä luvatta joskus elämänsä aikana. Alle 35-vuotiaat naiset ja alle 45-vuotiaat miehet ovat selvästi muita useammin joskus käyttäneet sisältöjä luvatta.

Kuvio 5. Tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä luvatta käyttäneet ikäryhmittäin (n=1005)

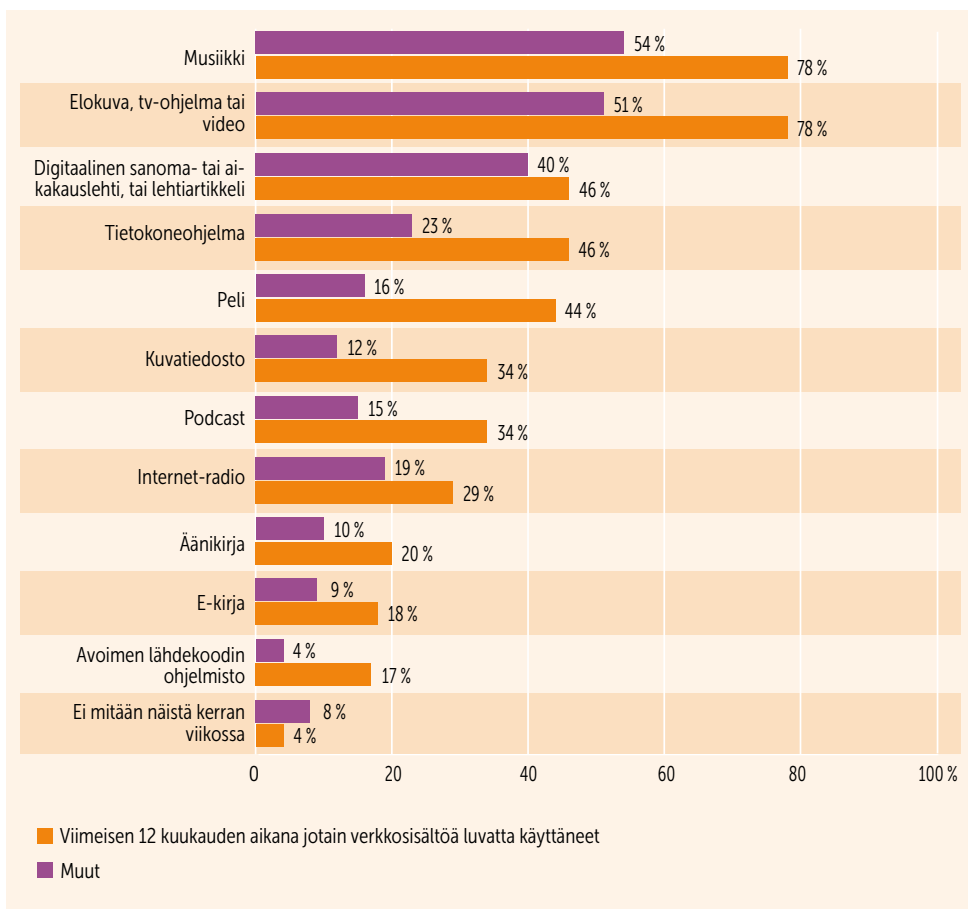
Luvattoman käytön tämänhetkistä laajuutta selvitettiin kysymällä viimeisen 12 kuukauden aikana tapahtuneesta luvattomasta käytöstä. Tällä tarkasteluvälillä kaiken kaikkiaan 13 prosenttia suomalaisista on joko käyttänyt luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. Luvaton käyttö on sidoksissa ikään: siinä missä 15–24-vuotiaista sisältöä on käyttänyt luvatta viimeisen vuoden aikana 29 prosenttia, on osuus yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä vain viisi prosenttia. Miehet ovat viimeisen vuoden aikana käyttäneet

sisältöjä luvatta kaksi kertaa useammin kuin naiset. Kuitenkin on merkille pantavaa, että nuorten osalta vastaavaa eroa sukupuolten välillä ei ole havaittavissa; 15–24-vuotiailla naisilla luvaton käyttöä on jokseenkin yhtä paljon kuin miehilläkin. Tämän jälkeen luvaton käyttö laskee voimakkaasti naisten kohdalla, kun taas miehillä luvaton käyttö näyttäisi jatkuvan yhtä yleisenä aina 35 ikävuoteen saakka. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Tekijänoikeuden alaisen verkkosisällön luvaton käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana sukupuolittain (n=1005)

Luvatta sisältöjä käyttävät ovat samalla aktiivisia luvallisten sisältöjen käyttäjiä. Ne, jotka ovat käyttäneet luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioineet tai ladanneet käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä viimeisen 12 kuukauden aikana, käyttävät muita aktiivisemmin kaiken tyyppisiä luovia sisältöjä. Tämä on havaittavissa myös kuvioista 7, jossa on vertailtu luvallisen verkkosisällön käyttöä viimeisen vuoden aikana sisältöä luvatta käyttäneiden ja muiden suomalaisten välillä.

Kuvio 7. Verkkosisällön luvallinen käyttö luvatta verkkosisältöjä käyttävillä (n=1005)

Tekijänoikeuden alaisen sisällön luvaton kopioiminen, lataaminen tai jakaminen

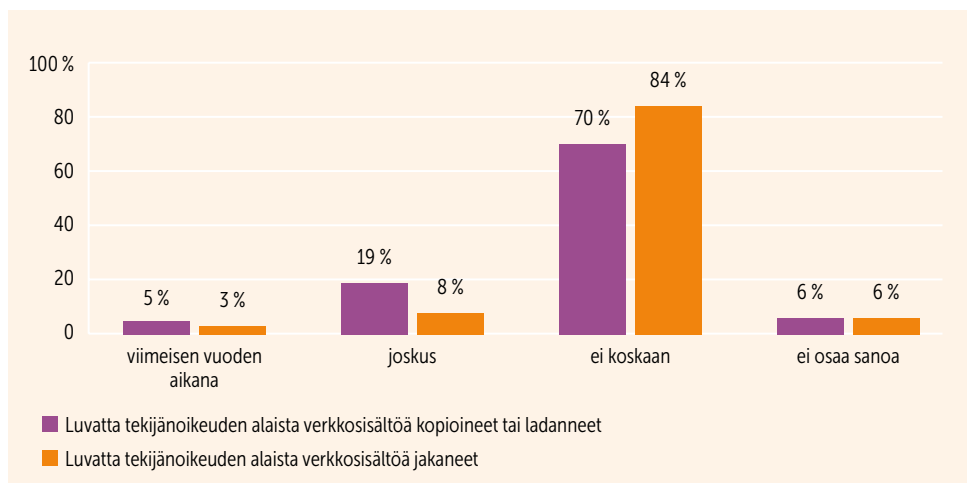
Neljäsosa (24 %) suomalaisista on joskus luvatta *kopioinut tai ladannut* tekijänoikeuden alaista sisältöä⁴¹. Viimeisen 12 kuukauden aikana luvatta kopioineita tai ladanneita on kuitenkin vain 5 prosenttia. (Kuvio 8.) 15–34-vuotiaat ovat kuluneen vuoden aikana kopioineet tai ladanneet luvatta useammin kuin muut (12 %).⁴² Miehet ovat kopioineet tai ladanneet luvatta hieman naisia useammin. Nuoremmissa ikäluokissa on havaittavissa selkein ero sukupuolten välillä: 15–34-vuotiaista miehistä 18 % on luvatta kopioinut tai ladannut viimeisen 12 kuukauden aikana, kun saman ikäisten naisten joukossa vastaava osuus on kolme kertaa pienempi. Tässä tutkimuksessa ei ole saata-

⁴¹ Kysymys 19. Oletteko koskaan luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönnne tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä, vaikka tiesitte tai arvelitte, että lupa olisi tarvittu?

⁴² Kysymyksenasettelu on hieman erilainen, mutta luku on samansuuntainen Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n tilaaman ja Taloustutkimus Oy:n toteuttaman Tekijänoikeusbarometri-tutkimuksen (2019) kanssa. Sen mukaan alle 25-vuotiaista 9 prosenttia ja 24–34-vuotiaista 11 prosenttia (joko itse tai heidän perheenjäsenensä) on ladannut materiaalia luvatta viimeisen vuoden aikana.

villa aikasarjatietoa, mutta Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttaman Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset -tutkimuksen mukaan nuorten yhdeksäsluokkalaisten luvaton verkkolataaminen on viime vuosina vähentynyt.⁴³

Joka kymmenes suomalainen on joskus luvatta *jakanut* tekijänoikeuden alaista sisältöä.⁴⁴ Joskus luvatta jakaneita on eniten 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä: heistä on luvatta jakanut tekijänoikeuden alaista sisältöä noin joka neljäs. Miehet ovat luvatta jakaneet sisältöä naisia useammin, ja toisin kuin naisilla, luvatta jakamisessa on nähtävissä ero eri-ikäisten miesten välillä. Alle 35-vuotiaista naisista on joskus luvatta jakanut sisältöä noin joka kymmenes, kun taas 15–24-vuotiaista miehistä on joskus luvatta sisältöä jakaneita viidennes ja 25–34-vuotiaista miehistä yli kolmannes. Viimeisen 12 kuukauden aikana luvatta jakaneita on kolme prosenttia suomalaisista.⁴⁵ Tutkimuksen nuorimmasta ikäryhmästä (15–24-vuotiaat) kahdeksan prosenttia on jakanut sisältöä luvatta viimeisen 12 kuukauden aikana.

Kuvio 8. Luvatta tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä kopioineet, ladanneet tai jakaneet (n=1005)

Luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käyttäminen

Viidesosa suomalaisista on joskus käyttänyt tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä, jonka on tiennyt tai arvellut olevan *saatavilla luvatta*⁴⁶ (Kuvio 10). Vastauksissa on kuitenkin selkeitä ikäryhmittäisiä ja sukupuolittaisia eroja. Yli 45-vuotiaista naisista

43 Näsi, M. (2016). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/169509>, s. 11.

44 Kysymys 20. Oletteko koskaan luvatta jakanut tekijänoikeuden alaista sisältöä, vaikka tiesitte tai arvelitte, että lupa olisi tarvittu?

45 Ylipäänsä muiden tekemää sisältöä viimeisen vuoden aikana lähipiiriään laajemmalle jakaneita on kuitenkin noin kymmenesosa väestöstä (kysymys 6). Noin kolmannes heistä on näin ollen jakanut sisältöä luvattomasti.

46 Kysymys 15. Oletteko koskaan käyttänyt tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä (esimerkiksi kuva, video, musiikki tai peli), jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta?

On huomioitava, että kysymykseen eivät välttämättä vastaa myöntävästi ne käyttäjät, jotka eivät osaa arvioida sitä, oliko sisältö saatavilla luvatta.

luvatonta sisältöä on joskus käyttänyt alle kymmenesosa, kun taas 25–45-vuotiaiden miesten osalta vastaava luku on yli 40 prosenttia. Miehet ovat käyttäneet luvatta saatavilla olevaa sisältöä useammin kuin naiset kaikissa muissa paitsi kaikista nuorimassa ikäryhmässä. Sisältöjä luvattomasti käyttäneiden keskuudessa tyypillisimmin on kulutettu elokuvia ja muuta audiovisuaalista sisältöä, musiikkia ja valokuvia.

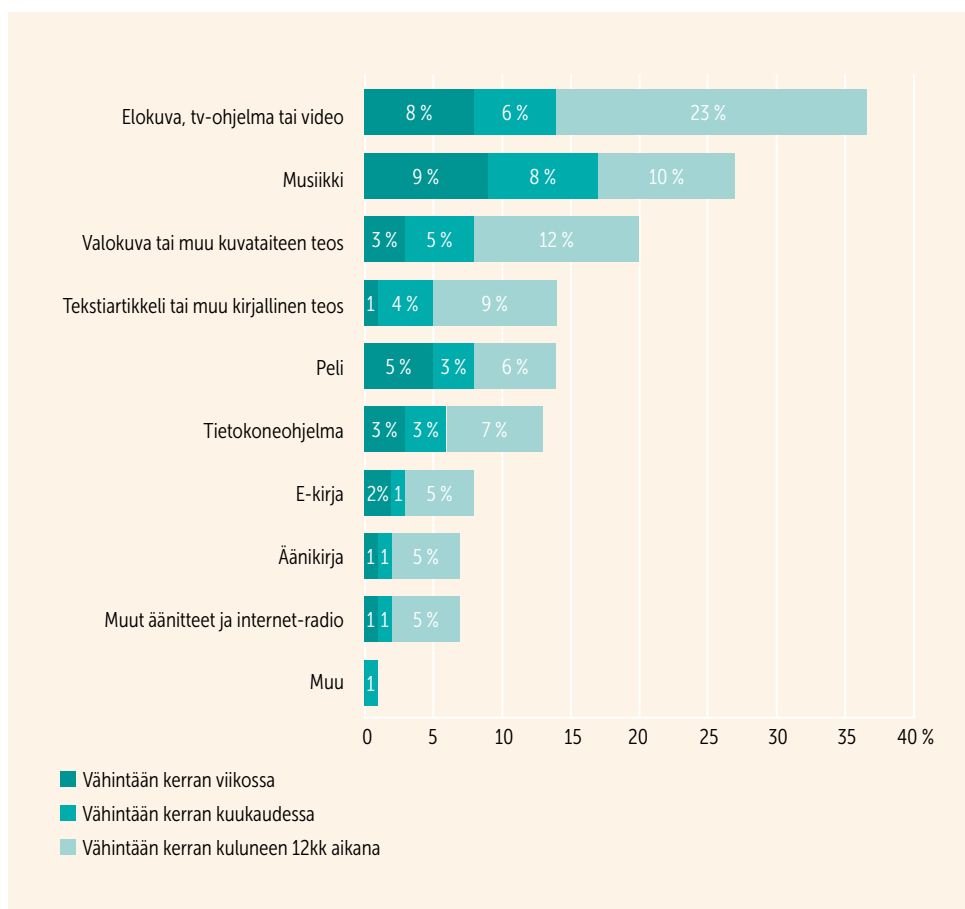
Jotain luvatta saatavilla olevaa sisältöä on viimeisen vuoden aikana käyttänyt 11 prosenttia suomalaisista. Samalla aikavälillä luvattomasti saatavilla olevaa musiikkia on kuunnellut ja samoin luvattomasti saatavilla olevia elokuvia katsellut kuusi prosenttia suomalaisista.⁴⁷ Muiden sisältötyyppien osalta prosenttiosuudet ovat tätä pienempiä. Varsinkin elokuvien luvaton käyttö on verraten yleistä nuorimmissa ikäluokissa: luvatta saatavilla olevia elokuvia on katsonut kuluneen vuoden aikana 14 prosenttia, ja musiikkia on kuunnellut yhdeksän prosenttia 15–34-vuotiaista. Vaikka luvatta saatavilla olevan sisällön käyttö on nuorilla yleisempää kuin muissa ikäluokissa, kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaisnuorten luvaton käyttö on matalammalla tasolla kuin eurooppalaisilla ikätovereilla (15–24-vuotiaat), joista keskimäärin joka viides on käyttänyt luvattomasti tarjolla olevaa sisältöä viimeisen vuoden aikana. Luvaton käyttö on nuorten keskuudessa lähivuosina myös vähentynyt Suomessa enemmän kuin useimmissa Euroopan maissa.⁴⁸ Yli 45-vuotiaista vain häviävän pieni osuus (alle 1 prosentti) on käyttänyt luvatonta sisältöä viimeisen vuoden aikana.

Luvaton käyttö ei tyypillisesti ole erityisen säännöllistä tai tiheää. Vähintään kerran viikossa jotain luvattomasti saatavilla olevaa sisältöä käyttäviä on vain noin kolme prosenttia suomalaisista. Vähintään kerran kuukaudessa luvattomasti saatavilla olevaa sisältöä käyttäviä on taas viisi prosenttia väestöstä (kahdeksan prosenttia miehistä ja kolme prosenttia naisista). Tyypillisesti he ovat 15–34-vuotiaita miehiä tai 15–24-vuotiaita naisia. Sisältötyypeittäin tarkasteltuna tiheästi, vähintään kerran viikossa luvattomasti käytetyimpiä sisältöjä ovat musiikki sekä elokuvat ja muu audiovisuaalinen sisältö (Kuvio 9). Kaiken kaikkiaan musiikin, elokuvien ja televisio-ohjelmien luvaton käyttö on Suomessa harvinaisempaa kuin missään muussa Euroopan maassa⁴⁹.

47 Kysymys 16. Kuluneen 12 kuukauden aikana, kuinka usein olette käyttäneet seuraavanlaista verkkosisältöä (esimerkiksi kuva, video, musiikki tai peli), jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta?

48 European Union Intellectual Property Office (2019). *Intellectual Property and Youth Scoreboard*, s. 19.

49 European Union Intellectual Property Office (2019). *Online Copyright Infringement in the European Union. Music, Films and TV (2017-2018), Trends and Drivers*, s. 21–24.

Kuvio 9. Luvatta saatavilla olevan sisällön käyttö teostyypeittäin, % luvatta saatavilla olevaa sisältöä käyttäneistä (n=217)

Luvaton käyttö ei aineiston perusteella ole yhteydessä tekijänoikeustietämyksen puutteeseen. Vähintään kerran kuukaudessa luvattonta sisältöä käyttävät arvioivat tekijänoikeustietämyksensä keskimäärin paremmaksi kuin muut. Heistä 71 prosenttia pitää tietämystään vähintään melko hyvänä, kun kaikista suomalaisista näin kokee noin puolet (49 %). Myös harvemmin (vähintään kerran viimeisen vuoden aikana) sisältöjä luvatta käyttäneet kokevat tekijänoikeustietämyksensä hieman paremmaksi kuin suomalaiset keskimäärin, vaikkakaan ero ei ole yhtä selkeä.⁵⁰

⁵⁰ Tulos on erisuuntainen eräiden aiempien aiheesta tehtyjen selvitysten kanssa. Britanniassa ja Kanadassa tehdyissä tutkimuksissa verkkosisältöjä luvattomasti käyttävien havaittiin olevan sisältöjä luvallisesti käyttäviä epävarmempia siitä, mikä on luvallista käyttöä. (Ks. Innovation, Science and Economic Development Canada (2018). *Study of Online Consumption of Copyrighted Content: Attitudes Toward and Prevalence of Copyright Infringement in Canada*, [https://www.ic.gc.ca/eic/site/112.nsf/vwapj/o7648-eng.pdf/\\$file/o7648-eng.pdf](https://www.ic.gc.ca/eic/site/112.nsf/vwapj/o7648-eng.pdf/$file/o7648-eng.pdf), s. 49 sekä Intellectual Property Office, United Kingdom (2018). *Online Copyright Infringement Tracker*, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/729184/oci-tracker.pdf, s. 53–55.)

On huomioitava, että epävarmuus käytön luvallisuudesta saattaa liittyä siihen, että luvattomasti sisältöjä käyttävät ovat tyypillisesti ylipäänsä aktiivisia sisältöjen käyttäjiä. Näin ollen he todennäköisemmin myös kohtaavat tilanteita, joissa käytön luvallisuudesta voi syntyä epävarmuutta.

Tekijänoikeusrikkomusepäilyjen kanssa kertoo olleensa tekemisissä joko henkilökohtaisesti tai oman lähipiirin kautta 8 prosenttia suomalaisista⁵¹. Tyypillisesti tapaukset liittyvät kirjevalvontaan, ja useimmiten on esitetty epäily elokuvien laittomasta lataamisesta.

Luvattoman käytön syyt

Viimeisen vuoden aikana luvaton verkkosisältöä käyttäneiltä kysyttiin tarkemmin myös luvattoman käytön syitä⁵². Yleisimmin esitetyt syyt (49 prosenttia vastaajista) ovat laillisesti saatavilla olevan tuote- ja palveluvalikoiman puutteellisuus ja se, että luvaton sisältö on helposti ja nopeasti saatavilla. Näistä kumpikin on keskeinen syy luvattomalle käytölle kaikissa ikäluokissa. Tuote- ja palveluvalikoiman puutteellisuus on myös useimmin esitetty ainoana syynä luvattoman verkkosisällön käytölle. Vajaalla kolmasosalla syynä luvattomaan käyttöön ovat laillisesti saatavilla olevien tuotteiden ja palveluiden liian korkeat hinnat. Muita syitä olivat mm. se, että ei haluta maksaa tuotteista ja palveluista, ja se, että halutaan kokeilla tuotteita tai palveluita ennen ostamista. (Kuvio 10.)

51 Kysymys 25. Oletteko ollut tai onko joku lähipiiristänne ollut tekemisissä tekijänoikeusrikkomusepäilyjen kanssa?

Kysymyksessä ei määritelty sitä, koskeeko rikkomusepäily vastaajaa itseään vai tämän lähipiiriä, kuten perheenjäsentä. Kysymyksessä ei myöskään määritelty, oliko kyse tilanteista, joissa vastaajaa tai tämän lähipiiriin kuuluvaa epäiltiin luvattomasta käytöstä vai tilanteista, joissa vastaajan tai hänen lähipiirinsä jäsenen oikeuksia rikottiin.

52 Kysymys 17. Mitkä ovat pääasialliset syyt siihen, että olette käyttänyt kuluneen 12 kuukauden aikana verkkosisältöä, jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.

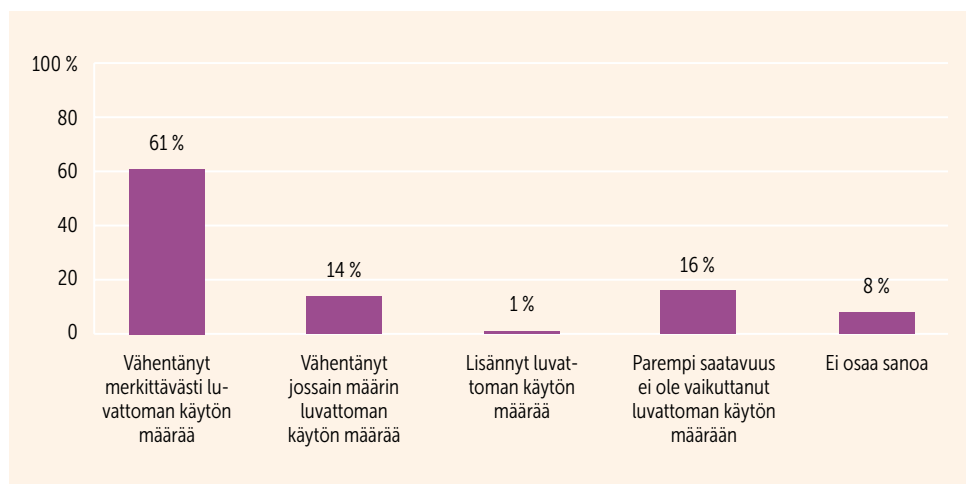
Kuvio 10. Mitkä ovat pääasialliset syyt siihen, että olette käyttänyt kuluneen 12 kuukauden aikana verkkosisältöä, jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa. (n=135)

Tulosten perusteella yleinen syy luvattomaan käyttöön ei ole niin sanottu periaatteellinen piratismi, vaan tärkeämpänä näyttäytyvät käytännön syyt. Siten käytön yksinkertaisuus ja helppous ovat keskeisessä asemassa, jos halutaan edistää luvallista käyttöä⁵³. Vaikuttaisi siltä, että huolimatta laillisten palvelujen lisääntymisestä ne eivät edelleenkään aina kykene vastaamaan kuluttajien tarpeisiin.

53 Myös muissa selvityksissä verkkosisältöjen saatavuus ja käytön helppous on todettu keskeisiksi luvattoman käytön motiiveiksi. Ks. esim. Intellectual Property Office, United Kingdom (2020). *Online Copyright Infringement Tracker*, <https://www.gov.uk/government/publications/online-copyright-infringement-tracker-survey-9th-wave>, s. 151; Intellectual Property Office, United Kingdom (2018). *Online Copyright Infringement Tracker*, s. 45-46; 48-49; Innovation, Science and Economic Development Canada (2018). *Study of Online Consumption of Copyrighted Content: Attitudes Toward and Prevalence of Copyright Infringement in Canada*, s. 8; Aaltonen, M. (2009). Nuoret vertaisverkossa. Teoksessa *Nuorten Rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008*. Oikeuspolitiikan tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/152432>, s. 67–68.

Vaikka yleisimmät luvatta käyttämisen motiivit ovat kokonaisuudessaan samat vastaajien iän ja sosio-ekonomisen taustan suhteen, motiiveissa on havaittavissa pieniä eroja. Alle 35-vuotiaat ilmaisevat muita useammin syyksi sen, että haluaa kokeilla tuotteita tai palveluita ennen ostamista, sekä sen, että raha ei päädy tekijöille. Pienituloisilla palvelujen liian korkeat hinnat ovat syynä luvattomalle käytölle useammin kuin muilla. Miesten ja naisten motiiveissa luvattomaan käyttöön ei ole merkittäviä eroja.

Laillisen tarjonnan parempi saatavuus on tulosten perusteella vähentänyt luvattoman verkkosisällön käytön määrää.⁵⁴ Luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä joskus käyttäneistä 75 prosenttia kokee, että parempi saatavuus on viimeisten vuosien aikana vähentänyt omaa luvattonta käyttöä merkittävästi tai jossain määrin (Kuvio 11).

Kuvio 11. Miten laillisen tarjonnan (kuten Spotify, Netflix ja Elisa Viihde) parempi saatavuus on vaikuttanut kohdallanne luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käytön määrään viimeisten vuosien aikana? (n=217)

Laillisen tarjonnan parempi saatavuus on vähentänyt kaikkien ikäluokkien ja erityisesti 25–34-vuotiaiden luvattoman sisällön käytön määriä. Kaupallisten suoratoistopalvelujen yleistymisen on nähty vähentäneen esimerkiksi musiikin luvattonta käyttöä myös muissa maissa.⁵⁵ On merkille pantavaa, että laillisen tarjonnan parempi saatavuus on vähentänyt luvattonta käyttöä myös niiden osalta, jotka ovat käyttäneet sisältöjä luvatta viimeisen vuoden aikana.

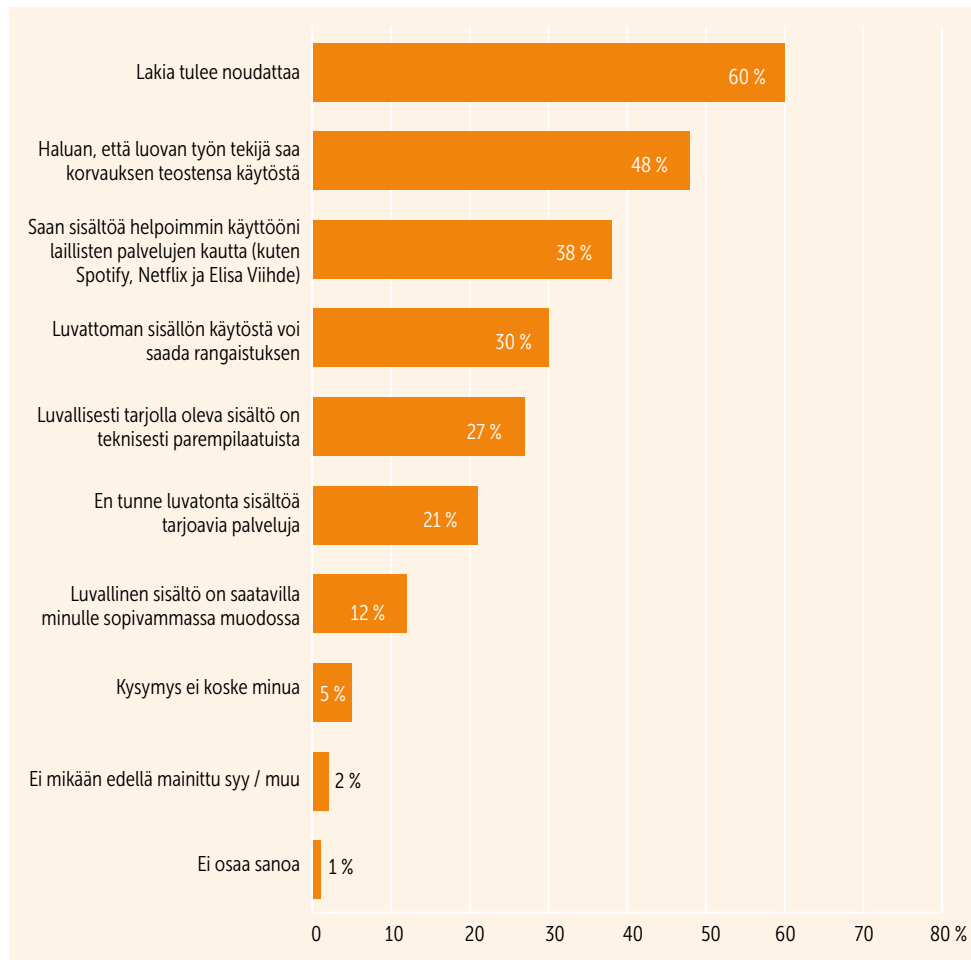
Kiinnostavaa on myös se, miten markkinoiden ja palveluiden kehitys vaikuttaa luvattoman käytön määriin tulevaisuudessa. Esimerkiksi suoratoistopalvelujen pirsta-

54 Kysymys 18. Musiikkia, elokuvia ja muuta audiovisuaalista sisältöä on yhä enemmän tarjolla laillisten palveluiden kautta. Miten laillisen tarjonnan (kuten Spotify, Netflix ja Elisa Viihde) parempi saatavuus on vaikuttanut kohdallanne luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käytön määrään viimeisten vuosien aikana?

55 Riekkinen, J. (2018). *Streaming era digital media piracy: an integration of three theoretical perspectives*, https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57027/978-951-39-7348-3_vaitos17022018.pdf?sequence=1&isAllowed=y, s. 14–15.

loituminen voi johtaa tilanteeseen, jossa laaja valikoima edellyttää useiden palveluiden asiakkuutta⁵⁶.

Vastajia pyydettiin myös esittämään yhdestä kolmeen tärkeintä syytä sille, että he valitsevat tai voisivat valita luvallisen sisällön luvattoman sijaan⁵⁷. Tärkeimmät motiivit luvallisen sisällön valinnalle ovat näkemykset siitä, että lakia tulee noudattaa (60 %), sekä siitä, että luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä (48 %). Muita keskeisiä motiiveja ovat se, että sisältö on helpoimmin saatavilla laillisten palvelujen kautta (38 %), mahdollinen rangaistus luvattoman sisällön käytöstä (30 %), sekä luvallisen sisällön parempi tekninen laatu (27 %). Muina syinä mainittiin yleisimmin moraaliin liittyvät kysymykset sekä tietoturvariskit. (Kuvio 12).

Kuvio 12. Mistä syistä käytätte tai käyttäisitte enemmän luvallista kuin luvatta saatavilla olevaa sisältöä? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa. (n=1005)

⁵⁶ Tämänkaltaisesta kehityksestä on viitteitä esimerkiksi Iso-Britanniassa. Ks. *To compete with Netflix, online piracy is upping its game*. Wired-verkkolehti 26.3.2019, <https://www.wired.co.uk/article/online-video-piracy-is-on-the-rise>.

⁵⁷ Kysymys 23. Mistä syistä käytätte tai käyttäisitte enemmän luvallista kuin luvatta saatavilla olevaa sisältöä? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.

Naiset ilmoittivat tärkeiksi syiksi luvallisen sisällön valinnalle miehiä useammin lain noudattamisen. Miehet taas kertoivat naisia useammin syyksi sen, että sisältöä saa helpoimmin käyttöön laillisten palvelujen kautta ja sen, että luvallinen aineisto on teknisesti parempilaatuista. Eri-ikäiset kokivat varsin yhteneväisesti tärkeiksi motiiveiksi luvalliselle käytölle lain noudattamisen ja sen, että luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä. Nuoret (15–24-vuotiaat) kertoivat muita useammin syyksi luvallisen sisällön paremman teknisen laadun luvattomaan sisältöön verrattuna. Nuoremmilla vastaajilla korostui vanhempia enemmän motiivina se, että luvattomasta käytöstä voi saada rangaistuksen.

On huomionarvoista, että sisältöjä luvatta käyttäneiden motiivit luvallisen sisällön valinnalle luvattoman sijaan eroavat joissain suhteissa muiden vastauksista: heitä kannustaa valitsemaan luvallisen sisällön yleisimmin sisällön helppo saatavuus laillisten palvelujen kautta, sekä se, että luovan työn tekijä saa korvauksen teostensa käytöstä. Heistä hieman alle puolet on sitä mieltä, että lakia tulee noudattaa. Lain noudattaminen ei siten ole luvatta käyttäville yhtä tärkeä motiivi kuin muille vastaajille, vaikka tekijöiden oikeuksien turvaamisella nähdäänkin olevan merkitystä.

Sisällön luvallisuuden arvioiminen

Suomalaisista 70 prosenttia kiinnittää vähintään jossain määrin huomiota käyttämiensä sisältöjen luvallisuuteen internet-ympäristössä. Seitsemän prosenttia taas ei kiinnitä huomiota luvallisuuteen (täysin eri mieltä väittämän kanssa)⁵⁸. Naiset kiinnittävät huomiota materiaalin luvallisuuteen hieman enemmän kuin miehet, mutta sukupuolittaiset erot ovat pieniä.

Noin puolet suomalaisista varmistaa ennen sisältöjen käyttöä, että käyttö on luvallista, kun taas neljäsosa ei tyypillisesti varmista asiaa⁵⁹. Naiset varmistavat käytön luvallisuuden hieman tyypillisemmin kuin miehet. Sisältöjen luvallisuutta ei siten aina välttämättä mietitä käyttötilanteissa, tai käytön luvallisuuden selvittämistä ei pidetä ylipäänsä merkityksellisenä. Suhtautuminen näkyy suhteessa materiaalin käyttöön ja jakamiseen.

Verkossa käytettyjen sisältöjen luvallisuutta⁶⁰ arvioidaan paljon julkaisijatahon perusteella, sekä sen perusteella, kuinka luotettavalta materiaalilähde, kuten sisältöä tarjoava verkkosivusto vaikuttaa (lähes viidennes vastaajista kertoi perustavansa arviot luvallisuudesta jompaankumpaan näistä teemoista). Tunnettuihin toimijoihin

⁵⁸ Kysymys 21, väittämä *Kiinnitän huomiota käyttämäni sisällön luvallisuuteen internet-ympäristössä.*

⁵⁹ Vähintään jossain määrin samaa tai eri mieltä kysymyksen 21 väittämään *Varmistan aina ennen sisältöjen käyttöä, että se on luvallista.*

⁶⁰ Kysymys 22. *Millä perusteilla arvioitte, ovatko verkossa käyttämäme sisällöt saatavilla luvallisesti vai luvattomasti?*

ja sisällöntarjoihin luotetaan. Usea vastaaja mainitsee arviointikriteerinään myös sisältöjen maksullisuuden.

Pyrin käyttämään sellaista sisältöä, jonka luvallisuudesta olen varma, eli vain tietyiltä sivustoilta.

YouTube, josta itse katson tai kuuntelen sisältöni, niin tiedän sen olevan luvallista, sillä jos se ei olisi niin YouTubeen ylläpitäjät poistaisivat kyseisen sisällön sieltä.

Yli 10 prosenttia vastaajista kertoo arvioivansa luvallisuutta sen perusteella, onko teoksen yhteydessä, esimerkiksi metatiedoissa tai verkkosivuilla maininta oikeudenhaltijasta tai käyttöoikeuksista. Osa näistä vastaajista perustaa arvionsa luvallisuudesta siihen, löytyykö sisällön yhteydestä ©-merkki tai siihen, onko käyttö nimenomaisesti kielletty. Osa taas odottaa, että sisällön yhteydessä on ilmoitettu, missä tilanteissa käyttö on luvallista.

Copy write C, se merkkihän niissä on tai tunnisteteksti.

Jos ei ole creative commons -lisenssi niin sitten tietää että ei saa muuten kuin omaan käyttöön.

Luotan siihen, että sen yhteydessä mitä siellä on, on ilmoitettu, että se on luvallista tai esim. kuvaan on liitetty täppä, ettei sitä pysty kopioimaan.

Osa vastaajista hakee tarvittaessa tietoa käytön luvallisuudesta. Tällöin tietoa haetaan internetin hakukoneella sekä kysymällä tuttavilta tai perheenjäseniltä. Suunnilleen yhtä usein kuin aktiivisella tiedonhaulla materiaalien luvallisuus määritetään ns. näppituntumalla: ”maalaisjärjellä”; ”Päätelen kontekstista”. Tuolloin arviointi perustuu omaan kokemukseen ja tietämykseen sekä julkaisijan tunnettuuden ja sisällön ulkoasun kaltaisiin seikkoihin.

Muutama prosentti käyttäjistä ilmoittaa, että ei arvioi käyttämiensä materiaalien luvallisuutta lainkaan. Käyttäjillä saattaa tuolloin olla oletus, että internetissä oleva materiaali on laillista, ellei sitä erikseen mainita. Asiaa ei myöskään välttämättä osata arvioida tai mietitä aktiivisesti.

Jos ovat siellä, ovat luvallisia.

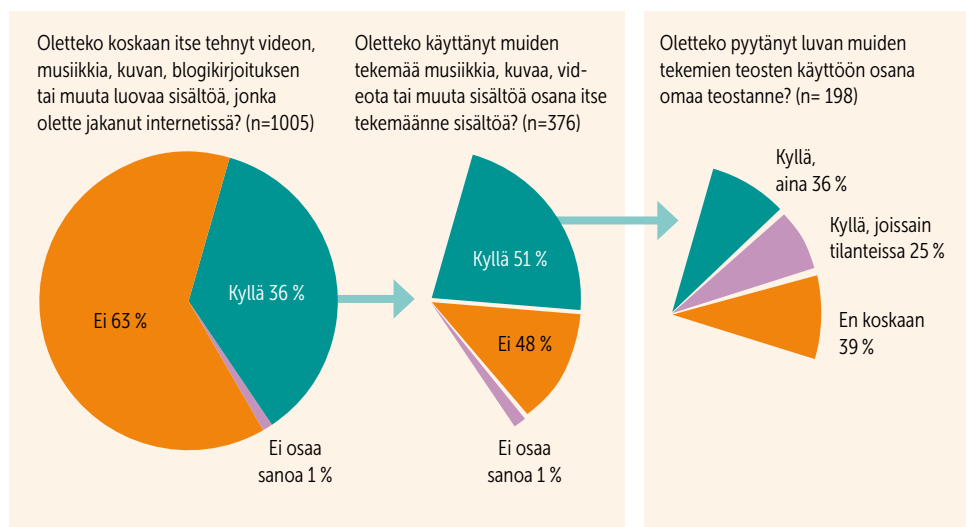
En oikeastaan sitä ajattele. Yleensä oletan, että ne ovat luvallisia mitä käytän.

En ajattele luvallisuutta tai luvattomuutta.

Teosten luova jatkokäyttö

Teknologisen kehityksen myötä on syntynyt uudenlaisia kulttuurin jakamisen ja kokeamisen muotoja sekä uusia mahdollisuuksia vuorovaikutteiseen sisältöjen luomiseen⁶¹. Olemassa olevia sisältöjä on teknisesti helppoa muokata, yhdistellä ja jakaa muille⁶². Digitaalisessa ympäristössä yksittäiset kansalaiset ovat siten entistä useammin paitsi luovien sisältöjen kuluttajia, myös aiempiin teoksiin perustuvien jälkiperaisteosten tekijöitä ja jakajia. Tutkimuksessa on pyritty tavoittamaan erilaiset roolit, joissa kansalaiset voivat toimia verkkoympäristössä. Tässä osiossa tarkastelun kohteena ovat itse tehty luova sisältö sekä muiden luomien teosten käyttäminen sen osana.

Suomalaisista 36 prosenttia on tehnyt itse luovaa sisältöä, jonka on myös jakanut internetissä.⁶³ Heistä puolet on käyttänyt muiden tekemää musiikkia, kuvaa, videota tai muuta sisältöä osana itse tekemäänsä sisältöä.⁶⁴ Näissä tilanteissa on tyypillisimmin luotu videoita tai muuta audiovisuaalista sisältöä, ja sisältötyypit, joita on yleisimmin käytetty osana omia sisältöjä ovat musiikki ja valokuva.⁶⁵ (Kuvio 13).

Kuvio 13. Aiempien teosten käyttö osana vastaajan omaa luovaa toimintaa

Kuvio 14. Oletteko pyytänyt luvan muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teostanne?

⁶¹ Kautio, T., Lefever, N. & Määttä, M. (2016). *Assessing the Operation of Copyright and Related Rights Systems: Methodology Framework*. Cuporen julkaisuja 26 ja Cuporen verkkojulkaisuja 37, s. 49.

⁶² Stenvall-Virtanen, S., Grönlund, M., Norberg, A., Pönni, V. & Toivonen, T. E. (2011). *Digitalisoitumisen vaikutukset luovien toimialojen liiketoimintamalleihin*. Luovan Suomen julkaisuja 4, https://www.cupore.fi/images/tiedostot/yhteistyojulkaisut/digitalisoitumisen_vaikutukset_luovien_toimialojen_liiketoimintamalleihin.pdf, s. 26.

⁶³ Kysymys 8. Oletteko koskaan itse tehnyt videon, musiikkia, kuvan, blogikirjoituksen tai muuta luovaa sisältöä, jonka olette jakanut internetissä? Jakamisella tarkoitetaan tässä esimerkiksi lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

⁶⁴ Kysymys 9. Oletteko käyttänyt muiden tekemää musiikkia, kuvaa, videota tai muuta sisältöä osana itse tekemäänsä sisältöä?

⁶⁵ Audiovisuaalista sisältöä kertoi luoneensa 56 prosenttia kaikista sisällön jatkokäyttäjistä ja 70 prosenttia 15–24-vuotiaista jatkokäyttäjistä. Lisäksi 32 prosenttia kaikista sisällön jatkokäyttäjistä kertoi luoneensa tekstiartikkelin tai muun kirjallisen teoksen, 26 prosenttia valokuvan tai muun kuvallisen teoksen ja 18 prosenttia musiikkia. Omien sisältöjen osana ilmoitti käyttäneensä musiikkia (sävellysteos tai musiikkitalenne) 62 prosenttia, valokuvaa 58 prosenttia, audiovisuaalista sisältöä 27 prosenttia ja tekstiartikkelia tai muuta kirjallista teosta 21 prosenttia sisällön jatkokäyttäjistä.

Kysymykset 10. Millaisia muiden tekemiä sisältöjä olette käyttänyt osana itse tekemäänsä sisältöä? ja 11. Millaisia teoksia olette tällöin luonut?

Kaiken kaikkiaan yli puolet 15–44-vuotiaista on itse tehnyt luovaa sisältöä, jonka on myös jakanut internetissä. Tätä vanhemmilla osuus vähenee asteittain siten, että vain kymmenesosa 65–79-vuotiaista on tehnyt ja jakanut sisältöä. Sisältöjä itse tekevät myös käyttävät keskimääräistä aktiivisemmin kaikenlaisia luvallisia verkkosisältöjä.

Kaiken kaikkiaan noin kymmenen prosenttia suomalaisista käyttää aiemmin luotuja sisältöjä osana itse tekemiään sisältöjä ja lisäksi jakaa näin syntyneet sisällöt internetissä laajemmin kuin lähipiirilleen. Heistä 90 prosenttia on jakanut luomansa sisällön, jonka osana on myös muiden tekemää sisältöä internetissä⁶⁶, ja tästä joukosta miltei kaksi kolmannesta on jakanut luomansa sisällön laajemmin kuin perheelleen tai lähimmälle ystäväpiirilleen. Naisten ja miesten välillä on havaittavissa eroa omien jälkiperaisteosten⁶⁷ jakamisen suhteen: naiset vaikuttaisivat tyypillisemmin jakavan sisällön vain lähipiirilleen, kun taas miehet jakavat sisältöjä useammin lähipiiriään laajemmalle joukolle.

Lupa muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teosta pyydetään vain joissain tilanteissa: sisällön jatkokäyttäjistä lähes 40 prosenttia ilmoitti, ettei ollut koskaan pyytänyt lupaa jatkokäyttöön.⁶⁸ Kuitenkin 36 prosenttia jatkokäyttäjistä ilmoitti kysyneensä luvan aina. (Kuvio 14). Syynä luvan pyytämättä jättämiselle oli useimmiten se, ettei luvan pyytäminen tuntunut tärkeältä (47 %), tai se, ettei lupaa tarvittu esimerkiksi teoksen lisenssiehtojen vuoksi⁶⁹ (34 %)⁷⁰. Yleistä on myös tietämättömyys siitä, tarvitaanko lupaa (30 %) sekä epätietoisuus oikeudenhaltijasta (27 %).

Myös Cuporen aiemmassa tutkimuksessa on todettu luovan jatkokäytön suurimman haasteen liittyvän nykyisin oikeudelliseen epävarmuuteen⁷¹. Digitaaliteknologian kehittyminen ja verkkoympäristön mahdollistamat uudet toimintatavat aiheuttavat epäselvyyttä tekijänoikeussuojan ulottuvuudesta ja sallituista käyttötavoista. Sen lisäksi, että ei olla varmoja siitä, tarvitaanko lupaa lainkaan tai mistä sitä voitaisiin kysyä, myös välinpitämättömyys ja tietämättömyys ovat yleisiä syitä luvan pyytämättä jättämiselle. Kiinnostavaa on, että jälkiperaisteoksia tekevien keskuudessa luvaton käyttö on yleisempää kuin muilla. Aineistosta on havaittavissa, että jälkiperaisteoksia tekevästä yli kaksi kolmannesta on käyttänyt sisältöjä luvatta viimeisen vuoden aikana.

Naiset pyytävät luvan sisällön jatkokäyttöön miehiä useammin; heistä 43 prosenttia ilmoittaa pyytäneensä luvan aina, kun miehistä näin ilmoittaa alle kolmasosa. Keski-ikäisten (35–54-vuotiaat) joukossa on selvästi tätä nuorempia enemmän niistä, jotka

66 Kysymys 9b. Oletteko tällöin jakanut tekemänne sisällön internetissä?

67 Aiemmin luotun sisällön perustuva teos.

68 Kysymys 12. Oletteko pyytänyt luvan muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teostanne?

69 Esimerkiksi Creative Commons -lisenssi, jonka avulla voidaan sallia eri ehdoin teoksen kopioiminen, välittäminen, levittäminen ja julkinen esittäminen.

70 Kysymys 12b. Miksi ette pyytänyt lupaa?

71 Kortelainen, J., Lefever, N. & Kautio, T. (2018). *Tietopohjaa tulevaan – Katsaus Suomen tekijänoikeusjärjestelmään*. Cuporen verkkojulkaisuja 48, <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tietopohjaa-tulevaan-katsaus-suomen-tekijänoikeusjärjestelmään>, s. 58.

eivät ole koskaan kysyneet lupaa sisällön jatkokäyttöön. Tämä voi kertoa esimerkiksi siitä, että nuoret osaavat paremmin tunnistaa tilanteita, joissa lupa mahdollisesti tarvitaan. Yllättäen ne vastaajat, jotka olivat jakaneet tekemänsä sisällön internetissä lähipiiriään laajemmalle, kysyivät lupaa jatkokäyttöön hieman harvemmin kuin muut sisältöä jakaneet. Syyt luvan pyytämättä jättämiselle olivat heidänkin joukossaan tyypillisimmin se, että luvan pyytäminen ei tuntunut tärkeältä (45 %), sekä se, ettei lupaa tarvittu teoksen lisenssiehtojen vuoksi (42 %).

Voisi olettaa, että ne, jotka kokevat tekijänoikeustietämyksensä hyväksi, tyypillisemmin kysyvät lupaa teosten jatkokäyttöön. Vastaajien kokemus omasta tekijänoikeustietämyksestä ei kuitenkaan ole selkeästi parempi niiden osalta, jotka ovat pyytäneet luvan teosten jatkokäyttöön. Kaiken kaikkiaan sisältöjä itse luoneet kokevat tekijänoikeustietämyksensä paremmaksi kuin ne, jotka eivät ole luoneet sisältöjä; heistä kaksi kolmasosaa kokee, että heillä on hyvä tai melko hyvä tietämys tekijänoikeudesta, kun muista näin kokee hieman yli 40 prosenttia. Onkin oletettavaa, että sisältöjä itse luoneet ja jakaneet ovat muita todennäköisemmin joskus törmänneet tekijänoikeudellisiin kysymyksiin.

Niistä sisällön jatkokäyttäjistä, jotka ovat jakaneet tekemänsä sisällön internetissä lähipiiriään laajemmalle joukolle, 17 prosenttia on kohdannut ongelmia luvan saamisessa tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttöön osana itse tekemäänsä sisältöä. Tyypillisimmin ongelmat ovat liittyneet siihen, että oikeudenhaltijaa ei tavoiteta tai ei ole tiedossa, mistä käyttö lupaa voisi kysyä.⁷²

Itse luomaansa sisältöä internetissä jakaneista kuudesosa on kohdannut joskus tilanteen, jossa omaa teosta tai sen osaa on käytetty luvatta. Tyypillisimmin nämä tilanteet koskivat valokuvaa.⁷³

Näkemykset ja mielipiteet tekijänoikeusjärjestelmästä

Tekijänoikeuden legitimitettiin eli yleistä hyväksyttävyyttä on aika-ajoin kyseenalaistettu julkisessa keskustelussa. Kriittinen keskustelu on usein vilkastunut eri uutiskynnyksen ylittäneiden oikeustapausten yhteydessä tai lainsäädäntöä kehitettäessä. Kritiikkiä on esitetty muun muassa tekijänoikeuslain riittämättömästä mukautumisesta digitaaliseen kehitykseen ja kielteisistä vaikutuksista sisältöjen saatavuuteen, sekä tekijänoikeusrikkomusepäilyjen käsittelyn ja seuraamusten oikeudenmukaisuudesta. Tekijänoikeusjärjestelmän ja -lainsäädännön on myös saatettu nähdä hyödyttävän yksittäisten taiteilijoiden sijaan tekijänoikeusteollisuutta. Kansainvälisen piratismi-

72 Kysymys 13. Oletteko kohdannut ongelmia luvan saamisessa tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttöön osana itse tekemäänsä sisältöä?

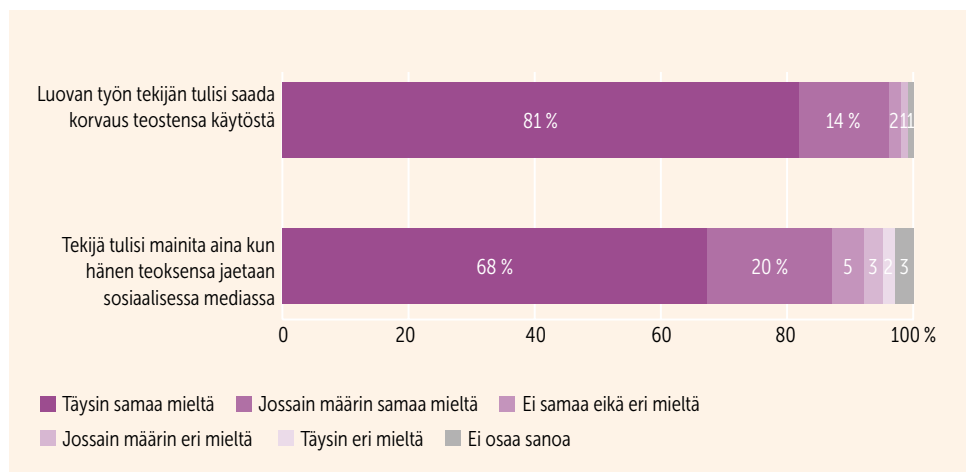
73 Kysymys 14. Oletteko koskaan kohdannut tilannetta, jossa luomaanne teosta tai sen osaa olisi käytetty luvatta?

liikkeen myötä perustettu Piraattipuolue sekä Electronic Frontier Finland -järjestö ovat omalta osaltaan nostaneet esiin tekijänoikeuskysymyksiä ja -kriittiköitä. Yhdessä ensimmäisistä eduskunnan käsittelyyn otetuista kansalaisaloitteista tekijänoikeuslakiin ajettiin useita muutosehdotuksia, jotka kuitenkin hylättiin eduskunnassa.⁷⁴ Lisäksi tekijänoikeuden loukkausten kirjeitse tapahtuvan valvonnan käytännöt ovat herättäneet julkista keskustelua tekijänoikeudesta ja sen valvontakeinoista.

Mielipiteitä tekijänoikeusjärjestelmästä ja sen koetusta legitimitetistä selvitettiin esittämällä joukko väittämiä, joihin vastaaja sai kertoa näkemyksensä. Väittämät koskivat tekijänoikeuksien tarpeellisuutta ja rajoittavuutta sekä tekijänoikeuteen ja sisältöjen jakamiseen liittyviä asenteita. Osa väittämistä koski nimenomaisesti toimimista verkkoympäristössä sekä digitalisaation vaikutuksia. Erilliset avoimet kysymykset (kysymys 26 ja kysymys 27) koskivat tekijänoikeuslain ongelmia sekä tarpeita lain muutoksille.⁷⁵

Suomalaisten mielestä luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä. Neljä viidestä suomalaisesta on täysin ja 95 prosenttia vähintään jossain määrin tätä mieltä. Vastaukset ovat samansuuntaisia naisilla ja miehillä sekä eri ikä- ja tuloluokissa.⁷⁶

Selkeä enemmistö (88 %) suomalaisista on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tekijä tulee mainita jaettaessa teoksia sosiaalisessa mediassa. Eri ikäluokkien tai sukupuolten välillä ei ole tässä suhteessa havaittavissa merkittäviä eroja.⁷⁷ (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Suhtautuminen luovan työn tekijän oikeuksiin (n=1005)

74 Kansalaisaloite *Järkeä tekijänoikeuslakiin* (KAA 2/2013 vp) keräsi 51 974 kannatusilmoitusta vuonna 2013. Aloite sisälsi lakiehdotukset tekijänoikeuslain muuttamisesta ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta. Sen pääasialliseksi tavoitteeksi oli kirjattu voimassa olevan lainsäädännön ylilyöntien korjaaminen verkkovalvonnan ja vahingonkorvausten osalta. Toissijainen pyrkimys oli parantaa artistien ja muiden sisällöntuottajien asemaa sekä uusien verkkoteknologiaan perustuvien palveluiden kehittämistä. Ehdotuksella haluttiin herättää rakentavaa keskustelua tekijänoikeuslainsäädännön kehittämisestä. Eduskunta päätti kuitenkin hylätä kansalaisaloitteeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Tietoa aloitteesta Kansalaisaloite.fi-verkkopalvelussa, <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/70> ja eduskunnan verkkosivuilla, <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=m+9/2013>.

75 Näkemyksiä tekijänoikeusjärjestöjen tarpeellisuudesta ei käsitelty kyselyssä. Niitä on selvitetty mm. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n toimeksiannosta Taloustutkimuksen toteuttamassa Tekijänoikeusbarometrissa.

76 Kysymys 24, väittämä *Luovan työn tekijän tulisi saada korvaus teostensa käytöstä*.

77 Kysymys 24, väittämä *Tekijä tulisi mainita aina kun hänen teoksensa jaetaan sosiaalisessa mediassa*.

Näkemykset siitä, rajoittaako tekijänoikeus liikaa luovien sisältöjen, kuten kuvien, musiikin tai videoiden saatavuutta, vaihtelevat jonkin verran.⁷⁸ Reilu neljännes suomalaisista kokee ainakin jossain määrin, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa luovien sisältöjen saatavuutta. Kuitenkin lähes puolet (44 %) suomalaisista on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tekijänoikeus ei rajoita liikaa luovien sisältöjen saatavuutta. Poikkeuksena ovat nuoret 15–24-vuotiaat: heistä 41 prosenttia oli vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa sisältöjen saatavuutta. Toinen selkeä poikkeus ovat sisältöjä luvatta käyttäneet: viimeisen vuoden aikana tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä luvatta kopioineista tai ladanneista on noin puolet vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tekijänoikeus rajoittaa sisältöjen saatavuutta. Myös ne, jotka ovat itse tehneet luovaa sisältöä ja käyttäneet muiden tekemää sisältöä sen osana, kokevat selvästi muita useammin tekijänoikeuden rajoittavan saatavuutta; heistä näin kokee hieman yli 40 prosenttia.

Viidennes suomalaisista kokee vähintään jossain määrin, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa uuden luomista, mutta vain harva on täysin tätä mieltä. Puolet suomalaisista on vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa.⁷⁹ Alle 35-vuotiaat ovat hieman muita useammin sitä mieltä, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa uuden luomista. Mitä paremmaksi oma tekijänoikeustietämys koetaan, sitä todennäköisemmin ollaan sitä mieltä, ettei tekijänoikeus rajoita liikaa uuden luomista. Niistä, jotka ovat itse tehneet luovaa sisältöä sekä käyttäneet muiden tekemää sisältöä sen osana, kolmasosa koki vähintään jossain määrin tekijänoikeuden rajoittavan uuden luomista. Kokemus tekijänoikeuden rajoittavuudesta näyttää olevan yhteydessä koulutustasoon. Korkeammin koulutetut ovat muita useammin sitä mieltä, ettei tekijänoikeus rajoita liikaa sisältöjen saatavuutta tai uuden luomista.

Puolet suomalaisista on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaan käyttöön⁸⁰. Tulos on kiinnostava ottaen huomioon vastaajien yleisesti ottaen melko myönteisen suhtautumisen tekijänoikeuteen. Toisaalta reilu neljännes on vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa. Tarkasteltaessa vastauksia ikäluokittain tai sukupuolittain, ei ole havaittavissa selkeitä vaihteluita. Sen sijaan on havaittavissa, että mitä korkeampi on tulotaso, sitä harvemmin koetaan, että tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaan käyttöön.

Tekijänoikeuslaki koetaan vastausten perusteella tarpeelliseksi.⁸¹ Ainoastaan muutama prosentti kokee, että tekijänoikeuslaki on tarpeeton, ja selkeä enemmistö (90 %)

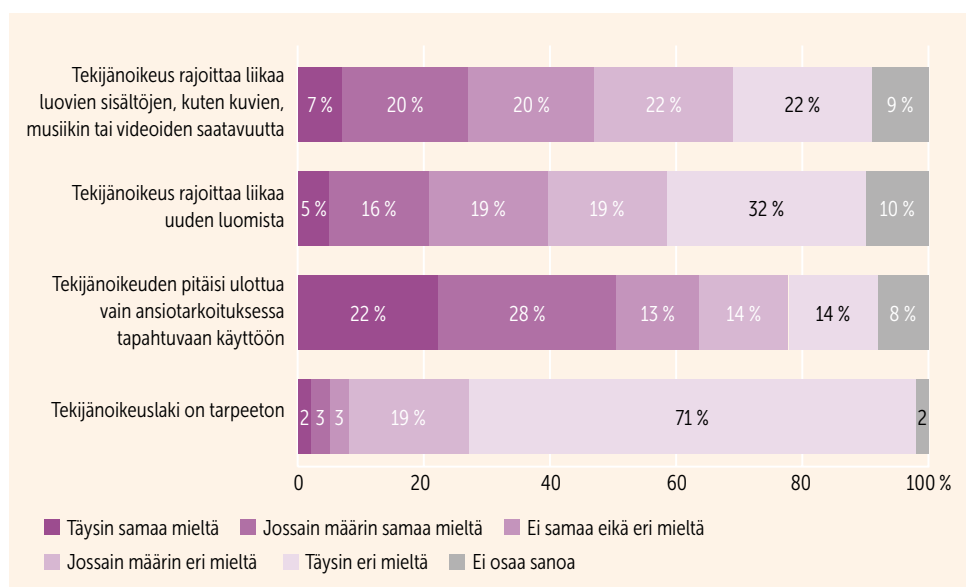
⁷⁸ Kysymys 24, väittäjä *Tekijänoikeus rajoittaa liikaa luovien sisältöjen, kuten kuvien, musiikin tai videoiden saatavuutta.*

⁷⁹ Kysymys 24, väittäjä *Tekijänoikeus rajoittaa liikaa uuden luomista.*

⁸⁰ Kysymys 24, väittäjä *Tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaan käyttöön.*

⁸¹ Kysymys 24, väittäjä *Tekijänoikeuslaki on tarpeeton.*

suomalaisista on vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän ”tekijänoikeuslaki on tarpeeton” kanssa. Eri ikäluokkien tai sukupuolten välillä ei ole eroavaisuutta vastauksissa. Myös sisältöjä luvatta käyttäneet kokevat pääosin tekijänoikeuslain tarpeelliseksi: viimeisen vuoden aikana sisältöjä luvatta käyttäneistä 85 prosenttia on vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa. (Kuvio 16.)

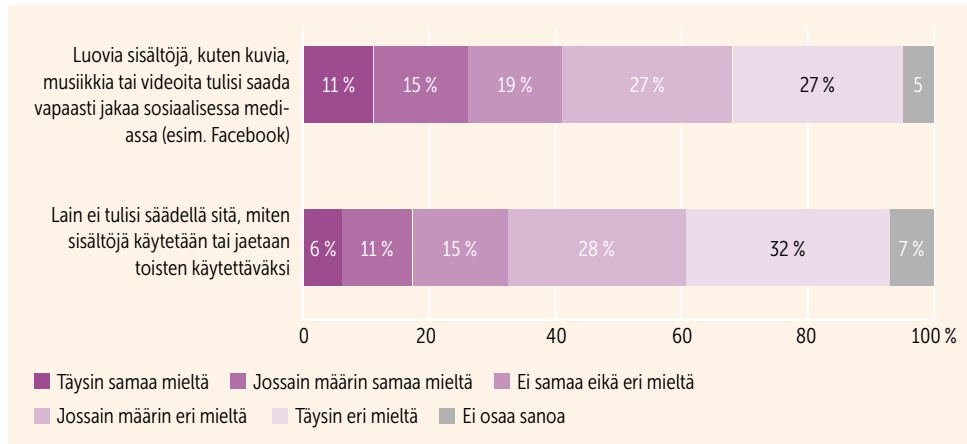

Kuvio 16. Mielenpiteet koskien tekijänoikeuden rajoitettavuutta (n=1005)

Neljännes suomalaisista on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että luovia sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia tai videoita tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa (esim. Facebook). Kuitenkin hieman yli puolet suomalaisista on vähintään jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa.⁸² Nuoret, 15–24-vuotiaat, kannattavat muita ikäryhmiä yleisemmin jakamisen vapautta, suhtautumisen tiukentuessa iän myötä. Vastajat, joilla on korkeampi koulutustaso, kokevat muita harvemmin, että sisältöjä tulisi saada jakaa vapaasti. Ne, jotka kokevat osaavansa tunnistaa milloin jakaminen alustapalveluissa on sallittua, eivät eroa muista suhtautumisessaan jakamisen vapauteen. Viimeisen vuoden aikana tekijänoikeuden alaisia sisältöjä luvatta käyttäneet suhtautuvat jakamiseen muita vapaamielisemmin: heistä 37 prosenttia oli vähintään jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa. Niistä, jotka ovat luvatta *jakaneet* tekijänoikeuden alaista sisältöä hieman yli 40 prosentin mielestä luovia sisältöjä tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa (täysin samaa mieltä väittämän kanssa).

82 Kysymys 24, väittämä *Luovia sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia tai videoita tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa (esim. Facebook).*

Suomalaiset suhtautuvat tulosten perusteella myönteisesti sisältöjen käyttöä ja jakamista koskevaan sääntelyyn. Selvästi yli puolet (60 %) suomalaisista hyväksyy vähintään jossain määrin sen, että laki säätelee sitä, miten sisältöjä käytetään tai jaetaan toisten käytettäväksi.⁸³ Eri ikäluokkien tai sukupuolten vastauksissa ei ole merkittäviä eroja. On myös huomionarvoista, että viimeisen vuoden aikana sisältöjä luvatta käyttäneiden vastaukset eivät eroa merkittävästi muiden vastauksista. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Suhtautuminen sisältöjen käyttöön ja jakamiseen vapauteen (n=1005)

Teoksen käyttäminen tekijänoikeuslain vastaisesti on tekijänoikeuden loukkaus, joka voi tulla rangaistuksi tekijänoikeusrikkomuksena tai -rikoksena⁸⁴. Suomalaiset ovat selkeästi sitä mieltä, että tekijänoikeuden loukkauksilla tulee olla seuraamuksia⁸⁵. Seuraamusten kannalla (vähintään jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa) on 84 prosenttia suomalaisista. Yli 55-vuotiaat ovat hieman muita useammin täysin samaa mieltä siitä, että seuraamuksia tulee olla. Ne, jotka ovat viimeisen vuoden aikana luvatta kopioineet tai ladanneet käyttöönsä tekijänoikeuden alaista sisältöä, suhtautuvat seuraamusten olemassaoloon muita kielteisemmin. Kuitenkin myös heistä yli puolet on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että seuraamuksia tarvitaan.

Seuraamusten kohtuullisuuden arviointi vaikuttaisi osittain haastavalta. Reilu neljännes vastaajista ei ota kantaa siihen, ovatko seuraamukset tekijänoikeuden loukkauksista liian ankaria, jonka lisäksi noin kolmasosa ei ole väittämästä samaa eikä

⁸³ Kysymys 24, väittämä *Lain ei tulisi säädellä sitä, miten sisältöjä käytetään tai jaetaan toisten käytettäväksi*.

⁸⁴ Tekijänoikeusrikkomuksista voi seurata sakkorangaistus ja/tai menettämisseuraamus.

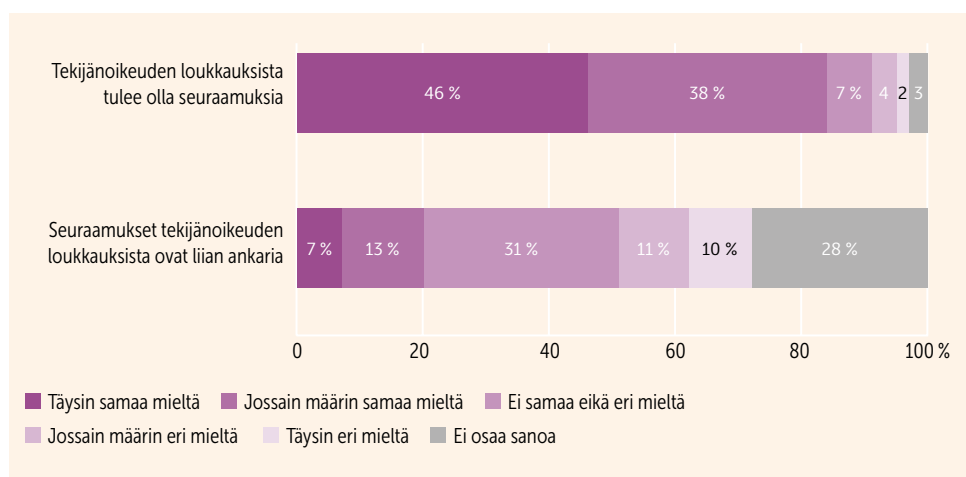
Vuonna 2006 toteutetun lainmuutoksen myötä tietoverkossa tapahtuva tekijänoikeuden loukkaus voidaan tulkita tekijänoikeusrikokseksi, vaikka loukkausta ei olisikaan tehty ansiotarkoituksessa. (Vuopala, A. 2013). *Luvattoman verkkojakelun vähentämiskeinojen arviointia. Selvitykset lainvalmistelun tueksi*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:13, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-245-6>, s. 10. Rikoslain nojalla (49 luku 1 §) maksimirangaistus tekijänoikeusrikoksesta on kaksi vuotta vankeutta.

⁸⁵ Seuraamuksia tekijänoikeuden loukkauksista koskivat kysymyksen 24 väittämät *Tekijänoikeuden loukkauksista tulee olla seuraamuksia* ja *Seuraamukset tekijänoikeuden loukkauksista ovat liian ankaria*.

eri mieltä. Loput vastaajat jakautuvat tasaisesti samaa ja eri mieltä oleviin. Miehet kokevat hieman naisia useammin, että seuraamukset ovat liian ankaria. Lisäksi ne, jotka ovat käyttäneet sisältöjä luvatta viimeisen vuoden aikana pitävät seuraamuksia selvästi muita useammin liian ankarina. Heistä 40 prosenttia on vähintään jossain määrin tätä mieltä. (Kuvio 18.) Ne, jotka kokevat, että seuraamuksia tulee olla, kokevat muita tyypillisemmin, että seuraamukset eivät ole liian ankaria. Niistä seitsemästä prosentista, joiden mielestä seuraamukset ovat liian ankaria (täysin samaa mieltä) puolet kokee ainakin jossain määrin, että seuraamuksia kuitenkin tulee olla.

Sisältöjen luvattonta käyttöä koskeissa asenteissa on jonkin verran vaihtelua. Asenteet sisällön luvattonta käyttöä kohtaan ovat tuomitsevia silloin kun sisällön käyttöön liittyy myös jakamista muiden käyttöön, erityisesti jos toiminnalla on kaupallisia tarkoituksia.

Internetissä luvatta jaettujen sisältöjen *kuuntelu ja katselu* on vähintään jossain määrin hyväksyttävää miltei joka viidennen suomalaisen mielestä. Miltei kaksi kolmesta suomalaisesta on kuitenkin vähintään jossain määrin sitä mieltä, että tämä ei ole hyväksyttävää.⁸⁶ Suhtautumisessa on eroa sukupuolten välillä. Miehistä neljännes pitää luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelua ja katselua ainakin jossain määrin hyväksyttävänä, kun taas naisista näin kokee vain joka kymmenes. Yli 35-vuotiaat ovat nuorempia useammin sitä mieltä, ettei luvattomien sisältöjen katselu ja kuuntelu ole hyväksyttävää. Samoin mitä paremmaksi oma tekijänoikeustietämys koetaan, sitä tyypillisemmin luvatta jaettujen sisältöjen käyttämistä pidetään tuomittavana. Muista selkeästi erottuva ryhmä ovat viimeisen vuoden aikana verkkosisältöä luvatta kopioineet tai ladanneet: heistä noin puolet on vähintään jossain määrin sitä mieltä, että luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelu ja katselu on hyväksyttävää.

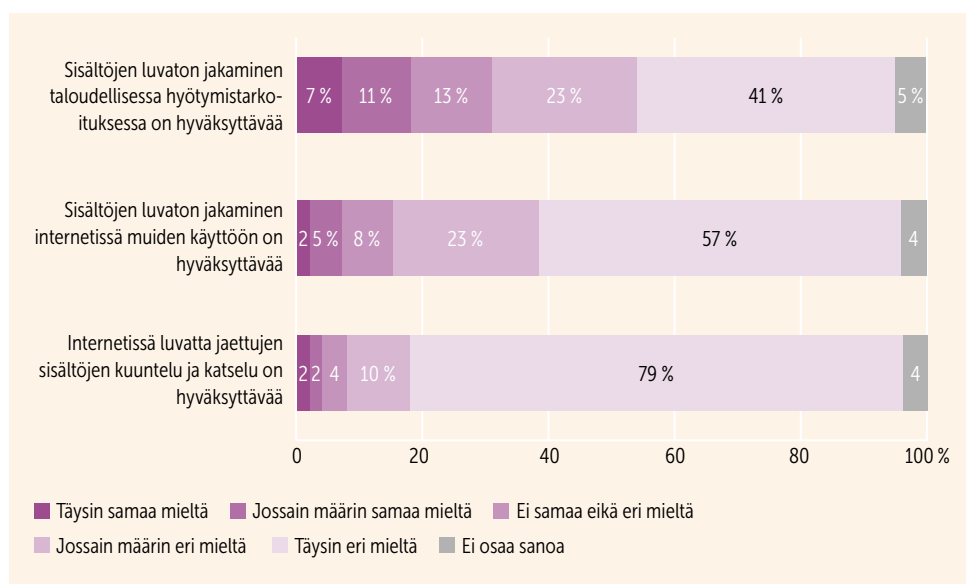

Kuvio 18. Mielipiteet koskien seuraamuksia tekijänoikeuden loukkauksista (n=1005)

86 Kysymys 24, väittäjä Internetissä luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelu ja katselu on hyväksyttävää.

Sisältöjen luvaton *jakamista* internetissä muiden käyttöön pitää ainakin jossain määrin hyväksyttävänä seitsemän prosenttia suomalaisista. Vähintään jossain määrin eri mieltä jakamisen hyväksyttävyydestä kuitenkin on selkeä enemmistö, 80 prosenttia.⁸⁷ Mitä korkeampi koulutus vastaajilla on, sitä todennäköisemmin jakamista pidetään tuomittavana. Miehet pitävät luvaton jakamista hyväksyttävänä hieman naisia useammin. Viimeisen vuoden aikana verkkosisältöä luvatta kopioineet tai ladanneet pitivät selvästi muita useammin jakamista hyväksyttävänä: heistä 30 prosenttia on vähintään jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa.

Sisältöjen luvaton *jakaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa* on ainakin jossain määrin hyväksyttävää vain neljän prosentin mielestä. Vähintään jossain määrin eri mieltä hyväksyttävyydestä on 89 prosenttia ja täysin eri mieltä 79 prosenttia suomalaisista.⁸⁸ Jakaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa tuomitaan sitä tyypillisemmin mitä suuremmat tulot ja korkeampi koulutus vastaajilla on. Kiinnostavaa on, että sisältöjä viimeisen vuoden aikana luvattomasti kopioineet tai ladanneet tuomitsevat ansiotarkoituksessa tapahtuvan luvattoman jakamisen yhtä usein kuin muutkin suomalaiset. (Kuvio 19.)

Kuvio 19. Suhtautuminen sisältöjen luvattomaan käyttöön (n=1005)

87 Kysymys 24, väittämä *Sisältöjen luvaton jakaminen internetissä muiden käyttöön on hyväksyttävää.*

88 Kysymys 24, väittämä *Sisältöjen luvaton jakaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa on hyväksyttävää.*

Tekijänoikeusjärjestelmän ongelmat ja muutostarpeet

Haastattelun lopussa vastaajia pyydettiin kuvailemaan omin sanoin keskeisimpiä tekijänoikeuteen liittyviä ongelmia sekä sitä, miten he toivoisivat Suomen tekijänoikeuslainsäädännön kehittyvän.

Keskeisimpänä tekijänoikeuteen liittyvänä ongelmana⁸⁹ nähtiin tekijänoikeustietämyksen puute. Sen mainitsi reilut kymmenen prosenttia vastaajista. Tietämyksen puute liitettiin sekä omaan että muiden tilanteeseen. Tietoa kaivattiin paremmin saataville ja sitä kaivattiin helppotajuisessa muodossa. Tietämyksen puute on vastaus-ten perusteella paitsi yleistä tietämättömyyttä, myös epätietoisuutta käytön ehdoista erilaisissa käyttötilanteissa.

Monet eivät tunne alan lainsäädäntöä, tiedon puute on suurin ongelma.

Siitä ei ole tarpeeksi tietoa. Kaiken maailman mediaa on paljon tarjolla, pitäisi olla selvemmin ilmaistu mikä on sallittua ja mikä ei.

Useat näkevät, että internetissä on vaikea hahmottaa, mikä on luvallista ja mikä on luvatonta käyttöä. Tietämättömyyteen nähdään sekoittuvan myös välinpitämättömyyttä. Samoin noin 10 prosentissa vastauksista tekijänoikeuteen liittyväksi ongelmaksi nähtiin yksinkertaisesti teosten luvaton käyttö ja jakaminen.

Yleinen ajatus siitä, että kaikki julkaistu on jaettavaa - ihmiset ei tiedä, mitä saa jakaa ja mitä ei.

Lain kyllä tiedän, mutta netissä ei lue, mikä on sallittua ja mikä jaettu luvatta.

Varmaan, että kaikki on niin saatavilla internetissä, niitä voi käyttää luvatta vahingossa, tietämättä, että se on luvatonta.

Verkko on muuttanut käyttöä niin paljon, yksilö voi tietämättään tehdä rikkomuksia.

Vajaan kymmenen prosentin mielestä keskeinen tekijänoikeuteen liittyvä ongelma on, että oikeuksien toteutumista on vaikea valvoa. Internet-ympäristö mahdollistaa tekijänoikeuksien rikkomisen.

Valvonta minua askarruttaa, miten valvotaan käyttöä ja jakamista. Esim. valokuvien kohdalla kuullut joidenkin saaneen tietää käytöstä vasta vuosien päästä!

Sisältöä on internetissä liian paljon, että sitä voisi tarkkailla järkevällä tavalla.

Internet, mahdoton valvoa mitä siellä liikkuu.

89 Kysymys 26. Mitkä ovat mielestänne keskeisimmät tekijänoikeuteen liittyvät ongelmat?

Kaikki on niin helposti saatavilla.

On helppo jakaa luvatta tekijänoikeuden alaisia teoksia.

Tänä päivänä tieto ja jakaminen on liian helppoa, houkuttelee luvattomaan jakeluun.

Seuraavaksi mainituin ongelma (noin kahdeksan prosenttia vastauksista) vastaajien keskuudessa on se, että tekijöiden oikeuksia ei oteta tarpeeksi huomioon. Tuolloin viitataan yleensä tekijän saamiin korvauksiin. Tekijöiden oikeuksista puhuttiin myös laajemmin kuin taloudellisten oikeuksien kautta.

Miten tekijälle saadaan korvaus, miten kannustetaan maailmassa uuden luomiseen.

Pienet artistit eivät saa heille kuuluvia palkkioita.

Usein oikeudet eivät ole todellisilla tekijöillä, vaan välikätenä toimivilla yrityksillä ja näillä kahdella taholla voi olla eri näkemys siitä mikä oikeuksia rikkoo.

Pitäisi saada paremmaksi sitä, ettei vieraat pysty ottamaan itselleen niistä [toisten tekemisistä] kunniaa.

Muita, harvemmin esiintuotuja tekijänoikeuteen liittyviä ongelmia olivat lainsäädännön monimutkaisuus ja liian laajaksi nähty tekijänoikeussuoja. Tässä yhteydessä on muutamia viittauksia liian pitkään suoja-aikaan.

Säädökset ovat joskus monitulkintaisia ja hankalia.

Liian vaikea hahmottaa tekijänoikeutta kokonaisuutena.

Tekijänoikeuden kesto. Mielestäni sen pitäisi ulottua korkeintaan tekijän kuolemaan asti.

Muutamissa vastauksissa nähtiin, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa sisältöjen saatavuutta. Tekijänoikeuden saatettiin myös nähdä rajoittavan liikaa teosten jatkokäyttöä. Kuitenkin kokonaisuudessaan hyvin harva näki tekijänoikeuksien rajoittavuuden tekijänoikeuteen liittyvänä keskeisimpänä ongelmana. Niin ikään alle kaksi prosenttia vastaajista näki keskeisenä ongelmana sen, että rikkomuksista on liian tiukat seuraamukset.

Historiallisesti tärkeitä musiikkiesityksiä ei ole laillisesti saatavilla.

Joskus ne teokset ovat liian kalliita, että kaikilla ei ole varaa maksaa niitä.

Käyttöoikeuden saaminen muuhun kuin pelkkään katseluun tai kuunteluun ei ole helppoa.

Rajoittaa uuden tekemistä.

Vastaajat toivoivat Suomen tekijänoikeuslainsäädännön kehittyvän ennen kaikkea nykyistä ymmärrettävämmäksi.⁹⁰ Noin seitsemän prosenttia vastaajista totesi, että lain tai käyttöehtojen tulisi olla nykyistä selkeämpiä. Muutamissa vastauksissa tuotiin esiin myös tarve konkreettisille ohjeille erilaisissa käyttötilanteissa.

Selkeyttämistä ja helppotajuisuutta, yleisille sivuille infoa.

Selkeämmäksi, että sitä tuotaisiin enemmän ihmisten tietoon. Koulussa sitä on selitetty meille paljon, mutta tiedän, että moni ei tiedä edes esim. mitä kuvia saa käyttää vaikka koulutöissä.

Enemmän selkeitä merkintöjä teoksiin, saako niitä käyttää vai onko käyttö maksullista.

Niin ikään noin seitsemän prosenttia vastaajista haluaisi, että tietoa tekijänoikeudesta olisi paremmin saatavilla. Tiedotusta toivottiin selkeässä ja käytännön tilanteita helpottavassa muodossa.

Tietoa helpommin ymmärrettävissä olevassa muodossa.

Tiedotusta lisää positiiviseen sävyyn.

Käytös saattaisi muuttua, jos tieto ei olisi vain saatavilla, vaan olisi myös kiinnostavammin esillä.

Noin viisi prosenttia vastaajista korosti lainsäädännön kehittymistoiveissa alkupe-
räisen tekijän oikeuksien huomioon ottamista. Vastauksissa korostuivat näkemykset siitä, että lain tulee suojata tekijää, sekä siitä, että tekijän tulee saada korvaus työstään.

Olisi enemmän artistin kuin ison firman puolella.

Pystytään järkevästi hyödyntämään tekijänoikeuden alaisia tuotteita ja sisältöjä, siitä huolimatta tekijät saavat kohtuullisen korvauksen.

Tällä hetkellä se tuntuu olevan taloudellisten intressien ja lakimiesten maailmaa. (...) Tekijällä pitäisi olla enemmän oikeutta omaan tekemiseensä.

Lisää oikeuksien toteutumisen valvontaa toivoi noin neljä prosenttia vastaajista. On huomionarvoista, että tämän vastaajajoukon sisällä suhtautuminen rangaistusten ankaruuteen vaihteli: lisää valvontaa toivoneet henkilöt eivät useinkaan toivoneet kovempia rangaistuksia.

Valvontaa lisää.

⁹⁰ Kysymys 27. Miten toivoisitte Suomen tekijänoikeuslainsäädännön kehittyvän?

Pitäisi puuttua tarkemmin ei suurempia rangaistuksia vaan tulisi puuttua.

Yhtä lailla noin neljä prosenttia vastaajista korosti kehitystoiveissaan joko tarvetta lain mukautumiskyvylle ja joustavuudelle, tai sitä, että teosten käyttämisen tulisi olla nykyistä vapaampaa. Monessa vastauksessa todettiin myös lain tarve vastata teknologiseen kehitykseen sekä digimaailman haasteisiin.

Ei liian jäykkää, mutta oikeudenmukaista. Ei kiristetä lainsäädäntöä.

Niille pienemmille sisällöntuottajille ei saisi olla niin ankaraa ja rajoittavaa.

Uusien palvelujen myötä lainsäädäntö ei pysy perässä. lainsäädäntöä pitäisi uudistaa.

Uusien luovien ilmaisujen muotojen perässä pysyminen.

Enemmän huomioiden internetin vaatimukset ja mahdollisuudet, tiettyjä automatisoituja mahdollisuuksia maksaa tekijälle käyttöoikeuksista.

Pienehkö joukko mainitsi kehitysehdotuksena nimenomaisesti tekijänoikeussuojan tiukentamisen tai lain rikkomisen seuraamusten muuttamisen ankarammaksi. Jotakuinkin samansuuruinen joukko totesi, että seuraamusten tulisi olla nykyistä kohtuullisempia.

Ei saa olla niin ehdoton, jos joku pikku poika on ladannut, tulee isot sanktiot, pitäisi antaa ainakin yksi varoitus ja eka kerta anteeksi, voi olla erehdys.

Rangaistusten tulee olla suhteessa kärsittyyn vahinkoon.

Edellä mainittujen lisäksi oli vastauksista havaittavissa muutama toistuva teema. Pienehkö vastaajajoukko korosti tarvetta kehitykselle kansainvälisellä tasolla. Eräissä vastauksissa korostettiin yksityisen ja ansiotarkoituksessa tapahtuvan käytön eroa. Muutamissa vastauksissa mainittiin nimenomaisesti tekijänoikeuslainsäädännön oikeudenmukaisuus tai tasapuolisuus.

Ei Suomen oikeastaan voi kehittyä, sen täytyy tapahtua kansainvälisesti, se pitää olla yhtenäinen EU- tasolla.

Tekijänoikeuden pitäisi huomioida paremmin erot kaupallisen ja yksityisen käytön välillä.

Toivoisin muuttuvan sallivammaksi luovan toiminnan suhteen kun ei tavoitella taloudellista hyötyä.

Johtopäätökset ja suositukset

● Digitaalisessa ympäristössä suurelle yleisölle on muodostunut uuden tyyppisiä tekijänoikeudellisesti relevantteja rooleja sisältöjen loppukäyttäjänä ja välittäjinä, sekä uusien teosten luojana. Tekijänoikeustietämystä, digitaalisessa muodossa olevien sisältöjen luvallista ja luvatonta käyttöä, teosten luovaa jatkokäyttöä ja tekijänoikeuteen liittyviä mielipiteitä koskevista tutkimustuloksista voidaan muodostaa kokonaiskuva tekijänoikeusjärjestelmän toimivuudesta suuren yleisön näkökulmasta. Loppukäyttäjien näkemyksiä tekijänoikeusjärjestelmästä ei ole aiemmin tutkittu yhtä laajasti Suomessa.

Tuloksista on havaittavissa erilaisia näkemyksiä tekijänoikeusjärjestelmän toimivuudesta, mutta yleisesti voidaan todeta selkeän enemmistön suomalaisista pitävän tekijänoikeusjärjestelmää tarpeellisena. Tulosten perusteella tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon teknologinen kehitys ja sen aiheuttamat muutokset järjestelmän toimintaympäristössä.

Digitaalisten sisältöjen käyttö on yleistä

Suurin osa suomalaisista toimii arjessaan digitaalisessa ympäristössä. Erilaisten tekijänoikeuden alaisten sisältöjen käytössä yleisintä on suoratoistopalveluiden kautta tapahtuva musiikin kuunteleminen sekä elokuvien, tv-sarjojen tai videoiden katselu. Alle 45-vuotiaista miltei kaikki ovat kuunnelleet musiikkia tai katsoneet audiovisuaalisia sisältöjä suoratoistopalveluiden kautta, kun taas yli 65-vuotiaista kolmannes ei ole koskaan käyttänyt mitään tekijänoikeuden alaisia verkkosisältöjä.

Noin kolmannes suomalaisista ja noin puolet nuorista alle 25-vuotiaista on jakanut muiden tekemää sisältöä internetissä viimeisen vuoden aikana. Vajaa kolmannes muiden tekemää sisältöä jakaneista on jakanut sisältöä laajemmin kuin perheelleen ja lähimmälle ystäväpiirilleen. Vaikuttaa siltä, että jakamisen sallittavuudesta esiintyy kuitenkin usein epävarmuutta. Onkin nähtävissä tarvetta selkeälle sisällön yhteydessä esitettävälle teos- ja tekijätiedolle sekä tietämyksen lisäämiselle siitä, missä tilanteissa jakaminen on sallittua. Sisältö kuitenkin yleisimmin jaetaan internetissä myös niissä tilanteissa, joissa jakamisen sallittavuudesta ei olla varmoja.

Tekijänoikeuksien hahmottaminen digitaalisessa toimintaympäristössä on välillä haasteellista

Tekijänoikeutta koskevan tietämyksen merkitys kasvaa mediaympäristön moninaistuessa ja erilaisten aineistojen digitalisoituessa. Suomalaisista puolet arvioi oman tekijänoikeustietämyksensä joko hyväksi tai melko hyväksi. Toisaalta viidennes arvioi sen joko heikoksi tai melko heikoksi. Iällä ja koulutustasolla on yhteys tekijänoikeustietämykseen siten, että nuoremmat ikäluokat ja korkeammin koulutetut kokevat tietämyksensä paremmaksi kuin muut. Selkeä enemmistö suomalaisista myös kokee, että he osaavat tunnistaa, milloin luovien sisältöjen käyttö tai jakaminen internetin alustapalveluissa on sallittua. Silti useat kokevat, että internet-ympäristössä on välillä vaikea hahmottaa, mikä on luvallista ja mikä on luvatonta käyttöä. Yleisimmin tietoa tekijänoikeusasioista saadaan uutismediasta, ystäviltä, tuttavilta tai kollegoilta, ja internet-palveluiden kuten YouTuben ja Spotifyn käyttöehdoista. Nuorilla tietolähteistä korostuvat erityisesti internet-palvelujen tai -alustojen käyttöehdot, sosiaalisen median kanavat, sekä peruskoulu ja lukio.

Tekijänoikeuksien hahmottaminen digitaalisessa toimintaympäristössä saatetaan kokea haasteelliseksi. Siten palvelujen käyttöehtojen ja tekijänoikeuslainsäädännön toivotaan kehittyvän nykyistä ymmärrettävämmäksi, minkä lisäksi helppotajuisessa muodossa olevaa tietoa tekijänoikeudesta ja sisältöjen sallituista käyttötavoista kaivataan nykyistä enemmän. Erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä on heitä, jotka kokevat tietämyksensä heikoksi. Voisikin olla aiheellista pohtia, mille kohderyhmille tiedotusta tulisi nykyistä paremmin suunnata.

Sisältöjen saatavuus ja laillisen valikoiman puutteellisuus ovat keskeisiä vaikuttimia luvattomalle käytölle

Miltei kolmannes kaikista suomalaisista, ja noin puolet alle 45-vuotiaista arvioi joskus käyttäneensä luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioineensa tai ladanneensa käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä. Viimeisen vuoden aikana sisältöjä on käyttänyt luvatta 13 prosenttia suomalaisista. Tavallisin luvattoman käytön muoto on luvatta saatavilla olevan sisällön katseleminen tai kuunteleminen.

Luvattomasti saatavilla olevaa sisältöä kuluttaa kuitenkin säännöllisesti vain harva: vähintään viikoittain luvattomasti saatavilla olevaa sisältöä käyttäviä on vain pari prosenttia suomalaisista. Sisältöjä luvattomasti käyttäneiden keskuudessa on tyypillisimmin kulutettu elokuvia ja muuta audiovisuaalista sisältöä, musiikkia ja valokuvia.

Luvaton käyttö on yleisintä alle 25-vuotiaiden keskuudessa; miltei kolmasosa tästä ikäryhmästä on joko käyttänyt luvatta saatavilla olevaa verkkosisältöä tai luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönsä tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä viimeisen vuoden aikana. Luvattoman käytön yleisyydessä on havaittavissa myös sukupuolittaisia eroja:

miehet käyttävät sisältöjä luvatta puolet naisia useammin. Kuitenkaan alle 25-vuotiaiden osalta vastaavaa eroa sukupuolten välillä ei ole havaittavissa.

Luvatta sisältöjä käyttävät ovat samalla aktiivisia luvallisten sisältöjen käyttäjiä: he käyttävät kaiken tyyppisiä luvallisia verkkosisältöjä useammin kuin suomalaiset keskimäärin. Tämä antaa viitteitä siitä, että luvaton käyttö voi joissain tilanteissa myös edistää, eikä ainoastaan vähentää luvallista käyttöä. Siten luvattoman käytön taloudellista haittaa ei välttämättä voi arvioida siitä lähtöoletuksesta, että jokainen luvaton käyttö aiheuttaa tappiota oikeudenhaltijoille.

Sisältöjä säännöllisesti luvatta käyttävät arvioivat tietämyksensä paremmaksi kuin suomalaiset keskimäärin. Siten luvaton käyttö ei näyttäisi olevan yhteydessä tekijänoikeustietämyksen puutteeseen. Tiedottamisen ei näin ollen tulisi olla ainoa keino luvattoman käytön vähentämiseksi. Tarjoamalla selkeää tietoa siitä, kuinka digitaalisessa ympäristössä toimitaan tekijänoikeuksia noudattaen, voidaan kuitenkin vaikuttaa tahattomaan luvattomaan käyttöön. Suomalaisista selkeä enemmistö kiinnittää vähintään jossain määrin huomiota käyttämiensä sisältöjen luvallisuuteen internet-ympäristössä. Verkkosisältöjen luvallisuutta arvioidaan paljon julkaisijatahon perusteella, sekä sen perusteella, kuinka luotettavalta lähde, kuten sisältöä tarjoava verkkosivusto vaikuttaa. Tekemällä tekijänoikeusasioita tietäväksi on mahdollista tavoittaa myös ne, jotka tällä hetkellä eivät kiinnitä huomiota käytön luvallisuuteen.

Luvatonta käyttöä ei perustella periaatteellisin motiivein, vaan sitä ohjaavat ennen kaikkea käytännön syyt. Helpon ja nopean saatavuuden ohella laillisen tuote- ja palveluvalikoiman puutteellisuus nähdään keskeiseksi syyksi käyttää luvatonta sisältöä. Tärkeimmät motiivit luvallisen sisällön valinnalle luvattoman sijaan ovat sen sijaan periaatteellisia: suomalaiset kokevat, että lakia tulee noudattaa ja että luovan työn tekijän tulee saada korvaus teostensa käytöstä.

Laillisen tarjonnan saatavuuden ja sisältöjä tarjoavien verkkopalveluiden kehittymisen voidaan nähdä vähentäneen luvattoman käytön määriä: selkeä enemmistö luvatonta verkkosisältöä joskus käyttäneistä ilmoitti laillisen tarjonnan paremman saatavuuden vähentäneen omaa luvatonta käyttöään. Kuitenkin luvattoman käytön motiiveja koskevien tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että lailliset palvelut eivät edelleenkään aina kykene vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Voidaan näin ollen todeta, että luvallisen käytön edistämiseksi keskeistä on sisällön saatavuus ja käytön helppous. Yhdeksi keskeiseksi tekijäksi luvattoman käytön vähentämisessä onkin jo pitkään nähty markkinoiden kehittymisen tukeminen siten, että monipuolista luvallista sisältöä olisi laajasti kuluttajien saatavilla.

Teosten luovaan jatkokäyttöön liittyy oikeudellista epävarmuutta

Digitaalisessa ympäristössä kansalaiset ovat entistä useammin aiempiin teoksiin perustuvien jälkiperäisteosten tekijöitä ja jakajia. Uudet sisällön käytön ja jakamisen mahdollisuudet tuovat esiin tarpeita uusille säännöille ja toimintaperiaatteille, jotka ovat yleisesti hyväksyttyjä ja ymmärrettyjä.

Noin kolmannes kaikista suomalaisista ja yli puolet 15–44-vuotiaista on luonut itse uutta sisältöä – tyypillisimmin videon tai muuta audiovisuaalista sisältöä – jonka on myös jakanut internetissä. Kaiken kaikkiaan noin kymmenen prosenttia suomalaisista on käyttänyt aiemmin luotuja sisältöjä osana itse tekemiään sisältöjä ja lisäksi jakaa jakanut näin syntyneet sisällöt internetissä laajemmin kuin lähipiirilleen.

Cuporen aiemmassa tutkimuksessa luovan jatkokäytön suurimman haasteen on todettu liittyvän oikeudelliseen epävarmuuteen, mikä on nähtävissä myös tämän tutkimuksen tuloksissa. Lupa muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teosta pyydetään vain joissain tilanteissa. Tyypillisiä syitä luvan pyytämättä jättämiselle ovat se, ettei lupaa tarvittu esimerkiksi teoksen lisenssiehtojen vuoksi sekä tietämättömyys siitä, tarvitaanko lupaa tai mistä sitä voitaisiin kysyä, mutta myös välinpitämättömyys. Vaikuttaisi siltä, että luvan pyytämättä jättäminen ei johdu niinkään puutteista tekijänoikeustietämyksessä kuin käyttö lupien hankintaan liittyvästä epävarmuudesta ja työläydestä. Luvan hankkimista yksittäisissä tekijänoikeudella suojattujen teosten käyttötilanteissa voisi pyrkiä helpottamaan erilaisten luparatkaisujen avulla. Myös selkeää teos- ja tekijätietoa tarvitaan sisältöjen jatkokäyttöön liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vähentämiseksi.

Toimintaympäristön muutokset haastavat tekijänoikeusjärjestelmän legitimitettä

Tekijänoikeusjärjestelmän toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi viime vuosikymmenien aikana. Suomalaiset kokevat, että teknologisen kehityksen myötä tekijänoikeuden loukkaaminen verkkoympäristössä on helppoa, kun taas käytettävät valvontakeinot ovat rajallisia. Lisäksi lailliset palvelut ovat vastanneet yleisesti ottaen hitaasti kuluttajien tarpeisiin ja siten palvelujen ja sisältöjen heikko saatavuus on vaikuttanut luvattoman käytön suosioon. Nämä toimintaympäristön muutokset haastavat tekijänoikeusjärjestelmän legitimitettä kansalaisten silmissä sikäli kun koetaan, että olemassa oleva lainsäädäntö ei kykene vastaamaan teknologisen kehityksen mahdollistamiin sisällön käyttötapoihin. Tekijänoikeusjärjestelmän on tästä näkökulmasta

aiheellista mukautua toimintaympäristön muutoksiin ja joustaa sisältöjen käyttö- ja jakamistapojen muuttuessa⁹¹.

Yleisesti voidaan todeta, että tekijänoikeus vaikuttaa säilyttäneen uskottavuutensa suuren yleisön keskuudessa toimintaympäristön muutoksista huolimatta. Vaikka tekijänoikeuteen liittyy myös kriittisiä mielipiteitä, selkeä enemmistö suomalaisista pitää tekijänoikeusjärjestelmää ja -lainsäädäntöä tarpeellisena ja legitiiminä. Suomalaiset kokevat, että tekijänoikeudellisten sisältöjen käyttämistä ja jakamista toisten käytettäväksi on aihetta säädellä, ja ovat myös sitä mieltä, että lakia tulee noudattaa. Myös suhtautuminen sanktioihin on pääosin hyväksyvää; suomalaiset ovat yleisesti sitä mieltä, että tekijänoikeuden loukkauksilla tulee olla seuraamuksia.

Selkeä enemmistö suomalaisista haluaa, että luovan työn tekijät saavat korvauksen teostensa käytöstä. Vaikuttaakin siltä, että tekijänoikeuden periaatetta luovan työn kannustimena ei yleisesti ottaen kyseenalaisteta. Kuitenkin moni kokee, että tekijänoikeus rajoittaa liikaa luovien sisältöjen saatavuutta tai uuden luomista. Ottaen huomioon suomalaisten yleisesti positiivisen suhtautumisen tekijänoikeuteen on kiinnostavaa, että puolet suomalaisista kokee ainakin jossain määrin, että tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotarkoituksessa tapahtuvaan käyttöön. Tekijänoikeuslain legitimitetin kannalta voisikin olla kannatettavaa kohdistaa valvontaresursseja nimenomaan kaupallisessa tarkoituksessa toteutettavan piratismiin torjuntaan.

Joka neljäs suomalainen kokee, että luovia sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia tai videoita tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa. Nuoret, 15–24-vuotiaat, kannattavat muita ikäryhmiä yleisemmin jakamisen vapautta. Enemmistö suomalaisista kuitenkin hyväksyy sen, että laki säätelee sisältöjen käyttöä tai jakamista toisten käytettäväksi.

Internetissä luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelu ja katselu on vähintään jossain määrin hyväksyttävää miltei joka viidennen suomalaisen mielestä. Asenteet sisällön luvattonta käyttöä kohtaan ovat tuomitsevia silloin kun sisällön käyttöön liittyy myös jakamista muiden käyttöön, erityisesti jos toiminnalla on kaupallisia tarkoituksia. Sukupuolella, iällä ja koulutustaustalla on jonkin verran vaikutusta luvattomaan käyttöön liittyviin asenteisiin. Miehet suhtautuvat sisältöjen luvattomaan käyttöön ja jakamiseen hieman naisia hyväksyvämmiin. He myös ovat naisia useammin sitä mieltä, että lain ei tulisi säädellä sisältöjen käyttämistä ja jakamista verkkoympäristössä, ja että tekijänoikeusrikkomuksista saadut rangaistukset ovat liian ankaria. Korkea-asteen koulutuksen saaneet tyypillisemmin suhtautuvat myönteisesti tekijänoikeuslakiin

⁹¹ Tähän liittyen on Suomessa jo meneillään mittavaa työtä tekijänoikeuslain päivittämiseksi. Keväällä 2019 hyväksytty Euroopan Unionin tekijänoikeusdirektiivi mukauttaa tekijänoikeuslainsäädäntöä digitaalisen toimintaympäristön tuomiin muutoksiin ja se tulee implementoida kesään 2021 mennessä osaksi suomalaista lainsäädäntöä.

ja kokevat muita harvemmin sen rajoittavan sisältöjen saatavuutta liikaa. He myös tuomitsevat luvattoman käytön muita vahvemmin.

Nuoret kokevat vanhempia useammin tekijänoikeuden rajoittavan uuden luomista tai sisältöjen saatavuutta, ja ovat useammin sitä mieltä, että sisältöjä tulisi saada jakaa vapaasti sosiaalisessa mediassa. He ovat luvattoman käytön suhteen hieman muita sallivampia, ja he eivät myöskään ota aiheeseen yhtä voimakasta kantaa kuin vanhemmat. Koska nuoret muita useammin määrittävät tekijänoikeustietämyksensä hyväksi, tämän ei voi katsoa olevan merkki tietämättömyydestä, vaan ennemmin siitä, että nuorissa on enemmän niitä, jotka kyseenalaistavat tekijänoikeusjärjestelmän legitimitietin tai eivät koe tekijänoikeuskysymyksiä erityisen tärkeiksi. Nuoret eivät silti koe muita useammin tekijänoikeuslakia tarpeettomaksi.

Myös sisältöjä luvatta käyttävät yleisesti ottaen hyväksyvät sen, että laki säätelee sitä, miten sisältöjä käytetään tai jaetaan toisten käytettäväksi. He kuitenkin suhtautuvat seuraamusten olemassaoloon muita kielteisemmin ja pitävät seuraamuksia tekijänoikeuden loukkauksista selvästi muita useammin liian ankarina. Erityisesti itse sisältöä luvatta käyttävät pitävät luvatta jaettujen sisältöjen käyttöä ja jakamista hyväksyttävänä selvästi useammin kuin muut. He kuitenkin muiden tavoin tuomitsevat ansiotarkoituksessa tapahtuvan luvattoman jakamisen.

Suosituks

Tulosten perusteella voidaan esittää seuraavia suosituksia Suomen tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden ja yleisen hyväksyttävyyden, sekä tekijänoikeudellisten sisältöjen saatavuuden ja markkinoiden edistämiseksi. Suositukset koskevat sekä valtion toimia että sisältömarkkinoiden ja palveluiden kehittämistä. Osa suosituksista koskee kansallisen tason toimenpiteitä, mutta eräät niistä vaativat laajaa kansainvälistä eri alojen edustajien ja valtioiden yhteistyötä.

1. Tietoa tekijänoikeudesta ja käyttöehdoista tulee olla saatavilla helppotajuudessa ja käytännön tilanteita helpottavassa muodossa.
2. Tiedotus sosiaalisen median kanavissa ja internet-palveluiden käyttöehtojen selkeys ovat keskeisiä kehitysalueita alle 35-vuotiaiden tekijänoikeustietämyksen lisäämiseksi.
3. Tiedotusta sekä selkeää teos- ja tekijätietoa tarvitaan ymmärryksen lisäämiseksi siitä, missä tilanteissa sisällön jakaminen on sallittua.
4. Laillisen tuote- ja palveluvalikoiman laaja ja helppo saatavuus on keskeinen keino luvattoman käytön vähentämiseksi.
5. Palvelujen käytön yksinkertaisuus ja helppous ovat keskeisiä kehitysalueita luvallisen käytön edistämiseksi.

6. Sisältöjen ei-kaupalliseen jatkokäyttöön tarvittavien käyttöilupien hankkimista tulisi edelleen helpottaa erilaisten luparatkaisujen avulla.
7. Selkeää teos- ja tekijätietoa tarvitaan sisältöjen ei-kaupalliseen jatkokäyttöön liittyvän oikeudellisen epävarmuuden vähentämiseksi.
8. Lainsäädännön tulee mukautua teknologiseen kehitykseen ja tekijänoikeusjärjestelmän tulee joustaa sisältöjen käyttö- ja jakamistapojen muuttuessa.

Jatkotutkimuksessa voitaisiin käsitellä syvällisemmin eräitä tutkimuksen teemoja, kuten luvattonta käyttöä tai teosten luovaa jatkokäyttöä. Tällöin voitaisiin selvittää tarkemmin esimerkiksi luvattoman käytön motiiveja tai ongelmia, jotka liittyvät sisältöjen jatkokäyttöön tarvittavien lupien saamiseen. Sikäli kun tutkitaan pienempiä osajoukkoja koskevia teemoja, on tarpeen punnita suurempaa otoskokoa analyysin kannalta riittävän vastausmäärän varmistamiseksi. Jatkotutkimusta voitaisiin toteuttaa myös keskittyen pelkästään nuorempiin ikäluokkiin, jotka ovat vanhempia ikäluokkia aktiivisempia digitaalisten sisältöjen käyttäjiä. Yhä nuoremmat käyttävät luovia sisältöjä verkkoympäristössä ja älylaitteiden yleistymisen myötä nuorten sosiaalisen median käyttö ja erilaisten video-, musiikki- ja valokuvateosten jakaminen on yleistä. Siten vaihtoehtoisesti voitaisiin selvittää esimerkiksi 13–15-vuotiaiden tekijänoikeustietämystä, sisältöjen käyttöä ja tekijänoikeuteen liittyviä näkemyksiä. Kyseisen ryhmän tutkiminen ei kuitenkaan ole mahdollista käsillä olevan tutkimuksen menetelmin.

Digitaalisten teknologioiden kehitys on vaikuttanut merkittävästi sisältöjen tuotanto- ja jakelumalleihin sekä yksilöiden toimintaan verkkoympäristössä. Sillä on myös tulevaisuudessa vaikutuksia niin taloudelliseen toimintaan kuin myös sisältöjen käyttötapoihin. Toistamalla tutkimus tietyin aikavälein olisi mahdollista tavoittaa muutokset eri ikäryhmien tekijänoikeustietämyksessä sekä sisältöjen luvallisen ja luvattoman käytön ja jakamisen yleisyydessä. Olisi esimerkiksi kiinnostavaa nähdä, jatkavatko nykysukupolven nuoret tulevaisuudessa luvattonta käyttöä, vai kuuluuko luvattomasti käyttäminen nuoruuden ikävaiheeseen. Toistuvavuonteisella tutkimuksella voitaisiin analysoida myös tekijänoikeusjärjestelmää koskevien mielipiteiden ja asenteiden muutoksia lainsäädännön ja siihen vaikuttavan digitaalisen toimintaympäristön kehittyessä. Aikasarjadatan säännöllinen kerääminen suuren yleisön tekijänoikeusjärjestelmää koskevista näkemyksistä olisi näistä syistä perusteltua⁹².

⁹² Säännöllisin väliajoin kerättävä aikasarjatieto mahdollistaisi suuren yleisön näkemyksissä ja mielipiteissä tapahtuvien muutosten seurannan ajassa. Pidemmällä aikavälillä voi aikasarjasta havaita tekijänoikeusjärjestelmässä ja -lainsäädännössä toteutuneiden muutosten vaikutuksia. Kysymysten sisältöä tulisi tällöin tarpeen mukaan päivittää, samalla kuitenkin varmistaen eri vuosina toteutettavien tutkimusten vertailukelpoisuus.

Lähteet

Kirjallisuus

- Aaltonen, M. (2009). Nuoret vertaisverkossa. Teoksessa *Nuorten Rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008*. Oikeuspolitiikan tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/152432>.
- Assessing Copyright and Related Rights Systems: Public Consultation on Law Proposals. Report on Piloting in Finland. Cuporen verkkojulkaisuja 39:11 (2016). https://www.cupore.fi/images/tiedostot/pilottitutkimusraportit/pilotreport_mc5publicconsultationonlawproposals.pdf.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta. Annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019.
- European Union Intellectual Property Office (2019). *Intellectual Property and Youth Scoreboard 2019*. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_youth_scoreboard_study_2019/IP_youth_scoreboard_study_2019_en.pdf.
- European Union Intellectual Property Office (2019). *Online Copyright Infringement in the European Union. Music, Films and TV (2017-2018), Trends and Drivers*. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online_copyright_infringement_in_eu_en.pdf.
- European Union Intellectual Property Office (2016). *Intellectual Property and Youth Scoreboard 2016*. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_youth_scoreboard_study/IP_youth_scoreboard_study_en.pdf.
- Harenko, K. & Niiranen, V. & Tarkela, P. (2016). *Tekijänoikeus*. Toinen, uudistettu painos. Talentum Pro: Helsinki.
- Hyvät käytännöt yksityishenkilöihin kohdistuvassa kirjevalvonnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:2. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-543-3>.
- IFPI Global Music Report 2019. <https://www.ifpi.org/news/IFPI-GLOBAL-MUSIC-REPORT-2019>.
- IFPI Music Listening 2019. <https://www.ifpi.org/downloads/Music-Listening-2019.pdf>.
- Innovation, Science and Economic Development Canada (2018). *Study of Online Consumption of Copyrighted Content: Attitudes Toward and Prevalence of Copyright Infringement in Canada*. [https://www.ic.gc.ca/eic/site/112.nsf/vwapj/07648-eng.pdf/\\$file/07648-eng.pdf](https://www.ic.gc.ca/eic/site/112.nsf/vwapj/07648-eng.pdf/$file/07648-eng.pdf).
- Intellectual Property Office, United Kingdom (2018). *Online Copyright Infringement Tracker*. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/729184/oci-tracker.pdf.
- Intellectual Property Office, United Kingdom (2020). *Online copyright infringement tracker survey (9th Wave)*. <https://www.gov.uk/government/publications/online-copyright-infringement-tracker-survey-9th-wave>. Crown copyright, 2019.
- Kansalaisaloite Järkeä tekijänoikeuslakiin (KAA 2/2013 vp). <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/70>.
- Kautio, T., Lefever, N. & Määttä, M. (2016). *Assessing the Operation of Copyright and Related Rights Systems: Methodology Framework*. Cuporen julkaisuja 26 ja Cuporen verkkojulkaisuja 37. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tiina-kautio-nathalie-lefever-ja-milla-maatta-assessing-the-operation-of-copyright-and-related-rights-systems>.

- Kautio, T., Lefever, N. & Määttä, M. (2016). *Assessing the Operation of Copyright and Related Rights Systems: Toolkit of Questionnaires for Interviews, Focus Group Studies and Surveys*. Cuporen julkaisu 27 ja Cuporen verkkojulkaisu 38. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tiina-kautio-nathalie-lefever-ja-milla-maatta-2016-assessing-the-operation-of-copyright-and-related-rights-systems>.
- Kortelainen, J., Lefever, N. & Kautio, T. (2018). *Tietopohjaa tulevaan – Katsaus Suomen tekijänoikeusjärjestelmään*. Cuporen verkkojulkaisu 48. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tietopohjaa-tulevaan-katsaus-suomen-tekijanoikeusjarjestelmaeen>.
- Näsi, M. (2016). *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti*, Katsauksia 18/2016. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/169509>.
- Riekkinen, J. (2018). *Streaming era digital media piracy: an integration of three theoretical perspectives*. Jyväskylä Studies in Computing 277. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57027/978-951-39-7348-3_vaitos17022018.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Rikoslaki (39/1889). Annettu Helsingissä 19.12.1889.
- Rössel, T. & Brandt, C. L. (2020). *Digital Music in the Nordics*. Polaris Nordic, January 2020. https://www.teosto.fi/sites/default/files/files/Full_Report_Polaris_Nordic_Digital-Music-in-the-Nordics-2020.pdf.
- Tekijänoikeuslaki (404/1961). Annettu Helsingissä 8.7.1961.
- Stenvall-Virtanen, S., Grönlund, M., Norberg, A., Pönni, V. & Toivonen, T. E. (2011). *Digitalisoitumisen vaikutukset luovien toimialojen liiketoimintamalleihin*. Luovan Suomen julkaisu 4. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/yhteistyojulkaisut/digitalisoitumisen-vaikutukset_luovien_toimialojen_liiketoimintamalleihin.pdf.
- Vuopala, A. (2013). *Luvattoman verkkojakelun vähentämiskeinojen arviointia. Selvitykset lainvalmistelun tueksi*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:13. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-245-6>.

Tilastot ja verkkoaineistot

- Eurostat. *Culture Statistics – use of ICT for Cultural Purposes*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics__use_of_ICT_for_cultural_purposes. June 2019.
- Musiikkituottajat – Ifpi Finland ry:n verkkosivut. <https://www.ifpi.fi/tutkimukset-ja-tilastot/>.
- Opetushallituksen verkkosivut. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>.
- Suomen virallinen tilasto. *Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö* [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 5.5.2020], <http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/index.html>.
- Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2018. <https://tilastot.kirjastot.fi/>.
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen verkkosivut. *Mitä on internet-piratismi*. <https://ttvk.fi/piratismi/nettipiratismi>.
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen verkkosivut. *Tekijänoikeusbarometri 2019*. <https://ttvk.fi/tekijanoikeusbarometri-2019-kolmasosalla-vaikeuksia-erottaa-laillinen-palvelu-laitto-masta>.
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom tilastot. <https://www.ficom.fi/ict-ala/tilastot/e-kirjat>.
- To compete with Netflix, online piracy is upping its game*. Wired-verkkolehti 26.3.2019. <https://www.wired.co.uk/article/online-video-piracy-is-on-the-rise>.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Tutkimusaineisto kerättiin lokakuussa 2019 osana Taloustutkimuksen Omnibus-kyselyä. Taloustutkimuksen toteuttamat henkilökohtaiset haastattelut perustuivat seuraavaan kyselylomakkeeseen.

- Lomakkeen kysymykset 1–3 käsittelevät vastaajan tekijänoikeustietäystä ja tekijänoikeustiedon saatavuutta.
- Kysymysten 4–7 avulla selvitetään sitä, käyttääkö vastaaja eri tyyppisiä sisältöjä ja jakaako hän niitä internetissä. Nämä kysymykset koskevat pääasiassa luvallista käyttöä.
- Kysymysten 8–14 avulla selvitetään teosten jatkokäyttöön liittyviä kysymyksiä sekä sitä, onko vastaaja itse tehnyt luovaa sisältöä, jonka on jakanut internetissä.
- Kysymysten 15–23 avulla selvitetään luvattoman käytön esiintymistä sekä syitä luvattomalle käytölle.
- Kysymysten 24–27 avulla selvitetään vastaajan mielipiteitä tekijänoikeusjärjestelmästä.

Kysymyksiin 7, 15–20 ja 25 vastaaminen tapahtui siten, että vastaaja itse syötti tiedot tietokoneelle. Näin pyrittiin turvaamaan vastaajan anonymiteetti.

Vastausvaihtoehdot, joita ei tarjottu vastaajalle ja jotka näkyivät pelkästään haastattelijalle, on merkitty lomakkeeseen hakasulkeilla ja pyöreän muotoisella vastausruudulla.

**

Saatekirje haastattelijoille

Tässä kyselyssä kerätään tietoa Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen tutkimukseen *Suuren yleisön näkemykset tekijänoikeusjärjestelmästä*. Tietoa kerätään tekijänoikeusjärjestelmään liittyvistä näkemyksistä ja mielipiteistä, tekijänoikeustietämyksestä, sekä teosten luvallisesta ja luvattomasta käytöstä. Painopiste on internetissä tapahtuvassa käytössä.

Tutkimuksessa tuotetaan tietoa julkisen keskustelun taustaksi sekä poliittisen päätöksenteon tarpeisiin. Tutkimuksen tavoitteena on edistää tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja lisää ymmärrystä järjestelmän toiminnasta.

Ohjeita haastattelujen toteutukseen:

- Kysely on jaettavissa seuraaviin osiin: 1) tekijänoikeustietämys, 2) teosten luvallinen käyttö, 3) oma luova toiminta ja teosten luova jatkokäyttö, 4) teosten luvaton käyttö ja 5) tekijänoikeusjärjestelmää koskevat mielipiteet. Eri teemojen alussa on lyhyet johdantotekstit, jotka haastattelija lukee haastateltavalle.
- Joissain kysymyksissä on lihavoitu yksittäisiä sanoja. Näitä tulisi korostaa puheessa.
- Osassa kysymyksistä on tarpeen painottaa vastausten luottamuksellisuutta. On tärkeää saada vastaaja tuntemaan, että hän voi rehellisesti kertoa esimerkiksi luvattomasta käytöstä ja asenteistaan.
- Haastateltavalle tulee tarvittaessa esittää ohjeistuksen mukaiset termien selitykset.
- Vastaajalle tulee tarvittaessa korostaa, että aineiston käyttötarkoitus on yksinomaan tutkimus ja tilaajana on riippumaton tutkimusorganisaatio.
- Tietoa tutkimuksesta saa Cuporen verkkosivuilta, <https://www.cupore.fi/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/tekijänoikeus-suuri-yleiso> tai johtaja Marjo Mäenpäältä, p. +358 50 586 0414. Tämän voi kertoa tarvittaessa vastaajalle.

Toivoisimme palautetta kyselylomakkeen toimivuudesta ja ymmärrettävyydestä. Meille olisi hyödyllistä kuulla, ovatko esimerkiksi tietyt kysymykset tai termit vaikeasti hahmotettavia.

Kiitos arvokkaasta työstäsi tutkimusaineiston keruussa.

Kysely

Tässä kyselyssä selvitetään Suomen väestön näkemyksiä tekijänoikeudesta.

Pyydämme teitä vastaamaan omakohtaisen kokemuksenne perusteella. Teillä ei tarvitse olla ennakkotietoa tekijänoikeudesta. Kysymykset koskevat sekä vapaa-ajan että työkäyttöä.

Tuloksia käytetään Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen tutkimuksessa, jonka tulokset julkaistaan kesällä 2020. Cupore arkistoi tutkimusaineiston myöhempää tutkimuskäyttöä varten.

Vastauksenne ovat ehdottoman luottamuksellisia. Vastaukset käsitellään ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa.

**

Tekijänoikeus syntyy luovan työn (kirjallisen tai taiteellisen teoksen) tekijälle. Sen nojalla tekijällä tai muulla oikeudenhaltijalla on yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä. Teosten kopiointiin ja jakamiseen tarvitaan lupa oikeudenhaltijalta, jonka on myös mahdollista saada käytöstä korvaus. Tietyissä tilanteissa teoksen käyttö ilman erillistä lupaa on sallittua: teoksesta voi esimerkiksi valmistaa muutaman kopion omaan yksityiseen käyttöön, ja teosta voi siteerata jos tekijän nimi mainitaan.

1. Miten kuvailisitte tietämystänne tekijänoikeudesta?

Hyvä	Melko hyvä	Ei hyvä eikä heikko	Melko heikko	Heikko	[En osaa sanoa]
☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Onko tietoa tekijänoikeusasioista mielestänne saatavilla?

- ☐ Kyllä, riittävästi tarpeisiini nähden
- ☐ Kyllä, mutta ei riittävästi tarpeisiini nähden
- ☐ Ei
- ☐ [En osaa sanoa]

3. Mistä olette saanut tietoa tekijänoikeusasioista? Voitte mainita useamman lähteen.

- ☐ Ystävät, tuttavat, kollegat
- ☐ Uutismedia
- ☐ Internetin keskustelupalstat
- ☐ Sosiaalinen media
- ☐ Peruskoulu tai lukio
- ☐ Ammatilliset tai korkeakouluopinnot
- ☐ Työnantajan järjestämä koulutus
- ☐ Internet-palvelujen tai -alustojen (esim. YouTube, Spotify) käyttöehdot
- ☐ Lakitietokannat (esim. Finlex, Edilex)
- ☐ Tekijänoikeustietoa tarjoavat internet-sivustot (esim. Tekijanoikeus.fi, Kopi-raittila)
- ☐ Tiedotuskampanjat, mikä
- Muu, mikä
- ☐ [En ole saanut tietoa tekijänoikeusasioista]
- ☐ [En osaa sanoa]

Tekijänoikeudella suojattuja sisältöjä, kuten musiikkia, elokuvia ja kirjallisuutta on saatavilla internetissä esimerkiksi erilaisten palveluiden välityksellä tai avoimesti jaettuna. Sisältöjä voidaan käyttää erityyppisissä laitteissa (kuten puhelin, tabletti, tietokone tai televisio) esimerkiksi suoratoistamalla tai lataamalla.

Suoratoisto: sisältöä käytetään streaming-teknologiaa (striimaus) hyödyntäen niin, että sitä ei ladata omalle koneelle

Verkkosisältö: internetissä oleva sisältö

Lataaminen: sisällöstä luodaan kopio omaan laitteeseen

Internet-radio: radiolähetys, jota voidaan kuunnella internetin kautta

Lisenssi: käyttöluupa

Podcast: ääni- tai videotiedosto, jota julkaistaan internetissä tilauspohjaisesti

Avoimen lähdekoodin ohjelma: tietokoneohjelma, jonka lähdekoodi on vapaasti saatavissa, kopioitavissa, muokattavissa kaikkiin käyttötarkoituksiin ja levitettävissä.

4. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttänyt? Valitkaa kaikki sopivat vaihtoehdot. Kysymyksellä tarkoitetaan sekä ostamista että muuta käyttöä, jonka arvioitte olevan sallittua.

- ☐ Olen kuunnellut musiikkia internetin suoratoistopalvelussa (esim. Spotify tai YouTube).
- ☐ Olen hankkinut musiikkitiedoston (esim. mp3 -tiedosto) internetistä (esim. iTunes- tai Google Play -palvelun kautta).
- ☐ Olen katsellut elokuvia, tv-sarjoja tai videoita internetin suoratoistopalvelussa (esim. Netflix tai YouTube).
- ☐ Olen hankkinut elokuvan, tv-ohjelman tai videon internetistä (esim. iTunes-, Google Play-, tai Elisa Viihde -palvelun kautta).
- ☐ Olen vuokrannut elokuvan, tv-ohjelman tai videon internet-palvelun (esim. Viaplay, Elisa Viihde) kautta.
- ☐ Olen hankkinut lukuoikeuden e-kirjaan (sähköinen kirja) tai käyttöoikeuden e-kirjapalveluun (esim. Elisa Kirja, BookBeat, Storytel, Amazon).
- ☐ Olen kuunnellut äänikirjaa internetin suoratoistopalvelussa (esim. BookBeat, Storytel).
- ☐ Olen hankkinut äänikirjan internetistä (esim. Elisa Kirja, Adlibris, Ellibs).
- ☐ Olen hankkinut lukuoikeuden digitaaliseen sanoma- tai aikakauslehteen, tai lehtiartikkeliin.

- ☐ Olen hankkinut kuvatiedoston internetistä (esim. Flickr tai Shutterstock -palvelun kautta).
- ☐ Olen katsonut tai kuunnellut livelähetystä eli live streamia internetissä (esim. YouTuben tai Twitchin välityksellä).
- ☐ Olen katsonut tai kuunnellut podcastia (lähetys tai tallenne).
- ☐ Olen kuunnellut radiota internetissä.
- ☐ Olen pelannut peliä suoratoistopalvelussa (esim. Play Station Now).
- ☐ Olen hankkinut digitaalisen pelin internetistä (pelivalmistajan sivuilta tai jälleenmyyjältä hankitut tai vapaasti ladattavat pelit).
- ☐ Olen hankkinut käyttöluvan tietokoneohjelmaan (ohjelmistovalmistajan sivuilta tai jälleenmyyjältä hankitut tai vapaasti ladattavat ohjelmat).
- ☐ Olen hankkinut avoimen lähdekoodin ohjelmiston (esim. Gnu General Public -lisenssillä).
- ☐ Olen käyttänyt jotain edellä mainituista teoksista tai palveluista julkisten palveluiden (kuten kirjastojen e-lainauspalvelun) kautta.
- ☐ Mikään edellä olevista väittämistä ei pidä paikkaansa (**siirtyminen suoraan kysymykseen 6**).

5. Mitä verkkosisältöä olette luvallisesti käyttänyt viimeisen kuukauden aikana vähintään kerran viikossa? Kysymyksellä tarkoitetaan sekä ostamista että muuta käyttöä, jonka arvioitte olevan sallittua.

- ☐ Musiikki
- ☐ Elokuva, tv-ohjelma tai video
- ☐ E-kirja
- ☐ Äänikirja
- ☐ Digitaalinen sanoma- tai aikakauslehti, tai lehtiartikkeli
- ☐ Kuvatiedosto
- ☐ Podcast
- ☐ Internet-radio
- ☐ Peli
- ☐ Tietokoneohjelma
- ☐ Avoimen lähdekoodin ohjelmisto
- ☐ [Ei mitään näistä kerran viikossa]
- ☐ [En osaa sanoa]

6. Oletteko jakanut muiden tekemää sisältöä, kuten kuvan, musiikkia tai videon internetissä viimeisen 12 kuukauden aikana? Jakamisella tarkoitetaan tässä lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

- ☐ Kyllä, mutta vain perheelleni tai lähimmälle ystäväpiirilleni
- ☐ Kyllä, laajemmin kuin perheelleni tai lähimmälle ystäväpiirilleni
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Seuraavaan kysymykseen saatte itse kirjata vastauksenne. Vastauksenne ovat ehdottoman luottamuksellisia. Vastaukset käsitellään ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa. (Käännetään ruutu haastateltavalle.)

Oletteko kohdannut viimeisen 12 kuukauden aikana tilanteen, jossa ette tiennyt, oliko jonkin sisällön, kuten kuvan, musiikin tai videon jakaminen internetissä (esim. sosiaalisessa mediassa) sallittua? Jakamisella tarkoitetaan tässä lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

- ☐ Kyllä
- ☐ En

7b. Jaoitteko sisällön tästä huolimatta?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Haastattelija jatkaa. (Käännetään ruutu takaisin haastattelijalle.)

Tekijänoikeudella suojattuja sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia ja erilaisia tekstejä käytetään nykyään yhä enemmän osana uusia teoksia. Näin syntyviä teoksia voidaan jakaa internetissä mm. erilaisten alustojen (esim. YouTube, Facebook, Instagram) kautta.

8. Oletteko koskaan itse tehnyt videon, musiikkia, kuvan, blogikirjoituksen tai muuta luovaa sisältöä, jonka olette jakanut internetissä? Jakamisella tarkoitetaan tässä esimerkiksi lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle ohjaavan linkin jakamista.

- ☐ Kyllä
- ☐ En (siirtyminen suoraan kysymykseen 15)
- ☐ En osaa sanoa (siirtyminen suoraan kysymykseen 15)

9. Oletteko käyttänyt muiden tekemää musiikkia, kuvaa, videota tai muuta sisältöä osana itse tekemäännne sisältöä?

- ☐ Kyllä
- ☐ En **(siirtyminen suoraan kysymykseen 14)**
- ☐ En osaa sanoa **(siirtyminen suoraan kysymykseen 14)**

9b. Oletteko tällöin jakanut tekemänne sisällön internetissä?

- ☐ Kyllä, mutta vain perheelleni tai lähimmälle ystäväpiirilleni
- ☐ Kyllä, laajemmin kuin vain perheelleni tai lähimmälle ystäväpiirilleni
- ☐ En

10. Millaisia muiden tekemiä sisältöjä olette käyttänyt osana itse tekemäännne sisältöä?

- ☐ Musiikki (sävellysteos tai musiikkitalenne)
- ☐ Video tai muu audiovisuaalinen sisältö
- ☐ Tekstiartikkeli tai muu kirjallinen teos
- ☐ Valokuvat
- ☐ Muut kuvataiteen teokset
- ☐ Tietokoneohjelma tai sen osa
- ☐ Peli
- ☐ Muu, mikä?
- ☐ [En osaa sanoa]

11. Millaisia teoksia olette tällöin luonut?

- ☐ Musiikki (sävellysteos tai musiikkitalenne)
- ☐ Video tai muu audiovisuaalinen sisältö
- ☐ Tekstiartikkeli tai muu kirjallinen teos
- ☐ Valokuva tai muu kuvallinen teos
- ☐ Tietokoneohjelma tai sen osa
- ☐ Peli
- ☐ Muu, mikä?

12. Oletteko pyytänyt luvan muiden tekemien teosten käyttöön osana omaa teostanne?

- ☐ Kyllä, aina
- ☐ Kyllä, joissain tilanteissa
- ☐ En koskaan

12b. Miksi ette pyytänyt lupaa? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ En tiennyt, tarvitaanko lupaa.
- ☐ En tiennyt, kuinka lupa hankitaan.

- ☐ Oikeudenhaltija ei ollut tiedossa.
- ☐ Luvan pyytäminen ei tuntunut tärkeältä.
- ☐ Lupaa ei tarvittu kyseisen teoksen lisenssiehtojen vuoksi (esimerkiksi Creative Commons -lisenssi).
- ☐ Lupaa ei tarvittu muusta syystä (esimerkiksi suoja-ajan päättymisen tai si-
taattioikeus).
- ☐ Muu, mikä?

13. Oletteko kohdannut ongelmia luvan saamisessa tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttöön osana itse tekemäänne sisältöä?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

13b. Oletteko kohdannut ongelmia luvan saamisessa tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttöön osana itse tekemäänne sisältöä?

Kuvaile tilannetta lyhyesti:

14. Oletteko koskaan kohdannut tilannetta, jossa luomaanne teosta tai sen osaa olisi käytetty luvatta?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

14b. Oletteko koskaan kohdannut tilannetta, jossa luomaanne teosta tai sen osaa olisi käytetty luvatta?

Kuvaile tilannetta lyhyesti:

Seuraaviin kysymyksiin saatte itse kirjata vastauksenne. Vastauksenne ovat ehdotoman luottamuksellisia. Vastaukset käsitellään ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa. (Käännetään ruutu haastateltavalle.)

Tekijänoikeuslain mukaan teoksen kopiointiin ja välittämiseen tarvitaan lupa oikeudenhaltijalta. Luvattomasti internetissä jaetun sisällön käyttö ei ole sallittua. Luvaton käyttö voi tapahtua esimerkiksi vertaisverkkoa, suoratoistopalvelua tai pilvipalvelua hyödyntäen. Tietyissä tilanteissa teoksen käyttö ilman erillistä lupaa on sallittua: teoksesta voi esimerkiksi valmistaa muutaman kopion omaan yksityiseen käyttöön, ja teosta voi siteerata jos tekijän nimi mainitaan.

15. Oletteko koskaan käyttänyt tekijänoikeuden alaista verkkosisältöä (esimerkiksi kuva, video, musiikki tai peli), jonka tiedotte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta?

- ☐ Kyllä
- ☐ En (siirtyminen suoraan kysymykseen 19)

☐ En osaa sanoa (siirtyminen suoraan kysymykseen 19)

16. Kuluneen 12 kuukauden aikana, kuinka usein olette käyttänyt seuraavanlaista verkkosisältöä (esimerkiksi kuva, video, musiikki tai peli), jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta?

	Vähintään kerran viikossa	Vähintään kerran kuukaudessa	Vähintään kerran kuluneen 12 kuukauden aikana	En ole käyttänyt tai ladannut luvattomasti kuluneen 12 kuukauden aikana	En osaa sanoa
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Elokuva, tv-ohjelma tai video	☐	☐	☐	☐	☐
Äänikirja	☐	☐	☐	☐	☐
Muut äänitteet ja internet-radio	☐	☐	☐	☐	☐
E-kirja	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstiartikkeli tai muu kirjallinen teos	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuva tai muu kuvataiteen teos	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneohjelma	☐	☐	☐	☐	☐
Peli	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavaan kysymykseen vastataan vain jos vastaaja on kysymyksessä 16 ilmoittanut käyttäneensä jotain verkkosisältöä kuluneen 12 kuukauden aikana (vähintään yksi valinta sarakkeessa "Vähintään kerran viikossa", "Vähintään kerran kuukaudessa" tai "Vähintään kerran kuluneen 12 kuukauden aikana").

17. Mitkä ovat pääasialliset syyt siihen, että olette käyttänyt kuluneen 12 kuukauden aikana verkkosisältöä, jonka tiesitte tai arvelitte olevan saatavilla luvatta? Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.

- ☐ Laillisesti saatavilla oleva tuote- ja palveluvalikoima on puutteellinen.
- ☐ En halua maksaa tuotteista ja palveluista.
- ☐ Laillisesti saatavilla olevien tuotteiden ja palveluiden hinnat ovat liian korkeat.
- ☐ Laillisesti saatavilla olevien tuotteiden ja palveluiden käyttöehdot ovat rajoittavia.
- ☐ Luvaton sisältö on helposti ja nopeasti saatavilla.
- ☐ Luvaton sisältö on saatavilla minulle sopivammassa muodossa.

- ☐ En pysty käyttämään tai halua käyttää maksutapoja, joita vaaditaan tuotteen/ palvelun ostoon.
- ☐ Haluan kokeilla tuotteita tai palveluita ennen ostamista.
- ☐ Raha ei päädy tekijöille.
- ☐ Siinä ei ole mitään väärää, koska se ei ole keneltäkään pois.
- ☐ Kaikki muutkin tekevät niin.
- ☐ Muu syy, mikä?
- ☐ Ei mikään edellä mainituista syistä.

18. Musiikkia, elokuvia ja muuta audiovisuaalista sisältöä on yhä enemmän tarjolla laillisten palveluiden kautta. Miten laillisen tarjonnan (kuten Spotify, Netflix ja Elisa Viihde) parempi saatavuus on vaikuttanut kohdallanne luvatta saatavilla olevan verkkosisällön käytön määrään viimeisten vuosien aikana?

- ☐ Vähentänyt merkittävästi luvattoman käytön määrää
- ☐ Vähentänyt jossain määrin luvattoman käytön määrää
- ☐ Lisännyt luvattoman käytön määrää
- ☐ Parempi saatavuus ei ole vaikuttanut luvattoman käytön määrään
- ☐ En osaa sanoa

19. Oletteko koskaan luvatta kopioinut tai ladannut käyttöönnne tekijänoikeuden alais- ta verkkosisältöä (esimerkiksi kuvan, videon, musiikkia tai pelin), vaikka tiesitte tai arvelitte, että lupa olisi tarvittu?

- ☐ Kyllä, viimeisen 12 kuukauden aikana
- ☐ Kyllä, mutta en viimeisen 12 kuukauden aikana
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

20. Oletteko koskaan luvatta jakanut tekijänoikeuden alaista sisältöä, vaikka tiesit- te tai arvelitte, että lupa olisi tarvittu? Jakamisella tarkoitetaan tässä lataamisen tai suoratoiston mahdollistamista tai julkista esittämistä. Jakamisella ei tässä tarkoiteta toiselle internet-sivustolle tai toiseen dokumenttiin ohjaavan linkin jakamista.

- ☐ Kyllä, viimeisen 12 kuukauden aikana
- ☐ Kyllä, mutta en viimeisen 12 kuukauden aikana
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

Haastattelija jatkaa. (Käännetään ruutu takaisin haastattelijalle.)

21. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä:

	Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä	[En osaa sanoa]
Kiinnitän huomiota käyttämäni sisällön luvallisuuden internet-ympäristössä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan tunnistaa, milloin sisältöjen katselu, kuuntelu, lukeminen tai pelaaminen on sallittua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan tunnistaa, milloin sisältöjen jakaminen internetin alustapalveluissa, kuten YouTube ja Facebook on sallittua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varmistan aina ennen sisältöjen käyttöä, että se on luvallista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Millä perusteilla arvioitte, ovatko verkossa käyttämänne sisällöt saatavilla luvallisesti vai luvattomasti?

.....

23. Mistä syistä käytätte tai käyttäisitte ennemmin luvallista kuin luvatta saatavilla olevaa sisältöä? *Valitkaa enintään kolme (3) sopivinta vaihtoehtoa.*

- ☐ Lakia tulee noudattaa.
- ☐ Luvattoman sisällön käytöstä voi saada rangaistuksen.
- ☐ Saan sisältöä helpoimmin käyttööni laillisten palvelujen kautta (kuten Spotify, Netflix ja Elisa Viihde).
- ☐ Luvallisesti tarjolla oleva sisältö on teknisesti parempilaatuista.
- ☐ Luvallinen sisältö on saatavilla minulle sopivammassa muodossa.
- ☐ En tunne luvattonta sisältöä tarjoavia palveluja.
- ☐ Haluan, että luovan työn tekijä saa korvauksen teostensa käytöstä.
- ☐ Muu syy, mikä?
- ☐ Ei mikään edellä mainittu syy.
- ☐ Kysymys ei koske minua.
- ☐ [En osaa sanoa]

24. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä:

	Täysin samaa mieltä	Jossain määrin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jossain määrin eri mieltä	Täysin eri mieltä	[En osaa sanoa]
Luovan työn tekijän tulisi saada korvaus teostensa käytöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijänoikeuden pitäisi ulottua vain ansiotar-koituksessa tapahtuvaan käyttöön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luovia sisältöjä, kuten kuvia, musiikkia tai videoita tulisi saada vapaasti jakaa sosiaalisessa mediassa (esim. Facebook).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijä tulisi mainita aina kun hänen teoksensa jaetaan sosiaalisessa mediassa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijänoikeus rajoittaa liikaa luovien sisältöjen, kuten kuvien, musiikin tai videoiden saatavuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijänoikeus rajoittaa liikaa uuden luomista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijänoikeuden loukkauksista tulee olla seuraamuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seuraamukset tekijänoikeuden loukkauksista ovat liian ankarina.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lain ei tulisi säädellä sitä, miten sisältöjä käytetään tai jaetaan toisten käytettäväksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tekijänoikeuslaki on tarpeeton.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internetissä luvatta jaettujen sisältöjen kuuntelu ja katselu on hyväksyttävää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sisältöjen luvaton jakaminen internetissä muiden käyttöön on hyväksyttävää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sisältöjen luvaton jakaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa on hyväksyttävää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vastauksenne ovat ehdottoman luottamuksellisia. Vastaukset käsitellään ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa. (Käännetään ruutu haastateltavalle.)

25. Oletteko ollut tai onko joku lähipiiristänne ollut tekemisissä tekijänoikeusrikkomusepäilyjen kanssa?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

25b. Oletteko ollut tai onko joku lähipiiristänne ollut tekemisissä tekijänoikeusrikkomusepäilyjen kanssa?

Kuvailkaa tilannetta lyhyesti:

Haastattelija jatkaa. (Käännetään ruutu takaisin haastattelijalle.)

26. Mitkä ovat mielestänne keskeisimmät tekijänoikeuteen liittyvät ongelmat?

.....

27. Miten toivoisitte Suomen tekijänoikeuslainsäädännön kehittyvän?

.....

Taustakysymykset:

T1. Ikäryhmä

- ☐ 15 - 24 vuotta
- ☐ 25 - 34 vuotta
- ☐ 35 - 44 vuotta
- ☐ 45 - 54 vuotta
- ☐ 55 - 64 vuotta
- ☐ 65 vuotta tai enemmän

T2. Sukupuoli

- ☐ Mies
- ☐ Nainen
- ☐ Muu
- ☐ En halua vastata

T3. Äidinkieli

- ☐ Suomi
- ☐ Ruotsi
- ☐ Muu

T4. Työmarkkina-asemanne (valitkaa parhaiten tilannettanne kuvaava vaihtoehto)?

- ☐ Työntekijä
- ☐ Alempi toimihenkilö
- ☐ Ylempi toimihenkilö
- ☐ Yrittäjä
- ☐ Opiskelija tai koululainen
- ☐ Eläkeläinen
- ☐ Työtön
- ☐ Perhevapaalla
- ☐ Muu, mikä? _____

T5. Mikä on ylin suorittamanne tutkinto?

- ☐ Ei suoritettua tutkintoa
- ☐ Peruskoulututkinto tai vastaava
- ☐ Ylioppilastutkinto
- ☐ Toisen asteen ammatillinen tutkinto
- ☐ Opistoasteen tutkinto
- ☐ Ammattikorkeakoulututkinto
- ☐ Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- ☐ Alempi korkeakoulututkinto
- ☐ Ylempi korkeakoulututkinto
- ☐ Lisensiaatin- tai tohtorintutkinto
- ☐ Muu, mikä? _____

T6. Mihin näistä tuloluokista te kuuluitte vuonna 2018, kun teidän henkilökohtaiset tulonne vuonna 2018 lasketaan yhteen veroja vähentämättä?

- ☐ Alle 10 001 euroa/vuosi
- ☐ 10 001–15 000 euroa/vuosi
- ☐ 15 001–20 000 euroa/vuosi
- ☐ 20 001–25 000 euroa/vuosi
- ☐ 25 001–30 000 euroa/vuosi
- ☐ 30 001–35 000 euroa/vuosi
- ☐ 35 001–40 000 euroa/vuosi
- ☐ 40 001–45 000 euroa/vuosi
- ☐ 45 001–50 000 euroa/vuosi
- ☐ 50 001–55 000 euroa/vuosi
- ☐ 55 001–60 000 euroa/vuosi
- ☐ 60 001–70 000 euroa/vuosi
- ☐ 70 001–80 000 euroa/vuosi

- ☐ 80 001–90 000 euroa/vuosi
- ☐ Yli 90 000 euroa/vuosi
- ☐ En osaa sanoa/en halua vastata

T7. Suuralueet

- ☐ Helsinki - Uusimaa
- ☐ Etelä-Suomi
- ☐ Länsi-Suomi
- ☐ Pohjois- ja Itä-Suomi

T8. Asuinmaakunta

- ☐ Uusimaa
- ☐ Varsinais-Suomi
- ☐ Satakunta
- ☐ Kanta-Häme
- ☐ Pirkanmaa
- ☐ Päijät-Häme
- ☐ Kymenlaakso
- ☐ Etelä-Karjala
- ☐ Etelä-Savo
- ☐ Pohjois-Savo
- ☐ Pohjois-Karjala
- ☐ Keski-Suomi
- ☐ Etelä-Pohjanmaa
- ☐ Pohjanmaa
- ☐ Keski-Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Pohjanmaa
- ☐ Kainuu
- ☐ Lappi

T9. Asuinkunnan asukasmäärä

- ☐ Yli 100 000 asukasta
- ☐ 50 001 – 100 000 asukasta
- ☐ 30 001 – 50 000 asukasta
- ☐ 10 001 – 30 000 asukasta
- ☐ Alle 10 000 asukasta

T10. Kuinka usein olette yhteydessä internetiin?

- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin (vähintään 20 päivää/kk)

- ☐ n. 3–4 päivänä viikossa (12–19 päivää/kk)
- ☐ n. 1–2 päivänä viikossa (4–11 päivää/kk)
- ☐ n. 1–3 päivänä kuukaudessa (1–3 päivää/kk)
- ☐ Harvemmin
- ☐ Ei lainkaan

Liite 2. Tutkimuksen virhemarginaalit

Tulosten virhemarginaalin suuruus määräytyy otoksen tai osaotoksen koon sekä tulokseksi saadun prosenttiluvun perusteella. Seuraavassa luotettavuusrajataulukossa on esitetty tutkimuksen virhemarginaaleja vastaajajoukon suuruuden mukaan 95 prosentin luotettavuustasolla. Taulukko perustuu Taloustutkimus Oy:lta saatuihin tietoihin.

Vastaajamäärä						
%-LUKU, JOKA TULI TULOKSEKSI	100	200	300	500	800	1000
	%	%	%	%	%	%
2 TAI 98	±2,8	±2,0	±1,6	±1,3	±1,0	±0,9
5 TAI 95	±4,4	±3,1	±2,5	±2,0	±1,5	±1,4
10 TAI 90	±6,0	±4,3	±3,5	±2,7	±2,1	±1,9
20 TAI 80	±8,0	±5,7	±4,6	±3,6	±2,8	±2,5
30 TAI 70	±9,2	±6,5	±5,3	±4,1	±3,2	±2,9
40 TAI 60	±9,8	±7,0	±5,7	±4,4	±3,4	±3,1
50 TAI 50	±10,0	±7,1	±5,8	±4,5	±3,5	±3,2

Taulukko L1. Luotettavuusrajataulukko 95 prosentin tasolle

cupore

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

Pitkäsillanranta 3B, 00530 Helsinki
www.cupore.fi | info@cupore.fi
+358 50 577 22 46